

నలుపు

ప్రజల పక్ష పత్రిక

మే 1-15, 1989,

రూ.3/-

5

2.

సామి

ప్రజల పక్ష పత్రిక

సంపుటి : 1 సంఛిక : 3 మే, 1-15, 1989

సంపాదకవర్గం
బొజ్జా తారకం
కె.బాలగోపాల్
డి.నరసింహారెడ్డి
కె.ఐలయ్య
సిరిల్ రెడ్డి
పి.ఎల్.విశ్వేశ్వరరావు
ఆర్.అభిలేశ్వరి

సంపాదకుడు
బొజ్జా తారకం

ఉపసంపాదకులు
గుడిపాటి
యన్.జయ

రూపకల్పన
ఎ.మీ.ఫ్
ముఖచిత్రం
జి.భరత్ భూషణ్

ప్రచురణ, ముద్రణ
హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్ తరపున సిరిల్ రెడ్డి

అక్షరాలు
బ్లాచిప్ కమ్యూనికేషన్స్
1-8-519/11, చిక్కడపల్లి,
హైదరాబాద్ 500 020.

అచ్చు
గాయత్రి ఎంటర్ ప్రైజిస్

చిరునామా:
నలుపు,
1-1-342/బి, వివేక్ నగర్,
హైదరాబాద్ 500 020.

విడిప్రతి రూ. 3-00
సంవత్సర చందా రూ. 65-00

లోపలి పేజీల్లో

ప్రజల ముషి	
సుందర్ లాల్ బహుగుణ	2
కవిత	
దొరగారి స్వగతం	4
శ్రామికరంగం	
అనంపూర్ణ కర్తవ్యం మేడే	5
జీవగాథ	
బండి శ్రీరాములు	8
ఈ పక్షంలో రాష్ట్ర రాజకీయాలు	10
విశ్లేషణ	
సంక్షోభం అంచుల్లో ఆర్థికరంగం	13
ఈ పక్షంలో కేంద్రరాజకీయాలు	17
విశ్లేషణ	
డాక్టరు అంబేద్కరు ఆయన ఆర్థిక విధానాలు	20
స్త్రీల సమస్యలు	
స్త్రీల ఆరోగ్యం సంతాన నిరోధక సాధనాలు	22
సంప్రదింపు కార్యాలయాలు	
మండల అభివృద్ధి ఆఫీసరు	23
విద్యార్థులు	
స్వజనానికి బానటగా ఆదివాసి విద్యార్థులు	25
ప్రపంచ దృశ్యం	
అఫ్ఘానిస్తాన్ లో ఆరిపోరు	27
చట్టం	
స్త్రీలు-వివాహం విడాకులు	29
విజ్ఞానశాస్త్రం	
ఆకలి, దారిద్ర్యం వ్యవస్థలోపం	31
దళితులపై అగ్రకులాల దాడి	33
కథావిక	
ఒక సైనికుడి కథ	34
పుస్తక సమీక్ష	
నమనమాజ నిర్మాణంకోసం	36

సుందర్ లాల్ బహుగుణ

అడవి అమ్మలాంటిది
అడవి అంటే గాలి, నీరు, భూమి...
జీవితం.

సుందర్ లాల్ బహుగుణ పేరు వినగానే తనను రక్షించాలని దీనంగా అడిగే వచ్చని అడవి మన ముందు సాక్షాత్కారి స్తుంది. అదృశ్యమయిపోతున్న అడవులకు తిరిగి ప్రాణం పోయాలని ప్రయత్నించిన ఉద్యమం 'చిప్కో' ఉద్యమం. 'చిప్కో' ఉద్యమ నిర్మాత నేత సుందర్ లాల్ బహుగుణ.

16 సంవత్సరాల క్రితం 1972లో ఉత్తరప్రదేశ్ లోని గరవాల్ కుగ్రామానికి చెందిన స్త్రీలు ఓ అద్భుత కార్యక్రమాన్ని చేపట్టారు. తమ ప్రాణాలొద్దీ అయినా సరే అడవుల్ని రక్షించుకోవడం వారి లక్ష్యం. కాంట్రాక్టర్లు చెట్లను నరకడానికి వస్తే చాలు గుంపులు గుంపులుగా స్త్రీలు వచ్చి చెట్లను వాటేసుకునే వారు. అప్పుడు వారిని చంపిగానీ, చెట్లను నరకడానికి వీలు కాదు. కాంట్రాక్టర్లు రాత్రిళ్లు కూడా అడవుల్లోకి రాకుండా లాంతర్లు వెలిగించు కొని స్త్రీలు చెట్లను కాపలకాశారు. ఇదే 'చిప్కో' ఉద్యమంగా దేశం నాలుగు చెరుగుల ప్రచారంలోకి వచ్చింది. 'చిప్కో' అంటే గరవాలి భాషలో వాటేసుకోవడం అని అర్థం.

'చిప్కో' ఉద్యమం తాత్కాలిక ఆందోళన కాదు. దీర్ఘకాలికమైనది. పేరు సంగతేమైనా ఆ ఉద్యమం శాశ్వతమైనది. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే, వచ్చినాకు సాక్షిగా, ప్రాణికోటి జీవించినంత కాలం కొనసాగాల్సిన ఉద్యమం. దాని పేరు చిప్కో కావచ్చు. అప్పికో (తమిళనాడు) కావచ్చు, మరొకటి కావచ్చు.

మనిషి ప్రకృతిలో, సృజనాత్మకమైన అనుబంధాన్ని కలిగి ఉండాలేగానీ, వినాశకరంగా ప్రవర్తించకూడదని, డివైన్ లైఫ్ సాసైటీ (దివ్యజీవన సమాజం) అధ్యక్షులు స్వామి చిదానంద ప్రబోధించారు. ఈ బోధనల నుంచి సుందర్ లాల్ బహుగుణ స్ఫూర్తి పొంది 'చిప్కో' ఉద్యమంలో చురుకైన పాత్రను నిర్వహించారు. స్వామి చిదానంద్ సర్వసంగ పరిత్యాగి కావచ్చు కాని పర్యావరణ రక్షణకు విశేష కృషి

చేశారు. పరిసరాల పరిరక్షణకై స్టాక్ కాన్సర్వేషన్ (1972) నందేశాన్ని ప్రజలకు తెలియజేయడానికి 21 రోజులు హిమాలయాల్లోని గ్రామాలు పర్యటించారు. ఇదే చిప్కో ఉద్యమానికి నాంది ప్రస్తావన అయింది. స్వామి చిదానంద అనుచరుల్లో సుందర్ లాల్ బహుగుణ ముఖ్యులు.

ముడుతల పడిన చేనేత దుస్తుల్లో, నుదిటి మీది నుంచి తలకు ఓ గుడ్డ ముక్కను చుట్టుకొన్న బక్క వలచటి, గడ్డం మనిషి బహుగుణ. హిమాలయాల్లో కాశ్మీర్ నుంచి కోహినురు వరకు 4,870 కిలోమీటర్లు పాదయాత్ర జరిపి చిప్కో

ప్రాముఖ్యాన్ని పర్యత ప్రజల్లో ప్రచారం చేశారు.

చిప్కో నేడు అనేకు హిమాచలం విస్తరించింది. కాశ్మీరు, రాజస్థాన్, హిమాచల్ ప్రదేశ్, మధ్యప్రదేశ్, తమిళనాడు, కర్ణాటక, కేరళ తదితర రాష్ట్రాలకు వ్యాపించి, అంతర్జాతీయ ప్రాచుర్యాన్ని పొందింది.

ఆయన విజ్ఞాన శాస్త్రానికి వ్యతిరేకి అని కొందరు ప్రాస్య దృష్టులు ముద్ర వేశారు. 1981లో ఇండియన్ సైన్స్ కాంగ్రెసులో 'చిప్కో' ఉద్యమం ప్రాముఖ్యాన్ని గూర్చి మాట్లాడారు. అప్పటికప్పుడు ఇండియన్ సైన్సు కాంగ్రెసు ఆ ఉద్యమానికి మద్దతు తెలుపుతూ తీర్మానం ప్రవేశ పెట్టింది. ఉద్యమం దేవమంతటా విస్తరించాలని ఆకాంక్షించింది.

అడవుల్ని నరికేయడం ద్వారా అనేక రకాల వృక్ష జాతులు ఇప్పటికే అదృశ్య

మయ్యాయి. విత్తనాల్ని మోసుకెళ్లి, వృక్ష సంపదను వృద్ధి చేసే పక్షులు కూడా అంతరించిపోయాయి. అడవుల్ని రక్షించుకోటానికి, వృద్ధి చేసుకోటానికి రకరకాల మొక్కల్ని నాటాలి. అప్పుడు వాతావరణ సమతుల్యం ఏర్పడుతుంది. ప్రస్తుతం ఉన్న అడవులు 'కలప గనులు'గా మారతమే ఉంటున్నాయి. అలాకాక, ఆహారం, వంట చెరకు, వశువుల మేత, ఎరువులు, నార... ఇంకా అనేకానేక మానవ అవసరాలను తీర్చే చెట్లను, కలప ఇవ్వని చెట్లను నాటాలని బహుగుణ అభిప్రాయం. చెట్లను పెంచే విధానాన్ని వ్యవసాయంగా అమలులోకి తెచ్చినప్పుడు, అడవులు మరింత విస్తరిస్తాయి. ప్రజానీకం పల్లెల్ని వదిలి పట్టణాలకు వలస వెళ్లే అవసరం ఉండదు. వారికి అడవులే జీవనాధారం అని బహుగుణ అంటారు.

చిప్కో ఉద్యమాన్ని గురించి తెలుసుకున్న స్వీడన్ ప్రభుత్వం, తమ దేశంలో కూడా అలాంటి ఉద్యమాన్ని ప్రోత్సహిస్తున్నది. సుందర్ లాల్ బహుగుణ కృషికి గుర్తింపుగా ఆయనను స్వీడన్ ప్రభుత్వం 'రైట్ లైఫ్ వుడ్ అవార్డు' (జీవించే హక్కు బహుమతి) నిచ్చి సత్కరించింది. వశ్చిమ దేశాల వారి దృష్టిలో ఈ అవార్డు నోబెల్ బహుమతికి సమానం.

ఒకప్పుడు సింధూ లోయలో (హరప్పా, మొహంజదారో) వెల్లి విరిసిన నాగరికత సంగతి తెలిసిందే. ఈ నాగరికత భూగర్భంలో కలిసిపోవడానికి కారణాలు ఏమిటో ఇంత వరకు చరిత్రకారులకు అంతుపట్టడం లేదు. సింధూ లోయలో జనావాసాల సంఖ్య అధికమై, అడవులు 7 శాతానికి తరిగి పోవడం ఒక కారణమై ఉండవచ్చని కొందరు ఊహిస్తున్నారు. ఆ ఊహ నిజమైతే... భారతదేశంలో స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వం 30 శాతం విస్తరించి ఉన్న అడవులు నేడు 10 శాతానికి తగ్గాయి. అదే... మనం ప్రమాద అంచులో ఉన్నాం. ఈ ప్రమాదాన్ని నిత్యం గుర్తు చేస్తున్న వ్యక్తి సుందర్ లాల్ బహుగుణ.

తెలుగు తుపాకీలు

రాణీగారు తుమ్మిందంటే రాజ్యానికి జలుబు వడుతుందని సామెత. ఆంధ్రప్రదేశ్ లో సరిగ్గా అలానే జరిగింది. ముఖ్యమంత్రి వియ్యంకుడి హత్య జరిగితే మొత్తం ఆరు కోట్ల ఆంధ్రులకే భద్రత లేక పోయింది. ఊరికి రెండు తుపాకీలు ఇస్తున్నట్టు ముఖ్యమంత్రి ప్రకటన చేశాడు. ఈ తుపాకీ దెబ్బతో మొత్తం గ్రామాలలో ఉన్న సమస్యలన్నీ తేలిపోతాయని హామీ కూడా ఇచ్చాడు. ఈ చర్య తెలివితక్కువది అయితే పెద్ద నష్టం లేదు కాని చాలా హానికరమైనది ఇది.

గ్రామాలలో ప్రజలు ప్రస్తుతం ఎదుర్కొంటున్న సమస్య రక్షణ లేకపోవటం కాదు. ఈ రక్షణ లేకపోవటం అనేది గ్రామాలలో మొదటి నుంచి ఉన్నదే. గ్రామాలలోని పేద ప్రజలకు భూస్వాముల నుంచి పెత్తందార్ల నుంచి రక్షణ లేదు. పేద ప్రజల ప్రాణాలకు, మానానికి భూస్వాముల నుంచి రక్షణ లేదు. చిన్నపాటి ఆస్తి ఉన్న రైతులకు కూడా పెత్తందార్ల నుంచి రక్షణ లేదు. భూమిని సొంతం చేసుకోవడమే కాకుండా మిగులు భూమిని ప్రభుత్వానికి అప్పగించకుండా కాపాడుకున్నారు. భూమిని గుప్పిట్లో పెట్టుకొని దాని ద్వారా రాజకీయ అధికారం సంపాదించి రెవిన్యూ పోలీసు అధికార్లను చేతిలో పెట్టుకొని తమ పెత్తనం చెలాయిస్తున్నారు. పట్టపగలు మానభంగాలు, గృహదహనాలు, హత్యలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. వీటి నుంచి పేదలకు ఈనాటికీ రక్షణ లేదు. ఈ సమస్యలకు పరిష్కారం ఏమీ ఆలోచించకుండా గ్రామానికి రెండు తుపాకీలు ఇచ్చి మీ సమస్యలు పరిష్కరించుకోండి అంటున్నాడు ముఖ్యమంత్రి.

పోనీ తుపాకీలతో సమస్య పరిష్కారం అవుతుందా అంటే అదీ కాదు. మళ్ళీ ఈ తుపాకీ ఎవరి దగ్గర ఉంటుంది? గ్రామ రక్షణ కమిటీకి అధ్యక్షుడు, ఉపాధ్యక్షుడు ఎవరు కాగలరు? మళ్ళీ అదే భూస్వామి! అదే పెత్తందారు! అదే రాజకీయ నాయకుడు! కాదంటే వారి బంటు! వారి పాలేరు! ఉన్న అధికారాలతో పాటు, తెచ్చుకున్న హంగులతో పాటు కొత్తగా ఓ తుపాకీ చేతికి వస్తుంది! ఇక వారి ఇష్టా రాజ్యానికి అంతు ఎముంటుంది? దీని వలన తిరిగి పేద ప్రజలకే ముప్పు కలుగుతుంది తప్ప వారికి రక్షణ ఏమాత్రమూ కలుగదు.

కొంచెం లోతుగా పరిశీలిస్తే ముఖ్యమంత్రి వియ్యంకుడి హత్య మూలంగా అందరికీ తుపాకీలు అందజేసే ఆలోచన వచ్చినట్టు అనుకోవడం సరైనది కాదనిపిస్తుంది. అంతకు ముందు ఒక మంత్రిగారి మేనల్లుడి హత్య జరిగితే తెలుగుదేశం కార్యకర్తలందరూ లారీలు ధరించి ఆత్మరక్షణ చేసుకోండి అన్నాడు ముఖ్యమంత్రి. ఏదో విధంగా తెలుగుదేశం కార్యకర్తలకు ఆయుధాలు ఇవ్వాలనేది అసలు ఉద్దేశంగా కనిపిస్తున్నది. రోజు రోజుకూ ప్రజల మీద పట్టు సడలిపోతున్నది తెలుగుదేశం ప్రభుత్వానికి. పార్టీలో అసంతృప్తి. పెరుగుతున్న వ్యతిరేకత. ఎక్కువవుతున్న అసమ్మతివాదులు. దానికి తగ్గట్టుగా నాయకునిపై తరుగుతున్న మోజు. వచ్చేవి ఎన్నికలు. దీనిని దృష్టిలో పెట్టుకొని ఆత్మరక్షణ పేరు మీద తెలుగుదేశం కార్యకర్తలకు తుపాకీలు అందిస్తే వాటిని పట్టుకొని ఓట్లను వేటాడి తేలేకపోతారా అని ముఖ్యమంత్రి ఆశ! అంతేకాని ప్రజలకు ఆత్మరక్షణ కల్పించటం కోసం కాదు.

కాకపోతే ముఖ్యమంత్రి వియ్యంకుని దగ్గర తుపాకీ లేకపోవడం వలన చనిపోయాడా? నిజంగా తుపాకీ గ్రామంలో ఉంటే దాడి చేసిన వ్యక్తుల్ని ఆ తుపాకీ ఆపగలదా? ఆ తుపాకీ తన మాట వినని పేద ప్రజలపై ఎక్కు పెట్టరని వూచి ఏమిటి? ఎవరు దానిని అజమాయిషీలో ఉంచగలరు?

గ్రామానికి రెండు తుపాకీలు అంటే మొత్తం పోలీసు శాఖ వద్ద ఉన్న ఆయుధాలకంటే రెండింతలు అవుతుందని అంచనా! ఆ సందర్భంలో పోలీసులు ఎలా అదుపులో పెట్టగలరు? ఎటు తిరిగి పోలీసులకూ పెత్తందార్లకూ ఘర్షణ రాదు కాబట్టి ప్రమాదం ఏదీ రాదని అనుకుంటున్నాడు ముఖ్యమంత్రి. చివరకు పోలీసు తుపాకీ, పెత్తందారు తుపాకీ గ్రామ రక్షణ కమిటీ తుపాకీ పేద ప్రజల పైనే ఎక్కు పెడతారు. పేద ప్రజల ప్రాణాలనే హరిస్తారు. పోయేది పేద ప్రాణాలే కదా! ఈ విషయాలు ఏమీ ఆలోచించకుండా చేస్తున్నారని అనుకోవటానికి వీలేదు. ప్రజల గురించి ఆలోచించే వాళ్లంతా ఈ ప్రజా వ్యతిరేకమైన చర్యను తీవ్రంగా నిరసించి ఇటువంటి పనులకు దిగకుండా ప్రభుత్వాన్ని అవలంబించిన అవసరం ఎంతైనా ఉన్నది. లేకపోతే ఈ తెలుగు తుపాకీ ప్రజల ప్రాణాలను పొట్టన పెట్టుకోక తప్పదు.

వాణిజ్య లోటు పెరుగుదల

ఈ ఆర్థిక సంవత్సరంలో మన దేశపు వాణిజ్య లోటు 25 శాతం పెరిగింది. 1987-88 ఏప్రిల్-ఫిబ్రవరి మధ్య 5940 కోట్ల 82 లక్షల రూపాయలున్న వాణిజ్య లోటు 1988-89 ఏప్రిల్-ఫిబ్రవరి మధ్య 7489 కోట్ల 78 లక్షల రూపాయలకు పెరిగింది.

అదే విధంగా ఈ ఏడాది మొదటి 11 నెలల కాలంలోనే మన ఎగుమతులు 17,875 కోట్ల 90 లక్షల రూపాయలకు పెరిగాయి. ఈ పెరుగుదల గత ఏడాది కన్నా 28.2 శాతం ఎక్కువ. అయితే ఇదే ఏడాది 25,365 కోట్ల 69 లక్షల రూపాయల దిగుమతులు జరిగాయి.

(న్యూస్ టైం, 18-3-1989)

పెరుగుతున్న నిరుద్యోగం

దేశంలో నిరుద్యోగుల సంఖ్య గత మూడేళ్ళ కాలంలో దాదాపు 40 లక్షలకు పెరిగింది. ఎంప్లాయిమెంట్ ఎక్స్పెంజీలలో తమ పేర్లు నమోదు చేయించుకున్న నిరుద్యోగులు 1985లో 2 కోట్ల 62 లక్షల 70 వేల మంది వుండగా, వీరి సంఖ్య 1988 చివరి నాటికి మూడు కోట్ల 50 వేల మందికి పెరిగింది. కేంద్ర ప్రణాళికా శాఖ మంత్రి మాధవ్ సిన్హా సోలంకి ఇటీవల లోకసభలో ఈ విషయాన్ని చెప్పారు.

(హిందుస్తాన్ టైమ్స్, 28-2-1989)

బ్లాక్ బోర్డులు లేని స్కూళ్ళు

ప్రభుత్వం ఒక వైపున విద్యాభివృద్ధికి ఎంతో కృషి చేస్తున్నట్టు చెప్పుకుంటుండగా దేశంలో 40 శాతం ప్రైవేట్ స్కూళ్ళు కనీసం బ్లాక్ బోర్డులు లేకుండా వని చేస్తున్నాయి. ఒకే ఉపాధ్యాయుడున్న స్కూళ్ళు 35 శాతం ఉన్నాయి. అనేక స్కూళ్ళలో కనీస సౌకర్యాలు కూడా లేవు. 50 శాతం స్కూళ్ళకు నరయిన భవనాలు లేవు. అధికారులే ఈ విషయాలను తెలియచేశారు. మరో వైపున ప్రభుత్వం ప్రాథమిక విద్యాభివృద్ధికి ఆపరేషన్ బ్లాక్

బోర్డు పథకం కింద ప్రస్తుత ప్రణాళిక కాలంలో 850 కోట్ల రూపాయలు విడుదల చేసినట్టు ప్రకటించింది కాని ఉత్తరప్రదేశ్, బీహార్, రాజస్థాన్లలో అదనంగా టీచర్ల నియామకానికి ఇంకా చర్యలు తీసుకోవాల్సిన అవసరం వుంది, స్కూళ్ళలో సౌకర్యాల మెరుగుదలకు చర్యలు తీసుకోవాల్సి వుంది.

(హిందుస్తాన్ టైమ్స్, 6-2-1989)

మంచినీళ్ళు దొరకని గ్రామాలు

దేశంలో ఇప్పటికీ ఒక లక్ష 61 వేల 772 గ్రామాల్లో కనీస మంచినీటి సౌకర్యాలు లేక ప్రజలు నానా అగచాట్లు పడుతున్నారు. కేంద్ర గ్రామీణాభివృద్ధి శాఖ మంత్రి జనార్ధన్ పూజారి ఇటీవల ఈ విషయం చెప్పారు. ప్రభుత్వం ఏడే ప్రణాళికా కాలంలోని మొదటి మూడేళ్ళలో 88,654 గ్రామాలకు పూర్తిగా, 26,840 గ్రామాలకు పాక్షికంగా మంచినీటి సౌకర్యాలు లభించినట్టు అధికారిక అంచనాలు వెల్లడిస్తున్నాయి. అయిన ఇంకా అనేక గ్రామాల ప్రజలు దాహంతో అల్లాడుతున్నారు. మరో వైపున ప్రభుత్వం వచ్చే ఏడాది చివరి నాటికి దేశంలోని అన్ని గ్రామాలకు మంచినీటి సౌకర్యాలు కల్పించాలనే లక్ష్యాన్ని ప్రకటించింది. కాని ఈ లక్ష్య సాధనకు అనుగుణంగా తగిన చర్యలు తీసుకుంటున్న సూచనలేమీ కనిపించడం లేదు.

(ఇండియన్ ఎక్స్ప్రెస్, 27-3-1989)

సమ్మెలు - లాకౌట్లు

దేశంలో గత ఏడాది జనవరి నుంచి నవంబర్ వరకు సమ్మెలు, లాకౌట్ల కారణంగా మొత్తం రెండు కోట్ల 93 లక్షల పనిదినాల నష్టం వాటిల్లింది. ఇదే కాలంలో దేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల్లో 130 పరిశ్రమలను మూసివేశారు. కేంద్ర కార్మిక మంత్రిత్వ శాఖ ఈ విషయాన్ని వెల్లడించింది.

(ఇండియన్ ఎక్స్ప్రెస్, మార్చి 1989)

దొరగారి స్వగతం

(ఆయుధాలు పంపకం చేస్తానని ముఖ్యమంత్రి ప్రకటించారు)

రాత్రి ఎర్రగా కాల్లున్న బిడినిచూసినా-
పొగాకు చుట్ట కొంచెం కొరికి
తువుక్కున ఈసిన శబ్దం విన్నా-
బావి గట్టున నీళ్ళు పారబోసిన
అలికిడి విన్నా-

రాత్రిళ్ళు దూరంగా అడవి
తగలబడుతున్న దృశ్యం చూసినా-
భయం

ఆరిపోయిన నిప్పునో బూడిదనే
అస్తిత్వం కోల్పోయిన

ఒక ఊపిరి తాలూకు అస్తిపంజరాన్నో
చూసే వరకు కన్ను మూత పడదు-

ఒక ఆయుధం నాకు కావాలి-
వనిపిల్ల వాడి బుగ్గల మీద

మెరిసిన నక్షత్రం చిరునవ్వు చూసినా-
వని పిల్లవాడి పాట

వాన చినుకు తడి స్వర్గ తగిలినా-
భయం-

గొంతు నొక్కేయబడిందా

చెక్కిళ్ళ మీద నెత్తుటి

చారిక కనిపించేదాకా-

ఎదుటి మనిషి చచ్చిన పాములా
వేలాడే దాకా-

ఎదుటి మనిషి మొహం మీద
కల చెదిరిపోయిన అస్తమయం

నిరాశ ముద్ర అగుపించే దాకా-
భయంతో

ఒళ్ళంతా కంపించడం ఆగదు-

ఒక ఇనుప టోపి పడగ నీడ

నాకు కావాలి

నాకు ఒక ఆయుధం కావాలి-

మంచె మీద నిలబడి

పిట్టల్ని తోలుతున్న

రైతు చేతిలోని వడినెల గిర్రున తిరిగినా-
కలుపు తీసే కూలీలు గట్టు మీద

సాగిపోవడం

ఊరేగింపులా కనిపించినా-

రాత్రి రాత్రిగానో

పగలు పగలుగానో అనిపించదు-

గడియారంలో ముళ్ళూభయంతో

వణికి పోతున్నట్లే కనిపిస్తాయి-

అధికారం చేతి కమండలంలోని

'శాంతి జలం' జల్లు కావాలి-

నన్ను కాపాడగలిగిన ఆయుధం

విశ్వాసం నాకు కావాలి-

-సుధాకిరణ్

అ సంపూర్ణ కర్తవ్యం - 'మే'డే

నూరేళ్ల క్రితం కొన్ని చారిత్రక సంఘటనలను నేడు మరొక్కసారి జ్ఞాపకం చేసుకుంటున్నాం. అవి - ఒక రాజును మరొక రాజు ఓడించడం వంటి సంఘటనలు కావు. ఇంకెవరో రాజు చని పోయిన తన రాణికి అద్భుతమైన నమాధి కట్టించడం వంటి సంఘటనలూ కావు. మనిషి మీద మనిషి సాగించే దోపిడిలో ఎంత కిరాతకత్వం ఇమిడి ఉన్నదో మొదటిసారిగా బలంగా తెలియజెప్పిన సంఘటనలవి. పారిశ్రామిక యుగంలో శ్రమజీవుల మీద పెచ్చరిల్లిన దోపిడి పీడనలనూ, కార్మికవర్గం ఐక్యమై ఈ హీనత్వాన్ని తొలగించాల్సిన అవసరాన్ని - నెత్తురు ధారవేసి నిరూపించిన సంఘటనలవి. ఈ సంఘటనల పర్యవసానమే మే దినోత్సవ సంప్రదాయం.

ఇప్పటికీ నూట మూడేళ్ల క్రితం అమెరికాలో చికాగో, న్యూయార్క్, బాల్టిమోర్, డెట్రాయిట్, పిట్స్బర్గ్ తదితర నగరాలలో కార్మికులు - ఎనిమిది గంటల పనిదినాన్ని చట్టబద్ధం చేయాలని కోరుతూ - బ్రహ్మాండమైన ప్రదర్శనలు నిర్వహించారు. 1837లోనే - పని దినం అనేది పది గంటలకు మించి ఉండరాదని అమెరికా ప్రభుత్వం ఒక శాసనం చేసింది. అప్పటికి అదే మహా విజయం శ్రామికవర్గానికి. ఆ రోజుల్లో దినానికి వదారు వద్దెనిమిది గంటలపాటు శ్రమించడం సర్వసాధారణం. ప్రపంచంలో మొదటిది అనదగిన ఫిలడెల్ఫియా 'మేకానిక్స్ కార్మిక సంఘం' నాయకత్వంలో పెద్ద ఎత్తున సమ్మె చేశాకే ప్రభుత్వం వదిగంటల పనిదినం చట్టాన్ని చేసింది. తదనంతరం 1886లో జెనీవాలో జరిగిన ఒక సదస్సు - పని దినాన్ని ఎనిమిది గంటలకు పరిమితం చేయాలని తీర్మానించింది. ఈ ఆశయాన్ని సాధించడం కోసమే చికాగో తదితర నగరల్లో కార్మికులు విడికిళ్లెత్తారు. వీధులకెక్కారు.

1886 మే నెల మూడో తేదీన చికాగోలో సమ్మె కట్టిన శ్రామికుల మీద పోలీసులు తుపాకులెత్తారు. అక్కడికక్కడ ఆరుగురు శ్రమజీవుల నిండుప్రాణాలు

బలితీసుకున్నారు. కష్టజీవులు ఈ హత్యాకాండకు బెదిరిపోలేదు. హేమార్కెట్ అనే ప్రదేశంలో నిరసన ప్రదర్శన నిర్వహించారు. ఈ సారి పోలీసులు రక్తంతాగే రాకాసుల్లాగే ప్రవర్తించారు. మరి నలుగురు కార్మికులను హతమార్చారు. పలువురు కార్మికులను అరెస్టు చేశారు. ఉరికంబాలెక్కించారు. ఆనాడు ఉరితాడు తన గొంతు నొక్కేసేలోగా స్పీష్ అనే కార్మికుడు పలికిన పలుకులు రక్తక్షరాల్లా నిలిచాయి. "మమ్మల్ని ఉరితీసినా ఈ మంటలు ఆరవు. ఇది అంతర్యామిని అయిన జ్వాల. దీన్ని ఆర్పడం ఎవరితరంకాదు. అక్కడ .... ఇక్కడ .... ఆ మూల .... ఈ మూల .... మీ ముందు... మీ వెనుక ... మంటలు మండుతూనే ఉంటాయి" అన్నాడట ఆయన. ఆ తరువాత మూడేళ్లకు 1889, మే నెల ఒకటో తేదీన, అంటే నేటికీ సరిగ్గా వందేళ్ల క్రితం - సోషలిస్టు ఇంటర్నేషనల్ విలుపు మేరకు - అమెరికా, ఐరోపా అంతటా మృతవీరుల ఆశయాలను పునరుద్ధరిస్తూ మే దినోత్సవాలు జరిగాయి. ఆ తరువాత ఇక మేడే అనేది శ్రమజీవుల గుండెపాటగా మారింది. ప్రపంచ శ్రామికవర్గం సంప్రదాయమైంది. శ్రామిక హక్కుల పునఃపునః పునరుద్ధాటనలకు సందర్భమైంది. నేటికీ అసంపూర్ణంగానే మిగిలిపోయిన శ్రామికవర్గం కర్తవ్యాన్ని పడే పడే గుర్తుచేసే దినమైంది.

పీడకల కరిగిపోలేదు

ఔను. ఈ శ్రామికవర్గ కర్తవ్యం నేటికీ అసంపూర్ణమే. మే దిన ప్రదర్శనలూ ఆ ప్రదర్శనలను అణగదొక్కిన ఉక్కుపాదం నిన్నటి కథ అనుకుంటే పొరపాటు. అది నిన్నటి కథకాదు. నడుస్తున్న చరిత్ర. మే దిన సంప్రదాయం ఏర్పడటానికి బాగా ముందే ఒక పీడకల ప్రారంభమైంది. శ్రామికులు తెలతెలవారకముందే పనిస్థలాలకు వెళ్లి పొద్దుగుంకే వరకు రెక్కలు ముక్కులు చేసుకున్నా పొట్టగడ వని దుస్థితనే - ఇక్కడ పీడకల అంటున్నాం. ఈ పీడకల నేటికీ కరిగిపోలేదు. కార్మికవర్గంలో కొన్ని సెక్షన్లకు

ఎనిమిది గంటల పనిదినం, నిర్దిష్ట జీత భత్యాల వంటి చట్టబద్ధ హక్కులు లభించిన మాట నిజమే. దీన్ని చూసి 'మేడే' ఉద్యమకారుల ఆశయం పూర్తిగా ఫలించిందని అనుకోడానికి అవకాశం ఉంది. ఇలాంటి చట్టబద్ధం సౌకర్యాలను అనుభవిస్తున్న వారు మొత్తం శ్రామికులలో నూటికి పదిమందైనా ఉండరంటే నమ్మబుద్ధికాదు. కాని ఇది పచ్చి నిజం. ఈ పది శాతం కార్మికులకైనా హక్కుల అప్పనంగా లభించలేదు. వారు సంఘాలుగా ఏర్పడి సమ్మెలూ, ప్రదర్శనలూ చేసి, ప్రభుత్వాలనూ, యజమానులను లొంగతీసి ఈ మాత్రం హక్కులు సంపాదించుకున్నారు. ఈ హక్కులకు ఎప్పటికప్పుడు విఘాతం కలుగుతూనే ఉంది. ఒక రూపాయి జీతం పెంచుకునేలోగా ధరలు రెండు రూపాయల మేరకు పెరగడంవల్ల వారి జీవితాలూ అడుగడుగునా పోరాటాలే అవుతున్నాయి.

ఏదిఏమైనా వీరి జీవితాలకు ఎంతో కొంత భద్రత లభించిన మాట నిజం. ఏళ్ల తరబడిగా సాగిన పోరాటాలవల్లనే తేనేమి, వారు పనిచేస్తున్న పరిశ్రమల స్వభావంవల్లనేతేనేమి వీరిని "పలుకుబడి కలిగిన" కార్మిక వర్గంగా లెక్కించవచ్చు. ముఖ్యంగా ప్రభుత్వ, ప్రైవేటు రంగాల్లోని భారీ పరిశ్రమల్లో అధిక సంఖ్యలో కార్మికులు ఒక చేట జమగూడి పనిచేయాల్సి ఉంటుంది. ప్రత్యేక శిక్షణ పొందడంవల్లగానీ, అనుభవంవల్లగానీ వీరు కొంత నైపుణ్యం (స్కిల్స్) సంపాదించి ఉంటారు. నైపుణ్యంవల్ల వీరి శ్రమ శక్తి ఎక్కువ 'ఉపయోగ విలువ' (యూజ్ వాల్యూ)ను సంతరించుకుంటుంది. యజమానులు ఇలాంటి కార్మికులను చీటికి మాటికి తొలగించలేరు. తొలగించి ఫ్యాక్టరీలను నడిపించలేరు. నైపుణ్యం అనేది సాంకేతికమైనది. దీనికి ఎంతో కొంత విద్య కూడా అవసరమవుతుంది. అందువల్ల కార్మికులలో ఉమ్మడి పోరాట స్పృహ ఎక్కువ. ఈ కారణాలన్నిటి వల్ల వీరు త్వరితంగా సంఘటితం కాగలుగుతారు. తమ హక్కులను తాము కాపాడుకోగలుగుతారు.

అసంఘటిత కార్మికులు

ముందే అనుకున్నట్లు మొత్తం శ్రామిక జనాభాతో పోలిస్తే సంఘటిత కార్మికుల సంఖ్య చాలా తక్కువ. మిగిలిన తొలై శాతం శ్రామికులు అసంఘటిత రంగంలోనే ఉంటారు. వీరికోసం ఏవే కొన్ని చట్టాలూ గట్టా లేకపోలేదు. అవి కల్పించే రక్షణ అత్యల్పం. వీధుల కెక్కి గోలచేస్తే తప్ప ఏ వనీ కాని ఇండియావంటి దేశంలో అరకొర చట్టాలవల్ల ఒరిగింది దాదాపు ఏమీలేదనే చెప్పాలి. సమాజం ఎలాంటి ఒడిదుడుకులకు లోనైనా మొదట దెబ్బతినేది వీరే. ద్రవ్య లృణం అధిక ధరలవంటి ఆర్థిక రుగ్మతలవల్ల అత్యధికంగా బాధపడేది వీరే. సంఘం ఎలాంటి సంక్షోభాలను ఎదుర్కొన్నా, దాని బారాన్ని అత్యధికంగా మోసే దీ వీరే. వందేళ్లనాడు మే దినోత్సవ సంఘ

లుంటే, అందులో 26 కోట్ల 70 లక్షల మంది అసంఘటిత రంగంలోనే ఉన్నారని అధికారిక లెక్కలు. సుమారు 15 కోట్ల మంది వ్యవసాయ కార్మికులు, కోటి ఎనభై లక్షల మంది బాలకార్మికులు, కోటి డెబ్బై లక్షలమంది నేత వనివారు, కోటి మంది బీడీ కార్మికులు - సరైన చట్టబద్ధవాక్కులు లేక, ఉన్నా కొద్ది చట్టాలూ అమలు జరుగక దినదినగండంగా బ్రతుకులీడుస్తున్నారని - ఆ మధ్య ఓ కేంద్ర మంత్రి ప్రకటించారు. సంఘటిత కార్మికులు రూ.1200 నుంచి రూ. 2000 వరకు నెలసరి వేతనాలు పొందుతుండగా అసంఘటిత కార్మికుల సంపాదన నెలకు రూ. 200 - 300కు మించడం లేదని ఆయనే అన్నారు.

కనీస వేతనాలు

మంత్రి గారి గణాంక పరిజ్ఞానం

టనల్లో వ్యక్తమయిన ఆవేదనను నేటికీ మోస్తున్న శ్రామికులు వీరు. పీడకలకు కొనసాగింపు వీరి జీవితాలు.

పల్లెల్లో పొద్దస్తమానం రెక్కలు ముక్కులు చేసుకునే రైతుకూలీలకు మేడే గురించి తెలియదు. చట్టాల గురించి తెలియదు. పట్టణాలకు చుట్టుపక్కలాఇతర చోట్లా ఎండనక వాననక కొండలుకొట్టి రాళ్లు తయారుచేసే వారు; అసుపత్రులూ అంతఃపురాలూ నిర్మించేవారు; బట్టలూ, తివాచీలూ, శాలువలు నేసేవారు; బియ్యం, పప్పు - పిండిమరల్లో పనిచేసేవారు; కాఫీ, తేయాకు తోటల్లో శ్రమించే వారు; బీడీ కార్మికులు - ఇలా పలు 'పరిశ్రమ'ల్లో శ్రామికులు ఈనాటికీ 'అసంఘటితం'గానే మిగిలిపోయారు. భారతదేశం మొత్తంమీద 29 కోట్ల 20 లక్షల మంది కార్మికు

బాగానే ఉంది. ఆయన ఆవేదనా అర్థం తమే. మరి కోట్లాది బడుగుజీవుల బ్రతుకులు బాగుచేయటంకోసం వీరు చేస్తున్న దేమిటి? వీరికోసం '1948 కనీస వేతనాల చట్టం', '1979 వలస కార్మికుల చట్టం', '1976 వెట్టి (నిర్మాలన) చట్టం', '1978' బాలకార్మికుల చట్టం', '1966 బీడీ - సిగార్ కార్మికుల చట్టం' ఇలా .... కొన్ని శాసనాలైతే రూపొందాయి. అవి ఆయా శ్రామిక బృందాలను ఏ మేరకు ఆదుకోగలుగుతున్నాయనేదే చర్చనీయాంశం. ఉదాహరణకు "కనీస వేతనాల చట్టాన్నే" పరిశీలిద్దాం. దేశానికి స్వాతంత్ర్యం వచ్చాక మరుసటి సంవత్సరమే ఇది తయారైంది. ఇండియాలో కార్మిక సంఘాలు బాగా వెనుకబడి ఉన్నాయనీ, తమ వాక్కుల కోసం తాము బేరమాడుకునే

శక్తి (ఇంత వేతనం కావాలని వట్టుబట్టి దానికి యజమానులను ఒప్పించే శక్తి) చాలా మంది కార్మికులకు లేదని - అనాడు ప్రభుత్వం గుర్తించింది. పోరాటాలూ, తత్ఫలితంగా ఒప్పందాలూ ఏవీ లేనప్పటికీ ప్రతి కార్మికుడికీ కనీస వేతనం లభించేలా చూడటం ఈ శాసనం ఉద్దేశం. మనిషికి తిండి, బట్ట, ఇల్లు కనీస అవసరాలు వాటికే పరిమితమైతే అది మెరుగైన జీవితమని అనిపించుకోదు. మెరుగైన జీవితాన్ని లక్ష్యంగా పెట్టుకుని నిర్ణయించే జీతభత్యాలనే 'జీవన వేతనమ'ని అంటారు. పరిశ్రమల్లో, వ్యవసాయంలో పనిచేసే శ్రామికులందరికీ 'జీవన వేతనం' లభించే చర్యలు ప్రభుత్వాలు తీసుకోవాలని భారత రాజ్యాంగంలోని 43వ అధికరణం నిర్దేశిస్తున్నది. "జీవన వేతనం" ప్రస్తుతానికి చాలా పెద్దమాట. శ్రామికులు కనీసంగా బ్రతికి ఉండటానికి అవసరమైన కనీస వేతనాన్నైనా సరిగ్గా నిర్ణయించడం లేదు. 1957లో జరిగిన 15వ ఇండియన్ లేబర్ కాన్ఫరెన్స్ కనీస వేతనానికి సంబంధించి ఒక స్పష్టమైన అభిప్రాయాన్ని ప్రకటించింది. ఆ నదస్సు తీర్మానం ప్రకారం - ఒక కార్మికుడికి నిర్ణయించే కనీస వేతనం ముగ్గురు వయోజనులు బ్రతకడానికి సరిపడేలా ఉండాలి. కార్మికుడు తన ముసలి తల్లిదండ్రులనూ, ఆలుబిడ్డలనూ పోషించుకునే కనీస స్థితిలో ఉండాలని సదస్సు ఉద్దేశం కావచ్చు. విడివిడిమైనా, ఈ నాడు కనీస వేతనాలను నిర్ణయిస్తున్న తీరు - "జీవన వేతనం" దిశగా తీసుకునే చర్యల మాట దేవుడెరుగు - కార్మికుని కనీస అవసరాలైనా దృష్టిలో ఉంచుకోవడం లేదు. సంఘటిత రంగంలోని కార్మికులకు, ఉద్యోగులకు కరువు భత్యం రూపంలో పెరిగే ధరల నుంచి కనీస రక్షణ ఉంది. కరువుభత్యంలో వచ్చే మార్పులకు అనుగుణంగా కనీస వేతనాలలో మార్పులు ఆటోమాటిక్ గా వచ్చినప్పుడే అది నిజవేతనం కాగలుగుతుంది. ప్రస్తుతం అలాజరగడంలేదు. రెండు మూడేండ్ల క్రితం నిర్ణయించిన రూ.11 కనీస వేతనమే నేటికీ అమలులో ఉన్నదంటే దానికి ఇదే కారణం.

నిర్ణయించిన కనీస వేతనమైనా తప్పక అమలుజరుగుతుందని గ్యారంటీ లేదు. అసంఘటిత రంగంలోని కార్మికులు ఎక్కడెక్కడ సంఘాలుగా ఏర్పడి పోరాటం పడుతున్నారో అక్కడే ఇది అమలుజరుగుతోంది. చట్టం అమలుకు సరైన

అధికారిక యంత్రాంగం లేదు. వేతనాలను అమలుచేయని భూస్వాములు పల్లెల్లో విపరీతంగా కనిపిస్తారు. వారిలో ఒకరైనా ఈ చట్టంకింద శిక్ష అనుభవించిన దాఖలాలు లేవు. లేబర్ డిపార్ట్మెంట్ కు ఉన్న అధికారాలే తక్కువ. అధికారాలు ఉన్నా, అవినీతికి గొరవప్రద స్థానం కల్పించిన నేటి సమాజంలో అధికారులు ప్రజలకు అనుకూలంగా పనిచేయడమూ దుర్లభమే. అంతేందుకు, చట్టాన్ని ధిక్కరించిన యజమాని తాను బకాయిపడిన వేతనానికి పది రెట్లు పరిహారంగా చెల్లించాలని ఒక నిబంధన ఉంది. ఇంతవరకు ఏ న్యాయమూర్తి అలా జరిమానా విధించిన సందర్భంలేదు.

ఈ దుస్థితి కేవలం పల్లెలకు పరిమితమనుకుంటే పొరపాటు. పట్టణాల్లో, నగరాల్లో పరిశ్రమలు, ఒకే పరిశ్రమలో పలు భాగాలు అసంఘటిత శ్రామికుల శ్రమను దోచుకోవడం మీదనే మనగలుగుతున్నాయి. కాంట్రాక్టు కార్మికులు, క్యాజువల్ లేబర్ అని మరి కొన్ని దోపిడి రూపాలున్నాయి. పర్మనెంట్ కార్మికులు చేసేపనినే తాత్కాలిక, కాంట్రాక్టు కార్మికులతో చేయించుకుంటారు. వేతనాలు మాత్రం తమ చిత్తం వచ్చినట్లు చెల్లిస్తారు. అదేమిటంటే ఉద్యోగంలోంచి తీసేస్తారు. కోట్లాది మంది నిరుద్యోగులున్న సమాజం మనది. కొందరిని తీసేసి మరి కొందరిని చేర్చుకోవడం యజమానికి చాలా తేలిక. ఈ నిరంకుశత్వం నుంచి అసంఘటిత శ్రామికులకు ఎలాంటి భద్రత లేదు. భద్రత కొరవడినంతకాలం వారిలో పోరాటశక్తి పెరగదు. బేరమాడే శక్తి పెరగదు. ఇలాంటి కార్మికులు సంఖ్యలో తక్కువైతే అది వేరే సంగతి. ఇండియాలో ప్రభుత్వ రంగం సోపలిష్ట సమానా అని గొంతులు చించుకుంటారు. తామర తంపరగా తయారయ్యే ప్రైవేటు పరిశ్రమల సంగతి అలా ఉంచి, ఘనత వహించిన మన ప్రభుత్వ రంగంలోనే కనీసం 20 లక్షల మంది కాంట్రాక్టు కార్మికులుగా తాత్కాలిక శ్రామికులుగా చెమటోడుతున్నారని - గణాంక వివరాలు చెబుతున్నాయి. ప్రభుత్వ రంగమే ఇంత అన్యాయంగా ప్రవర్తిస్తున్నప్పుడు ఇక నాయకులు ప్రైవేటు యజమానులను ఏ మొగం పెట్టుకుని అదుపు చేయగలుగుతారు?

కార్మిక ఐక్యత

అసంఘటిత కార్మికుల దుర్బర జీవితాల గురించి మంత్రులు సామంతులు సందర్భం వచ్చినప్పుడల్లా మొసలి

కన్నీరు కారుస్తుంటారు. రైతులు గిట్టుబాటు ధరలు కావాలని అడిగితే - "అదిగో ఆ పేదవాళ్లను చూడండి, వారికి కనీస వేతనాలే లభించడంలేదు మీరు అధిక ఆదాయాలు కావాలంటున్నారని తప్పుపడతారు. సంఘటిత కార్మికులు పదిపోతున్న నిజవేతనాలను నిలబెట్టుకోడానికి పోరాటం చేపట్టినప్పుడంతా - ఈ పేదవాళ్లను చూపించి, ఉన్న దానితో సంతృప్తి పడాలని అంటుంటారు. పాలకులకు ఈ అవకాశం కల్పించిందెవరు? ఈనాడు నిర్మాణయంత్రమైన కార్మిక సంఘాలన్నీ సంఘటిత రంగంలోనే ఉండిపోయాయి. ఈ "కార్మిక దొర"లు దారిద్ర్యరేఖకు దిగువన కునారిల్లుతున్న అసంఘటిత కార్మికుల గురించి పట్టించుకోరు. దరిమిలా, అసంఘటిత కార్మికులు తమ దుస్థితికి అధిక వేతనాల కార్మికులు కారణమని భ్రమించడానికి ఆస్కారం ఏర్పడింది. "సంఘభావం" (సాలిడారిటీ) అనేది కార్మిక వర్గానికి ప్రాణ సమానమైన లక్షణం. ఈనాడు కార్మికవర్గంలో ఈ లక్షణమే కొరవడుతున్నది. అందువల్లనే పాలకవర్గాలు కార్మికులను విడదీసి పబ్బం గడుపుకోగలుగుతున్నాయి. పురోగామి కార్మిక బృందాలు తమ వెనుక మిగిలిపోయిన అసంఘటిత కార్మికులను తమతో కలుపుకొని ముందుకు నడవాలి. ఒకరికొకరు బాసట అని అడుగుడుగునా నిరూపించాలి.

కొన్ని రాజకీయ పార్టీలు, న్యచృంద సంఘాలు సాగించే కృషి ఫలితంగా ఇటీవలి కాలంలో అసంఘటిత రంగంలోని కార్మికులు ఇప్పుడిప్పుడే సంఘటితమవుతున్నారు. చట్టబద్ధంగా తమకు రావల

సింది రాబట్టుకోడానికి పట్టుదలతో నిలబడుతున్నారు. 1960 తరువాత - కొన్ని మార్పు తీవ్రహింసాత్మక రూపం కూడా ధరిస్తున్న ఉద్యమాలు అత్యధికం అసంఘటిత రంగంలోనే బయల్పడడం గమనార్హం. ఈ రంగంలో ఎంతటి అశాంతి, అవేదన గూడుకట్టుకున్నాయో అంచనాలకు దొరకదు. ఈ అశాంతి, అవేదన వైదొలగకుండా మనది సంక్షేమ రాజ్యమని కల్లబొల్లి కబుర్లు చెప్పి ప్రయోజనం లేదు. కనీస వేతనాల చట్టం ప్రకారం వ్యవసాయం పనుల్లో, దుక్కి మినహా అన్ని పనులకు ఆరుగంటల కాలాన్నే పనిదినంగా లెక్కించాలి. దుక్కి విషయంలో పనిదినం ఐదు గంటలకు మించకూడదు. పొలం పనుల్లో ఇలా పని గంటలను పాటించడం ఎక్కడా చూడం. దిన కూలీలయినా, జీతగాళ్లయినా తెల్లవారు రూమున పనులు మొదలెడితే నూర్యాస్తమయం తరువాతగాని ఇల్లు చేరని సందర్భాలే ఎక్కువ. శ్రామిక శక్తిలో నూటికి తొంభైమంది ఈ పరిస్థితుల్లోనే జీవిస్తుండగా - వందేళ్లనాడు, ప్రధానంగా పని గంటల తగ్గింపుపై సాగిన మేడే ప్రదర్శనల ఆశయం ఫలించిందని భావించలేం. మేడే సంప్రదాయం గురించి, ఉన్న చట్టాల గురించి, చట్టాలను అభివృద్ధి చేసుకోవలసిన అవసరం గురించి, వాటిని పట్టుబట్టి అమలు చేయించుకోవలసిన అవశ్యకత గురించి విస్తృతంగా ప్రచారం చేయడం చైతన్యవంతులైన కార్మికులందరి ప్రథమ కర్తవ్యం. వారి పోరాటాలకు వెన్నుదన్నుగా నిలవడం వారందరి కనీస బాధ్యత.

‘నలుపు’ ను ఒక ఉద్యమంగా ప్రచారం చేయండి

‘నలుపు’ వ్యాపార పత్రిక కాదు. సమకాలీన సామాజిక అవసరంగా బాధ్యతగా ఈ పత్రిక మీ ముందుకు వస్తున్నది. ‘నలుపు’ను వాణిజ్య విలువలకు తావు లేకుండా ప్రజల పత్రికగా నడపాలన్నది మా ఆభిమతం.

తెలుగు పత్రికారంగంలో కొత్త ఒరవడులకు పాడుకొల్పాలన్న ఆలోచనే ఈ పత్రిక ప్రారంభానికి నాంది. ఆర్పాటాలు, హంగులకన్నా విషయ విశ్లేషణ, సమస్యల పూర్వపరాల వివరణ అవసరమని భావిస్తున్నాం. జనజీవన స్రవంతికి అడ్డంపెట్టే అంశాలతో నలుపును ప్రజల పత్రికగా రూపుదిద్దాలన్నది మా ప్రయత్నం.

మా ఆలోచనలను, అభిప్రాయాలను పంచుకునేవారు పత్రికను ఒక ఉద్యమంగా ప్రజల్లోకి తీసుకెళ్లడానికి సహకరించాలని మనవిచేస్తున్నాం.

ఈ క్రమంలో మీరు పత్రికకు ఆర్థికంగా, హాస్థికంగా సహకరించాలని విజ్ఞప్తి చేస్తున్నాం.

బండి శ్రీరాములు

"ఎదియు సులభముగా సాధ్యపడదులెమ్ము, నరుడు నరుడెట ఎంతో దుష్కరము నుమ్ము" అన్నాడు మహాకవి మీర్జా గాలిబ్.

నిజమే. ఈ వ్యవస్థలో ఒక వ్యక్తి తనకు తాను ఒక మనిషిగా నిలబడటమే కష్టం. అలాంటప్పుడు అతని మాట పదుగురికి బాట కాగలిగిందంటే, అతనిలో ఎవ్ కొన్ని విశిష్ట గుణాలు ఉండి ఉండాలి. తనకూ తన వారికీ సంఘం ఎన్నెన్నో అవరోధాలు కల్పిస్తున్నా, అందరినీ కలుపుకొని ముందడుగు వేస్తున్నాడంటే-అమనిషిలో ఎన్నదగిన గుణగణాలేవో ఉండి ఉండాలి. ఇంతకూ-చుట్టారా ప్రజలను ముందుకు నడిపించే శక్తియుక్తులు ఒక మనిషికి ఎలా అబ్బుతాయి? ఈ ప్రశ్నకు చక్కని సమాధానంగా నిలిచే వ్యక్తిత్వం - బండి శ్రీరాములు.

రంగారెడ్డి జిల్లాలోని యాచారం మండలంలో బండి శ్రీరాములు పేరు వినని వారు తక్కువ. ఈ ప్రాంతం పెడ్యూల్డ్ కులాల ప్రజలకు తలలో నాలుక వంటి వాడు బండి శ్రీరాములు. మెత్తని కంఠస్వరంతో ఆయన మాట్లాడుతుంటే కళ్లల్లో ఎదో కాంతి తళుకు మంటూ ఉంటుంది. ఆయన మాటల్లో చేతల్లో అత్మగౌరవం, ధైర్యం తోణికి సలాడుతుంటాయి. ఎస్.సిలు తెల్లబట్టలు వేసుకోరాదని ఆచారం. శ్రీరాములు శుభ్రమైన తెల్లని బట్టలే వేసుకుంటారు. అతడంటే ఆ ప్రాంతం భూస్వాములకు సైతం భయం. చుట్టారా ఇరవై కిలోమీటర్ల దూరం నుంచి వచ్చే జనానికి మాత్రం అతడంటే ప్రేమ. వారి బాధలు గాధలు శ్రద్ధగా వింటాడు. పోలీస్ స్టేషన్, మండల్ ఆఫీసు-ఎక్కడకైనా సరే జంకు గొంకు లేకుండా తీసుకువెళతారు. హీనమైన పాత ఆచారాలు ఆ ప్రాంతంలో ఇంకా కొన ఊపిరితో బ్రతుకు తున్నాయి. పటేల్ దొర కనిపిస్తే చాలు ఎస్.సి.లలో ముసలివారు అప్రయత్నంగా లేచి నిలబడుతారు. చెప్పులు చేతుల్లోకి తీసుకొని వీపు వెనకు దాచుకుంటారు. బండి శ్రీరాములు మరోతరం మనిషి. పటేళ్లు ఆయన్ను తమతో సమానికుడిగా తప్ప

మరో విధంగా చూడలేరు. అలా చూసే సాహసం ఇప్పుడు వారికి లేదు.

శ్రీరాములుకు ఈ విశిష్ట వ్యక్తిత్వం ఎలా అభివృద్ధి? ఆయన తండ్రి బండి రామయ్య గారితోనే ఈ సంప్రదాయం మొదలయ్యిందని చెప్పాచ్చు. బండి రామయ్యకు ఇప్పుడు డెభ్యుయ్ అయిదేళ్లు. ఆరోగ్యంగా ఉన్నారు. చిన్నప్పుడు ఆయన సొంత గ్రామం నందివనపర్తిలో జీతగాడు

బండి శ్రీరాములు

గా పని చేశారు. నా అనే వారు లేరు. పదారేళ్ల చిరుత ప్రాయంలో ఆయన్ని నిజాం రజాకార సైన్యంలో చేర్చుకున్నారు. ఒక ఆఫీసరు ఇంట్లో సేవకుడిగా పని చేశారు. మొదట్లో ఆయనకు నెలకు రెండూపాయల జీతం ఉండేది. మిలిటరీలో పని చేయడం వల్ల బండి రామయ్యకు ఒక విషయం అర్థమైపోయింది. గ్రామాల్లో కులకట్టుబాట్లు మనిషిని కట్టి పడేస్తాయి. గ్రామాలకు బయట అలాంటి నిర్బంధాలుండవు. 1947లో తిరిగి ఊరు చేరే నాటికి బండ రామయ్యలో కుల వ్యతిరేకత గూడు కట్టుకున్నది. పశువుల కాపరిగా జీవితం ప్రారంభించారు. సొంత గ్రామంలో నిజమైన పరీక్ష అప్పుడే ప్రారంభమయ్యింది.

ఒ రోజు ఊళ్లో దేవాలయం వద్ద నాటకం వేస్తున్నారు. ఆనవాయితీగా దళితులు నేల మీద కూర్చున్నారు. రెడ్డూ, బ్రాహ్మలూ దేవాలయం అరుగు మీద కూర్చున్నారు. బండి రామయ్య కూడా అరుగు మీద కూర్చున్నారు. పోలీసు పటేల్

కు కోపం వచ్చింది. అతను అప్పటి ఎం.ఎల్.ఎ. తండ్రి కూడా. "పటేళ్లు ఉంటే కళ్లు కానొస్త లేవా?" అన్నాడతను కండ్లెర్రజేసి. "నేను అంటరాని వాడినైతే దేవుడు నన్ను మాయం చేయాలి" అన్నాడు బండి రామయ్య. అరుగు మీద నుంచి లేవలేదు. ఊళ్లో ఎవ్వరూ దాన్ని మరిచిపోలేదు. అదొక చిన్న 'జానపద గాథ'లా ప్రచారమయ్యింది.

ఇక బండి శ్రీరాములు ఊళ్లోనే స్కూల్లో చదువుకున్నారు. అతని చిన్నతనంలో 1965లో జరిగిన మరో సంఘటన ఆయనకు ఇప్పటికీ జ్ఞాపకం. పొలంలో పశువులు మేపుతున్న తండ్రికి అన్నం తీసుకెళ్లాడు శ్రీరాములు. తాగడానికి తండ్రి నీళ్లు తీసుకు రమ్మన్నాడు. మాయమర్కం తెలియని చిరుప్రాయం. దగ్గర్లో కోమట్ల బావిలోంచి నీరు తీసుకున్నాడు. వాళ్లకు కోవమొచ్చి చిన్న పిల్లవాడిని కొట్టారు. శ్రీరాములు ఏడుస్తూ తండ్రి దగ్గరికి వెళ్లాడు. రామయ్య మండి పడ్డారు. బట్టలైనా వదిలేయకుండా ఆ బావిలో దూకారు. "నేను అంటరాని వాడినైతే నీళ్లు మాయం కావాలి" అని అరిచారు చుట్టారా దళితులు "అయ్యో! వాళ్లు ఎక్కువోళ్లు. మనకు పాపం తగులతది" అని గుండెలు బాదుకున్నారు. రామయ్య మాత్రం రాజీ పడలేదు.

ఇలాంటి సంఘటనలు మరిన్ని జరక్క ముందే జాగ్రత్త పడదామనుకున్నారేమో; బండి రామయ్య కొడుకును హైదరాబాదులో చదువుకోవడానికి పంపించారు. నగరంలో కుర్రవాడికి ఒక సంగతి తెలిసిపోయింది. "సిటీలో నయితే అందరు సమానులే. పల్లెటూళ్లలోనే కుల వ్యత్యాసాలు" తల్లి చనిపోయాక శ్రీరాములు చదువు ఆపేసి తండ్రికి చేదోడవుదామని ఊరు చేరారు. వ్యవసాయ కూలీగా పని చేయడం మొదలెట్టారు. "ఆ జమానలో రోజుకు మూడు మానికల వడ్డు కూలి ఉండేది. వాళ్లు మా పెళ్లిళ్లకు అప్పు పెట్టేవారు. ఆడవాళ్లు వాళ్ల ఇళ్లలో కనవులు ఊడ్చేవారు. దానికిగాను వాళ్లు తినగా మిగిలింది పెట్టేవారు. రోజు కూలీని రెండు కిలోల వడ్డుకు పెంచాలని

ప్రయత్నించాను. అందరు కలిసి రాలేదు. భూస్వాములు ఇతర ఎస్.సిలతో నన్ను తిట్టించారు. నాకు విరక్తి పుట్టింది. ఇల్లు అమ్మేసి ఊరొదిలి పోదామని అనుకున్నాను. మంచల్ గ్రామంలో ఉందామనుకున్నాను. అక్కడ కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం కారణంగా ఎస్.సిలు ఆత్మగౌరవంతో జీవించగలుగుతున్నారని విన్నాను"-అన్నాడు. బండ శ్రీరాములు ఆ రోజులను గుర్తు చేసుకుంటూ.

1971లో జరిగిన ఒక సంఘటనతో పరిస్థితి మారింది. నిజానికి ఆ సంఘటనతో శ్రీరాములు వ్యక్తిత్వమే మారిపోయింది. ఊరిలో ఓ కోమటాయన హోటల్ నడిపించే వాడు. అందులో ఎస్.సిల కోసమని 14 టీ గ్లాసులు ప్రత్యేకంగా ఉంచే వారు. పసుపుపచ్చ గుర్తులున్న ఏడు గ్లాసులు మాలవారి కోసం. ఎర్ర గుర్తులున్న ఏడు గ్లాసులు మాదిగ వారి కోసం. శ్రీరాములు ఆ గ్లాసులోనే టీ తీసుకునే వారు. టీ పారబోసి డబ్బు చెల్లించే వారు. అలా ఆర్నెళ్లు చేశారాయన. ఈ సంగతి ఎప్పుడూ తండ్రికి చెప్పలేదు. సంక్రాంతి పండగ అయ్యాక మూడో రోజు. ఆ రోజు ఎందుకో శ్రీరాములు మనసు మార్చుకున్నాడు. టీ తీసుకుని గ్లాసు పగులగొట్టేశారు. తరువాత, మరో టీ గ్లాసు ముక్కలయింది. చివరికి పద్నాలుగు గ్లాసులూ పగిలిపోయాయి. అన్నిటికీ డబ్బు చెల్లించారు శ్రీరాములు. పద్నాలుగు గ్లాసు పగులగొట్టాక, ఇక టీ లేదన్నాడు కోమటాయన. ఆ తరువాత ఒక రెడ్డికి టీ ఇచ్చాడు. శ్రీరాములు ఆ గ్లాసు లాక్కుని తాగేశారు. తక్షణం 14-15 మంది అగ్ర కులస్తులు జమ అయి ఆయనను కొట్టాలని ప్రయత్నించారు. శ్రీరాములు ఊరుకోలేదు. పొయ్యిలోంచి మండుతున్న మొద్దు తీసి హోటల్లో అన్ని గ్లాసులు పగులగొట్టారు. ఈలోగా చాలా మంది రెడ్లు అక్కడ చేరారు. సైకిల్ చైన్లు, కర్రలతో శ్రీరాములు ఒళ్లు హనం చేశారు. (ఆనాటి దెబ్బల గుర్తులు శ్రీరాములు వీపు మీద ఇప్పటికీ కనిపిస్తాయి) ఎస్.సిలలో ఒక పెద్దాయన అడ్డం వస్తే ఆయననూ కొట్టారు. శ్రీరాములు స్పృహ తప్పి పడిపోతే, చనిపోయాడనుకుని, ఆయన్ని ఓ పాడుబడిన ఇంట్లో పడేసి, రెండు మూడు గంటల పాటు ఆ ఇంటికి తాళం వేసి ఉంచారు.

ఈ సంగతి తెలిసి రామయ్య అగ్ర హోదగ్రుడయ్యాడు. చనిపోయాడనుకున్న కొడుకును చూడటానికి కూడా వెళ్లేడు.

నేరుగా టీ హోటల్ కే వెళ్లాడు. హోటల్ కు నిప్పు పెట్టి బూడిద చేశారు. ఒక రెడ్డి అతన్ని అడ్డుకోబోతే, ఆ రెడ్డిని అతని ఇంటి వరకు పరుగెత్తించారు. రెడ్డి ఇంటిని కూడా ధ్వంసం చేశారు. ఆ తరువాత వెళ్లి కొడుకును చూసుకున్నాడు. ఈనాటి వరకు, తిరిగి హోటల్ నడిపించే సాహసం చేయలేదు కోమటాయన.

సాంప్రదాయాల సంకెళ్లు తెంచడానికి తోటిఎస్.సి. ప్రజలు కదిలి రాకపోవడంతో శ్రీరాములు విసిగిపోయి 1974లో సైన్యంలో చేరారు. పదేళ్లు సైన్యంలోనే ఉండిపోయారు. బుల్ డోజర్ డ్రైవర్ గా, బెంగుళూరు, నాగాలాండ్, చండీఘర్ లలో పని చేశారు. "సర్వీసులో భాగంగా ఇండియా అంతా చూశాను. క్రమశిక్షణ నేర్చుకున్నాను. సైన్యంలో పని చేయడానికి బుద్ధిబలం అవసరం లేదు. చెప్పిన పని చేయాలంతే. సైన్యంలో పై వారికి కిందివారెప్పుడూ లొంగి ఉండాలి. నెలకు పద్నాలుగు వందలు జీతం వచ్చేది. ఏమిటీ బ్రతుకు అని ఎప్పుడూ అనిపిస్తుండేది నాకు. ఓసారి తగాదా వచ్చి ఆఫీసు రుసు కొట్టాను. నన్ను సైన్యంలోంచి పంపించేశారు".

శ్రీరాములు తిరిగి ఊరు చేరారు వచ్చి నప్పటి నుంచి భూస్వాములకు సింహస్వప్నమయ్యారు. సి.పి.ఐ (ఎం) పార్టీలో చేరారు. తాలూకా కమిటీ నభ్యుడుగా చురుగ్గా పని చేశారు. ఇంతలో మరో ఘటన. ఊల్లో ఓ ముస్లిం అబ్బాయి, ఓ కురుమ అమ్మాయి ప్రేమించుకుని ఎటో వెళ్లిపోయారు. సి.పి.ఐ (ఎం) వారు వాళ్లిద్దరినీ విడదీసి విడాకులు ఇప్పించారు. ఇది శ్రీరాములుకు అసలు నచ్చలేదు. శ్రీరాములు దృష్టిలో కులానికి ఎలాంటి ప్రాధాన్యం లేదు. ఈ దెబ్బతో ఆయన సి.పి.ఐ (ఎం)ను వదిలేశారు గాని, పార్టీతో మంచి సంబంధాలు మాత్రం ఉంచుకున్నారు.

1985లో ఇబ్రహీంపట్నం తాలూకా "వ్యవసాయ కూలి సంఘం" ప్రారంభమయింది. ఇది నాన్-పాలిటికల్ సంస్థ. శ్రీరాములు చాల ఉత్సాహంతో ముందుకొచ్చి ఈ సంస్థ సంస్థాపకుల్లో ఒకరయ్యారు. 1985లో సంఘం మొదటి సర్వసభ్య సమావేశం వాళ్ల ఊల్లోనే జరిగింది. ఆనాటి నుంచి శ్రీరాములుకు ఇక వెనక్కి తిరిగి చూసుకునే అవసరం కలుగలేదు. నంది వనపర్తిలో జీతగాళ్ల నమ్మే గొప్పగా విజయం సాధించింది. తహసీల్దారు ఎదురుగా ఒప్పందం కుదిరింది. జీతగాళ్లకు అంతకు ముందు నాలుగు నెల్ల వేతనాలు కూడా లభించాయి. ఆ తరువాత స్త్రీ కూలీల

నమ్మే సైతం విజయవంతమైంది. భూస్వాములు పోలీసులను పిలిపించి కూలీలను బెదిరించినా ప్రయోజనం లేకపోయింది. స్త్రీలు వరి పొలంలో సర్పంచ్ ను పట్టుకుని బురదలోనికి తోశాక, ఇక లాభం లేదని భూస్వాములు దిగి వచ్చారు. రోజుకు ఎనిమిది రూపాయల కనీస వేతనం చెల్లించడానికి అంగీకరించారు.

రాను రాను శ్రీరాములు నాయకత్వంలో నందివనపర్తి అనే పేరు మొత్తం తాలూకా ప్రజలకు ఊతపడంగా మారింది. 'మనం కూడా నందివనపర్తి వాళ్లలాగ....' అని జనం అనుకోసాగారు. ఇతర గ్రామాల నుంచి జనం వచ్చి శ్రీరాములు సాయం కోరసాగారు. 1987 మార్చిలో మండల ఎన్నికలు వచ్చాయి. శ్రీరాములు నామినేషన్ వేశారు. వారికి రాజకీయ పార్టీల అండ ఉంది. శ్రీరాములు బృందం సైకిళ్లు వేసుకుని ఊరూరు తిరిగారు. ఆయన ప్రచారంలో పెద్ద పెద్ద వాగ్దానాల జోలికి పోలేదు. కల్లబొల్లి కబుర్లు చెప్పలేదు. "నేను మీ అందరి వాడిని. నేను మీకేమీ ఇవ్వలేను. సారా పాకెట్లు, డబ్బు-ఏమీ ఇవ్వలేను. కాని, నేను గెలిస్తే మీరు గెలిచినట్లే. మీరెవరయినా మండల ప్రజా పరిషత్ ఆఫీసుకు వస్తే మీరు కూర్చోడానికి కుర్చీ చూపిస్తాను. అప్పుడు మీరు వాకిలి వద్ద నిలబడి 'పకేలా' అని నన్ను పిలవాల్సిన అవసరం ఉండదు.

ఇతర హంగులు ఆర్పాటాలు చూసి శ్రీరాములు బెదిరి పోలేదు. వాళ్ల బ్యానర్లు, వాహనాలు, కె సెట్టెలు, సారా పాకెట్లు, పెద్ద మనుషుల మద్దతు చూసి నిరాశ పడలేదు. "నేను గెలిస్తే ఎస్.సి.లమైన మనకు గుర్తింపు వస్తుంది. నేను ఓడిపోయినా మనకు పోయిందేమీ లేదు. మన అభిప్రాయాన్ని మనం ఇప్పటికే బహిరంగంగా చెప్పుకోగలిగాం."-అన్నారాయన.

ఆయన ఓడిపోయినా, అది మరో రకంగా గెలుపేనని భూస్వాములకు కూడా అర్థమయ్యింది. మొట్టమొదటి సారిగా దళితులు తమ కోసం తాము స్వతంత్రంగా నిలబడ్డారు. శ్రీరాములు మనసులో నిరాశకు తావు లేదు. "ఇప్పుడు జనానికి తెలిసి పోయింది- తమను చూసి భూస్వాములు భయపడుతున్నారని. భూస్వాముల పెత్తనం అనేది వట్టి కాగితం పులి అని ప్రజలకు తెలిసిపోయింది. ఇప్పుడిక సంఘం ఉన్నా లేకున్నా వాళ్లు వెనక్కి తగ్గరు. మార్పులు అనేవి ఇలాగే జరుగుతాయి. మా జనం ముందుకు సాగిపోతున్నారు. ఇక మమ్మల్నెవరూ ఆపలేదు".

తెలుగు 'ప్రజాస్వామిక వాదుల' పయనమెటు?

నేటి మన రాజకీయరంగంలో 'క్యారెక్టర్ యాక్టర్స్' ఎవ్వరాలేరు. కాంగ్రెసు బద్ధవిరోధి శినయ్య కాంగ్రెసులో చేరిపోయాడు. వెంగళరావును నానా దుర్గావలాడిన వసంత నాగేశ్వరరావు తెలుగుదేశం నుంచి రాజీనామా చేసిన తర్వాత ఢిల్లీ వెళ్లి వెంగళరావును కలిసి వచ్చాడు. ఒక రిపై ఒకరు కత్తులు దూసుకొన్న విజయభాస్కర్ రెడ్డి, కె.ఇ.కృష్ణమూర్తి చేయి చేయి కలిపారు.

శ్రీనివాసరెడ్డి, వసంతనాగేశ్వరరావు, కె.ఇ.కృష్ణమూర్తి, జానారెడ్డి తదితరులు తెలుగుదేశం నుంచి వెళ్లిపోవడానికి కేవలం వారి స్వార్థచింతనే కారణం అనుకోవటానికి వీలేదు. వీళ్లంతా విలన్స్ ఎన్టీ రామారావు పీఠ్ అనుకోవటానికి వీలేదు. ఎన్టీ రామారావుతో వచ్చిన సమస్య ఏమిటంటే తానొక కారణజన్మున్ననని అనుకొంటాడు. ప్రజల కష్టాలను కడతీర్చటానికే భూమ్మీదకు వచ్చాననుకొంటాడు. సంఘాన్ని చక్కబెట్టడానికి అవతరించిన యుగపురుషుల లాంటి వాడినని భావిస్తుంటాడు. అందువలన ఆయన దృష్టిలో ప్రజలు, కార్యకర్తలు అందరూ నిమిత్త మాత్రులే. కనుక అన్నగారి అడుగుజాడల్లో నడవటం, ఎదైనా కావల్సివస్తే వేడుకోవటం కార్యకర్తల, ప్రజల ఏకైక కర్తవ్యం. ఎవరైనా ప్రశ్నిస్తే నేరం. సర్వం తానే అయిన వాడికి మిగతా ప్రపంచమంతా మిథ్యే కనుక అన్నగారు ప్రజాస్వామ్య విలువలవల్ల ఎప్పుడూ గౌరవాన్ని కనబర్చలేదు. ఈ దృక్పథం ఉండటం వలన ఎన్టీ రామారావు పార్టీలోని కార్యకర్తల అభిప్రాయాలను వినలేదు. విన్నా గౌరవించలేదు.

ఎప్పటికప్పుడు కార్యకర్తలు అసంతృప్తి చెందినా బయటపడలేదు. ఎందుకంటే, పదవులు పోతాయేమోనన్న భయం. ప్రశ్నిస్తే మళ్ళీ టెక్కెట్లు ఇస్తాడో లేదోనన్న సందేహం. ప్రజాస్వామ్యం గురించి ఇప్పుడు మాట్లాడుతున్న వారు ఇదివరకే ఈ పని ఎందుకు చేయలేదు. ఎందుకంటే లోగడ వారంతా పదవుల్లో ఉన్నారు. రాజకీయ నాయకుడు అనబడే

ప్రతి జీవికి ఉన్నట్టే వీరిలో కూడా పదవీకాంక్ష ఎక్కువే. పదవీ వ్యామోహంలో పడి మనకెందుకు అని ఊరుకొన్నారు. పదవీ వ్యామోహానికి కారణమున్నది. మంత్రి పదవి లేక అధికారం కలిగిన మరో పదవి ఏదైతేనేం పెట్టుబడి లేకుండా వ్యాపారం చేసే మార్గం ఇదొక్కటే. వ్యాపారాన్ని చూస్తూ చూస్తూ వీళ్ళూ పదులుకోదలుచుకోలేదు. అయితే అన్నగారు మాత్రం నావల్లనే మీరంతా గెల్చారు, నేనుంటేనే మీరూ గెలవగలుగుతారు అనుకొంటాడు కనుక మంత్రి పదవులనుంచి అందరినీ గెంటేశాడు. దాంతో పదవులు పోయిన వాళ్లంతా పార్టీలో ప్రజాస్వామ్యం లేదు అని అన్నారు. ఒక్కసారిగా జ్ఞానోదయం అయింది. కేవలం అన్నగారివల్లే పార్టీ గెలువలేదు. కార్యకర్తలందరూ ఉన్నారు. వారివల్లనే పార్టీ గెలిచిందన్నారు. అన్నగారి కోపానికి అంతులేదు. నేనే గెలిపించాను, మంత్రిత్వం చేశాను. నన్ను ప్రశ్నిస్తారా అని బాధపడ్డాడు. నేనొక్కణ్ణి లేకపోతే పార్టీయేలేదు అన్నాడు. అందుకని పార్టీని రద్దుచేసి మద్రాసు వెళ్ళానని అలిగాడు. చిలికి చిలికి గాలి వానైనట్టు ఘర్షణ ముదిరింది, అనమ్మతి వాదులు బయటకు వచ్చారు.

ఈ ఘర్షణల వెనుక ఇంకెవరైనా వ్యక్తులు, శక్తులు ఉన్నారా అన్న అనుమానం కలుగుతుంది. తప్పని సరిగా ఉంటారు. వెంటనే హస్తమే ఉందనుకొనేరు. అదికాదు. అంతకంటే ముఖ్యమైన వర్గం ఒకటుంది. అది సంపన్నవర్గం. ఆర్థిక - సామాజిక తారతమ్యాలుకల సమాజంలో డబ్బెక్కువగా ఉన్న వారికి సంఘంలో పరపతి పలుకుబడి ఎక్కువగా ఉంటాయనేది నిజం. నీరు పల్లానికే ప్రవహిస్తున్నంత నిజం. ఈ సంపన్న వర్గానికి ప్రభుత్వానికి ఎక్కువగా సంబంధం ఉంటుంది. అయితే ప్రభుత్వం ఇతర సెక్షన్ల ప్రజలను సమీకరించుకోగలిగినప్పుడే అంటే ప్రత్యేకించి బీద ప్రజలను ఆకట్టుకోగలిగినప్పుడే సంపన్న వర్గాలను రక్షించగలుగుతుంది. వాళ్ల అభివృద్ధికి కృషి చేయకలుగుతుంది. ఎన్టీ

రామారావు ఈ పని చేయలేకపోయాడు. ఇది మన ప్రభుత్వం కాదు, అన్న భావం బీద ప్రజల్లో, వెనుకబడిన వర్గాల్లో బలంగా తలెత్తుతుంది. అంటే ఇది సంపన్న వర్గాల, అగ్రవర్గాల ప్రభుత్వం అనేది నగ్నంగా తెలుస్తుంది. దీనివలన సంపన్న వర్గాలకు నష్టం. కనుక సంపన్న వర్గాలకు ఈ రోజు బీద ప్రజల మద్దతుతో తమకు లాభం చేయగలిగే వ్యక్తి కావాలి. పార్టీ కావాలి. అందువలన వారికి ఎన్టీ రామారావు వలన లాభం కలుగుతుందా అని అనుమానాలు తలెత్తుతున్నాయి.

అలాగని సంపన్న వర్గాలు కావాలంటే ప్రభుత్వం గెలుస్తుంది. వద్దంటే ఓడిపోతుందని అనుకుంటే అవగాహన లోపించినట్టే. ఒక్కొక్కసారి సంపన్న వర్గాలకు ఇష్టం లేని పార్టీ అధికారంలోకి వస్తుంది. ఉదాహరణకు 1970 లో ఇందిరా కాంగ్రెసు. కాని చివరికి ఈ సంపన్న వర్గాలు ప్రభుత్వాన్ని తమకు అనుకూలంగా మార్చుకుంటాయి. తమకు ఉపయోగపడేట్టు చేసుకుంటాయి. అందుకే ప్రజలను ఆకట్టుకోగలిగే పార్టీ వలన నష్టం లేదనుకొన్నారు. ఒక్కొక్కసారి సంపన్నవర్గం ఈ విషయాన్ని గుర్తిస్తుంది. కానీ పార్టీ వెనుకబడి ఉంటుంది. ఈరోజు మనరాష్ట్రంలో ఉన్న పరిస్థితి ఇదే.

అయితే ప్రజలను మభ్యపెట్టటానికి దాదాపు చేయవలసిన ప్రయత్నాలు ఇప్పటికే చాలా జరిగాయి. ఇంకా కొత్తగా పథకాలను, ప్రణాళికలను రూపొందించడం సాధ్యమవుతుందా అన్నది ప్రధాన సమస్య. ఈ రోజు ఒక్క మన రాష్ట్రంలోనే కాదు, మొత్తం భారతదేశ రాజకీయాల్లోనే ఇది ప్రధాన సమస్య. అందుకే శినయ్య, వసంత నాగేశ్వరరావు, జానారెడ్డి, కె.ఇ.కృష్ణమూర్తి ఈ సమస్యకు సూచించే పరిష్కారంకోసం వేచి చూడాలి.

ఎ. కోదండరామిరెడ్డి

ఒక రూపాయికి ఎకరా భూమి!

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఎన్నో కార్యక్రమాలు నిధుల కొరతవల్ల కుంటుపడుతున్నాయి. రెండు రూపాయలకు కిలో బియ్యం పథకానికి తప్ప మిగతా పథకాలు, నిర్మాణాలు ఒంటికాలుపై తవస్తు చేస్తున్నాయి. నష్టాలతో నడుస్తున్న రోడ్డు రవాణా కార్పొరేషన్, విద్యుత్ బోర్డులకు ఆర్థిక సహాయంచేసే పరిస్థితుల్లో రాష్ట్ర ప్రభుత్వం లేదు. తద్వారా బస్సు ఛార్జీలు, విద్యుత్ ఛార్జీలు పెంచుతున్నారు. ప్రభుత్వ ఆసుపత్రులలో కూడా ముఖ్యంగా 'నిజాం ఆర్థోపెడిక్' ఆసుపత్రి (దీనిని ప్రస్తుతం సూపర్ స్పెషాలిటీ ఆసుపత్రిగా వ్యవహరిస్తున్నారు)లో ప్రైవేటు నర్సింగ్ హోంలను మించి ఫీజు వసూలు చేస్తున్నారు. అయితే ఒక ప్రైవేటు ట్రస్టు నిర్మించతలపెట్టిన క్యాన్సర్ ఆసుపత్రికి ఉదారంగా నామమాత్రపు ధరమై ఒక ఎకరాభూమి ఒక్క రూపాయి చొప్పున వదలకరాల స్థలాన్ని ప్రభుత్వం కేటాయించడం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ఉదారవైఖరికి నిదర్శనమా? అది కూడా వీరు మార్కెటు ధర చెల్లించడానికి సిద్ధపడినా, ఏమో?

యార్లగడ్డ వెంకన్న చౌదరి మెడికల్ ఫౌండేషన్ వారు గుంటూరు జిల్లా మంగళగిరి మండలంలో 'చినకాకాని' గ్రామంలో క్యాన్సర్ ఆసుపత్రిని నిర్మించాలనుకున్నారు. అందుకోసం పది ఎకరాల స్థలాన్ని ఎంపిక చేసుకున్నారు. అయితే అది ప్రభుత్వం స్థలం. తమకు ఆ భూమిని మార్కెటు ధరకు విక్రయించాలని జిల్లా కలెక్టర్ కు దరఖాస్తు పెట్టుకున్నారు. ఒక ఎకరా భూమి 50 వేల రూపాయలుగా మార్కెటు ధరను నిర్ణయించి, ఆ భూమిని విక్రయించడానికి ప్రభుత్వానికి సిఫారసు చేశారు. గుంటూరు జిల్లా కలెక్టరు సిఫారసును పురస్కరించుకుని రాష్ట్ర ప్రభుత్వం 1985 అక్టోబర్ 28న ఒక ఉత్తర్వు జారీచేసింది. ఆ ఉత్తర్వు (జీవో) ప్రకారం చినకాకాని గ్రామంలోని 172వ సర్వే నెంబర్ లో పది కరాల స్థలం యార్లగడ్డ వెంకన్న చౌదరి మెడికల్ ఫౌండేషన్ కు ఎకరా 50 వేల రూపాయల చొప్పున విక్రయించారు.

ఇంతవరకు బాగానే ఉంది. అయితే 1988 జూన్ 28న జారీ అయిన జీవోలోనే అసలు తిరకాను ఉంది. 1985లో

జారీ అయిన జీవో స్థానే జారీ అయిన ఈ జీవో (జి.ఓ.ఎం.ఎస్.నెం.471, తేది 28-6-1988) ద్వారా పైన పేర్కొన్న స్థలం ధర 50 వేల రూపాయల నుంచి ఒక్క సారిగా ఒక రూపాయికి పడిపోయింది. ముచ్చటగా మూడు వాక్యాలతో ముగిసిన ఈ జీవోలో, భూమి ధర ఆకాశం నుంచి అభఃపాతాళానికి పడిపోవడానికి కారణాలేమిటో తెలియజేయలేదు. నిజానికి యార్లగడ్డ వెంకన్న చౌదరి మెడికల్ ఫౌండేషన్ తమకు అవసరమైన భూమిని మార్కెటు ధరకు అమ్మమని ప్రభుత్వాన్ని కోరింది. అయితే మూడు సంవత్సరాల తరువాత ఏ ఉద్దేశంతో రెండవ జీవో జారీ చేశారు? దాని వెనుక ఉన్న అదృశ్యహస్తం ఎవరిది? అన్నది అనూహ్యం.

నగరంలోని అపోలో ఆసుపత్రికి కూడా ప్రభుత్వ భూములను అమ్మారు. అది కూడా జిల్లా కలెక్టర్ నిర్ణయించిన మార్కెటు ధరకే అమ్మారు. అయితే వీరికి సంబంధించినంతవరకు ధరను తగ్గిస్తూ ఎలాంటి జీవో జారీ చేయలేదు. వెంకన్న చౌదరి మెడికల్ ఫౌండేషన్ కు ఇచ్చిన రాయితీ ఇంకెవరికీ ఇచ్చిన దాఖలాలు లేవు.

పెద్ద పెద్ద నగరాలలో కాకుండా గ్రామీణ ప్రాంతంలో పెద్ద ఆసుపత్రులు నిర్మించే వారికి బహుశా రాష్ట్ర ప్రభుత్వం సహాయం చేయాలనుకుంటుందా? తమకు సహాయం చేయమని ఫౌండేషన్ కోరలేదు. మార్కెటు ధరకు విక్రయించమని కలెక్టరుకు దరఖాస్తు పెట్టుకున్నారు. ఎకరా భూమి 50 వేల రూపాయలు ధరగా నిర్ణయిస్తూ జీవో జారీ అయినప్పుడు రెవిన్యూ మంత్రిగా శ్రీ నల్లపురెడ్డి శ్రీనివాసులరెడ్డి ఉన్నారు. ఆయనను మంత్రివర్గం నుంచి తొలగించిన తరువాత రెవిన్యూ శాఖను ముఖ్యమంత్రి నిర్వహించారని, ముఖ్యమంత్రి శ్రీ ఎన్.టి.రామారావు బంధుప్రీతితో ధరను తగ్గిస్తూ రెండవసారి జీవో జారీ అయిందని, ఈ జీవో ముఖ్యమంత్రి చొరవల్లే జీవో జారీ అయిందని శ్రీ శ్రీనివాసులరెడ్డి ఆరోపించారు. భూమి ధరను తగ్గిస్తూ జారీ అయిన జీవోను నవాలు చేస్తూ శ్రీ శ్రీనివాసులరెడ్డి హైకోర్టులో రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. విదివిమైనా, రాష్ట్ర ప్రభుత్వానికి 4,99,990 రూపాయల నష్టం వాటిల్లింది.

- అశోక్ రెడ్డి.

రాష్ట్రంలో విద్యుత్ సంక్షోభం

రాష్ట్రంలో వేసవి ఎండలు ఇంకా ముదరనే లేదు, అప్పుడే కరెంటు కోత మొదలయింది. గతనెల రెండో వారంలో కరెంటు ఎప్పుడొస్తుందో, ఎప్పుడు పోతుందో తెలియని పరిస్థితి ఏర్పడింది. మూడు-నాలుగు రోజులపాటు గంటల తరబడి కరెంటు కోత కొనసాగింది. ఆ తరువాత రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా వ్యవసాయ వినియోగదారులకు 11 గంటలు, గృహాలకు రెండేసి గంటల చొప్పున కరెంటు కోత విధిస్తున్నట్టు ప్రభుత్వం ప్రకటించింది. ఈ పద్ధతి గత నెల 16 నుంచి అమలు లోకి వచ్చింది. వినియోగదారుల డిమాండ్ కు విద్యుత్ ఉత్పాదక సామర్థ్యానికి మధ్య ఏర్పడిన తీవ్ర వ్యత్యాసమే ఈ కరెంటు కోతకు దారి తీసింది.

ఒకప్పుడు విద్యుదుత్పత్తిలో మిగులు రాష్ట్రంగా పేరు తెచ్చుకున్న ఆంధ్రదేశంలో ప్రస్తుత పరిస్థితి నానాటికి తీసికట్టుగా పరిణమించింది. ఈ విధంగా కరెంటు కోత విధించడం కొత్తేమి కాదు. గత నాలుగేళ్ళుగా హెచ్చుతగ్గుల తేడాతో కరెంటు కోత కొనసాగుతోంది. గత ఏడాది వర్షాలు బాగాపడి జల విద్యుదుత్పత్తి పరిస్థితి మెరుగయిందని అన్ని రకాల వినియోగదారుల మీద కరెంటు కోతను మొత్తంగా ఎత్తి వేశారు. కాని మళ్ళీ మూడు నెలలు కాకముందే హైటెన్షన్ వినియోగదారుల మీద 30 శాతం కోత వేశారు. ఇప్పుడు రాష్ట్రవ్యాప్తంగా కరెంటు కోత విధించారు. ఈ కరెంట్ కోత మూలంగా పారిశ్రామికాభివృద్ధి మందగించింది. అనేక పరిశ్రమలు ఖాయిలా పడుతున్నాయి. కరెంట్ కోత లోవోల్టేజి వల్ల వ్యవసాయ దారుల పంటలు దెబ్బతింటున్నాయి. సామాన్య గృహస్థులు, చిన్న వ్యాపారులు అనేక ఇబ్బందులను ఎదుర్కొంటున్నారు. విద్యుదుత్పత్తి సరఫరాలకు క్రమబద్ధమైన పద్ధతి లేకపోవడంవల్ల అన్ని వర్గాల ప్రజలకు ఈ వెతలు తప్పడం లేదు. ఈ పరిస్థితుల నేపథ్యంలో వాస్తవాలను పరిశీలిస్తే కేంద్ర-రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల వైఫల్యమే విద్యుత్ తరంగం సంక్షోభంలో పడిపోవడానికి కారణమని స్పష్టమవుతోంది.

విద్యుత్ బోర్డుల అంచనా ప్రకారం ఈ వేసవి కాలంలో రోజుకు 58 మిలియన్ యూనిట్ల విద్యుత్తు అవసరమైంది. కాని విద్యుదుత్పత్తి ఇందుకు తగినట్టుగా లేదు.

ప్రస్తుతం మొత్తం విద్యుదుత్పత్తి 42 మిలియన్ల యూనిట్లు మాత్రమే వుంది. ధర్మల్ విద్యుదుత్పత్తి 24 మిలియన్ల యూనిట్లు, జల విద్యుత్ 10 మిలియన్ల యూనిట్లు, కేంద్రం వాటాగా రామగుండం సూపర్ ధర్మల్ కేంద్రం నుంచి నాలుగు మిలియన్ల యూనిట్లు, మధ్యప్రదేశ్, తమిళనాడుల నుంచి నాలుగు మిలియన్ల యూనిట్ల విద్యుత్ లభిస్తుంది. అంటే ఇంకో 16 మిలియన్ల యూనిట్ల విద్యుత్ లోటు ఉందన్నమాట. ఒకప్పుడు రాష్ట్రంలోని ధర్మల్ విద్యుత్ కేంద్రాల ఉత్పాదక సామర్థ్యం జాతీయ నగటుకు మించి ఉండేది. కాని ఇటీవలి సంవత్సరాలలో ధర్మల్ విద్యుదుత్పత్తి తగ్గింది. దేశమంతటా విద్యుదుత్పాదనలో ధర్మల్ విద్యుత్ 60 శాతం, జల విద్యుత్ 40 శాతం ఉంది. కాని మన రాష్ట్రంలో పరిస్థితి ఇందుకు భిన్నంగా ఉంది. ప్రస్తుతం రాష్ట్రంలో జల విద్యుదుత్పత్తి 67 శాతం కాగా, ధర్మల్ విద్యుదుత్పత్తి 33 శాతం మాత్రమే ఉంది.

ధర్మల్ విద్యుత్ కేంద్రాల నిర్మాణం వల్ల కేంద్ర-రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల నిర్లక్ష్యం వల్ల పెరుగుతున్న అవసరాలకు తగిన విధంగా విద్యుదుత్పత్తి పెరగడం లేదు. వానదేవుడి మీద ఆధారపడి జల విద్యుదుత్పత్తిని పెంచడం సాధ్యం కాదు. వర్షాలు సరిగాలేని కాలంలో ఈ ఉత్పత్తి తగ్గే ప్రమాదముంది. అందువల్ల ధర్మల్ విద్యుత్ కేంద్రాల నిర్మాణం అవసరం. కాని విద్యుత్ రంగానికి కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల నిధులు కేటాయింపులను చూస్తే పరిస్థితి ఆశాజనకంగా లేదు. విద్యుత్ రంగానికి కేటాయింపులు అయిదో ప్రణాళికా నిధుల్లో 41 శాతం ఉండగా ఏడో ప్రణాళికకు వచ్చే సరికి 21 శాతానికి పడిపోయింది. అందువల్ల ధర్మల్ విద్యుత్ కేంద్రాల నిర్మాణానికి నిధుల కొరత పెద్ద సమస్యగా తయారయింది.

ఈ రకంగా విద్యుత్ రంగానికి అవసరమైన నిధులు కేటాయించకపోవడం వల్ల విద్యుత్ కొరత ఏర్పడుతుంది. ఫలితంగా గ్రామీణ ప్రాంతాల ప్రజానీకం ఎక్కువగా నష్టపోతుంది. రాష్ట్రంలో 11 లక్షల 60 వేల హెక్టార్ల భూమి బావుల కింద సాగులో ఉంది. 20 లక్షల దాకా పంపు సెట్లు ఉన్నాయి. వీటికి నిరంతరం విద్యుత్ సరఫరా లేకపోతే పంటలు దెబ్బతినే ప్రమాదం ఉంది. కాని ప్రభుత్వం వ్యవసాయ కనెక్షన్లకే రోజుకు 11 గంటల పాటు కరెంట్ కోత విధించింది. కరెంట్

కోత, లోవోల్టేజీ వల్ల ఇప్పటికే రైతులు చాలా సమస్యలను ఎదుర్కొంటున్నారు. మరో వైపున రాష్ట్రంలో ఇంకా 8 వేల గ్రామాలు విద్యుత్ సౌకర్యం లేక చీకట్లో మగ్గుతున్నాయి. ప్రభుత్వం ఈ గ్రామాలకు విద్యుత్ సౌకర్యం కల్పించే సూచనలు దరిదాపుల్లో కనిపించడం లేదు. కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వాల అస్తవ్యస్త విధానాల ఫలితంగా రాష్ట్రంలో విద్యుత్ రంగం తీవ్ర సంక్షోభంలో కూరుకుపోయింది. ఈ పరిస్థితులను చక్కదిద్దకపోతే రానున్న కాలంలో ఈ సంక్షోభం ఇంకా పెరిగే ప్రమాదముంది.

వేసవి కాలంలో గృహవసరాలను కరెంటు వాడకం డిమాండ్ పెరుగుతుంది. నగరాలు, పట్టణాల్లో ఎన్ని గదులకు, టీ.వీ.లు వీడియోలు, రిఫిజరేటర్లకు కరెంటు ఎక్కువగా అవసరం. అంతేగాక అపార్ట్ మెంట్స్ లో 24 గంటలపాటు కరెంటు వాడకం తప్పనిసరి. అందువల్ల మామూలు పరిస్థితుల్లో కన్నా వేసవిలో కరెంటు వాడకం పెరుగుతుంది. ముఖ్యంగా నగరాల్లోని జీవన విధానం ఈ వాడకం పెరగడానికి కారణం. కనుక ప్రభుత్వం వ్యవసాయ కనెక్షన్ల మీద ఎక్కువగా, గృహాలకు తక్కువగా కరెంటు కోత విధించడం గమనార్హం. అయితే అధికారికంగా విధించే కరెంటు కోత అయితే లోపాయకారిగా అమలయ్యే అప్రకటిత కోత ఇంకా చాలా ఎక్కువ.

సాంకేతిక విద్యార్థుల ఆందోళన

రాష్ట్రంలోని ఐ.టి.ఐ, పాలిటెక్నిక్ కళాశాలల విద్యార్థులు తమ సమస్యల పరిష్కారానికి గత నెల రోజులుగా ఆందోళన చేస్తున్నారు. ప్రభుత్వం తమ సమస్యల వల్ల ప్రదర్శనను నిర్లక్ష్య వైఖరిని వారు విమర్శిస్తున్నారు. వివిధ ప్రాంతాల్లోని ఐటిఐ, పాలిటెక్నిక్ విద్యార్థులు మార్చి నెలలో హైదరాబాద్ లో సమావేశమై 'సాంకేతిక విద్యార్థుల పోరాట కమిటీ'ని ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. ఈ కమిటీ దశలవారీగా ఆందోళనలు నిర్వహిస్తోంది.

రాష్ట్రంలో 47 ప్రభుత్వ ఐ.టి.ఐలు 227 ప్రైవేటు ఐ.టి.ఐ.లున్నాయి. అయితే దాదాపు 200 ప్రైవేటు ఐటిఐలకు కేంద్ర ప్రభుత్వం ఇంకా గుర్తింపు ఇవ్వలేదు. గత ఏడాది చివరినాటికి రాష్ట్రంలో ఒక లక్ష 30 వేల మంది సాంకేతిక విద్యార్థులు నిరుద్యోగులుగా ఉన్నారు. చాలా పరిశ్రమల్లో ఖాళీలున్న పోస్టులను భర్తీ చేయటానికి ప్రభుత్వం ఎలాంటి చర్యలు తీసుకోవడం లేదు. అలాగే చాలా ఐటిఐ, పాలిటెక్నిక్

కళాశాలల్లో సరైన భేదనా సౌకర్యాలు లేవు. ఈ పరిస్థితుల్లో తమ సమస్యల పరిష్కారానికి విద్యార్థులు ఆందోళన మార్గాన్ని చేపట్టారు.

ఐటిఐ పూర్తి చేసిన వారందరికీ అప్రెంటిస్ సౌకర్యం, ఉద్యోగవకాశాలు కల్పించాలని, వివిధ పరిశ్రమల్లోని ఖాళీలను వెంటనే భర్తీ చేయాలని విద్యార్థుల పోరాట కమిటీ డిమాండ్ చేసింది. ఐటిఐ విద్యార్థులకు ప్రస్తుతం ఇస్తున్న 45 రూపాయల స్టైపెండ్ ను 150 రూపాయలకు, 70 రూపాయల స్కాలర్ షిప్ ను 200 రూపాయలకు పెంచాలని, ప్రైవేటు ఐ.టి.ఐ.ల్లో పెంచిన ఫీజులు తగ్గించాలని పోరాట కమిటీ కోరుతోంది. కేంద్ర ప్రభుత్వం 200 ప్రైవేటు ఐ.టి.ఐ.లకు గుర్తింపును ఇవ్వాలని, విద్యా భోధనకు అవసరమయ్యే యంత్రాలు, పరికరాలు, భవనాలను ప్రభుత్వమే సమకూర్చాలని కూడా కమిటీ కోరింది. పాలిటెక్నిక్ విద్యార్థులకు డే టైమ్ ఇంజనీరింగ్ కోర్సును ప్రారంభించాలని, పాలిటెక్నిక్ పూర్తి చేసిన వారికి బి.టెక్ ఎంట్రన్స్ నిర్వహించాలని, అన్ని పాలిటెక్నిక్ కళాశాలల్లో బి.ఫార్మసీ కోర్సును ప్రారంభించాలని పోరాట కమిటీ ప్రభుత్వానికి విజ్ఞప్తి చేసింది.

ఈ సాంకేతిక విద్యార్థులు మొదట మార్చి 14 నుంచి 17వ తేదీ వరకు అన్ని ప్రధాన నగరాలు, పట్టణ ప్రాంతాల్లో నిరాహార దీక్షలు జరిపారు. ఆ తర్వాత 18న ప్రదర్శనలు నిర్వహించారు. ఈ విద్యార్థులు మార్చి 30న హైదరాబాద్ లో ఇతర ప్రాంతాల్లో రాస్తారోకో ఆందోళన జరిపారు. ఈ సందర్భంగా హైదరాబాద్ లో విద్యార్థులపై లాఠీ ఛార్జి చేసి కొంత మందిని అరెస్టు చేశారు. పోరాట కమిటీ ఎప్రిల్ 3న విజయవాడలో ఒక సదస్సు నిర్వహించింది. రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా జిల్లాల నుంచి మూడు వేల మంది ఐటిఐ, పాలిటెక్నిక్ విద్యార్థులు ఈ సదస్సుకు హాజరయ్యారు. ఈ సదస్సు విలుపు మేరకు ఎప్రిల్ 12నాడు రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా పాలిటెక్నిక్, ఐటిఐ విద్యార్థులు తరగతులను బహిష్కరించి ప్రదర్శనలు జరిపారు. హైదరాబాద్ లో పోలీసులు ఈ ప్రదర్శకుల మీద లాఠీ ఛార్జి జరిపి 60 మందిని అరెస్టు చేశారు. మరికొన్ని చోట్ల కూడా ప్రదర్శనలు జరుపుతున్న విద్యార్థులపై పోలీసులు లాఠీఛార్జి చేశారు. ప్రభుత్వం ఇకనైనా విద్యార్థుల సమస్యలను పరిష్కరించకపోతే ఆందోళనను తీవ్రతరం చేస్తామని పోరాట కమిటీ హెచ్చరించింది.

సంక్షోభం అంచుల్లో ఆర్థిక రంగం

దేశంలోని వివిధ రంగాల అభివృద్ధి పట్ల నిజానికి ప్రణాళికా సంఘం సభ్యులకే ఆసక్తి లేదు. ఈ సంఘం ఎలాంటి సామాజిక అవసరాలను నెరవేర్చదు, తీర్చదు. కాని దీని పేరును బట్టి దేశాభివృద్ధికి ఈ సంఘం ఏదో వారధిగా నిలుస్తుందని అధికారులు భావిస్తున్నారు. ఒక సారి మన చుట్టూరా ఉన్న పరిస్థితులను పరిశీలిస్తే నేడు దేశం ఎదుర్కొంటున్న తీవ్ర సంక్షోభం స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది. జీతభత్యాల్లో అసమానతలు, పెరుగుతున్న నిరుద్యోగం, రికార్డు స్థాయిలో పెరిగిపోతున్న లోటు బడ్జెట్లు, గత ఏడాదితో పోలిస్తే ధరలలో 20 శాతం పెరుగుదల మన ప్రగతి ఎక్కడ వేసిన గొంగళి అక్కడే ఉన్న వైనాన్ని తేటతెల్లం చేస్తోంది. ఈ సమస్యల గురించి అధికారులు ఆలోచించరు, కనీసం ఆలోచిస్తున్నట్లయినా నటించరు. ఇటీవల జరిగిన ప్రణాళికా సంఘం సమావేశం ఈ విషయాల గురించి బాధ్యతా యుతంగా ఆలోచించినట్లు కనిపించదు. ప్రస్తుతం మన జాతీయాదాయం పెరుగుదల రేటు సంవత్సరానికి ఐదు శాతం వుంది. ఎనిమిదో ప్రణాళికా కాలం నాటికి ఇది ఆరు శాతానికి పెరగవచ్చును. అయితే సమస్య ఎక్కడ?

మనం గణాంక వివరాలను సమర్పించటానికి ఎట్లా, వివరాలను సేకరిస్తాం, ఎందుకు అనేది ముఖ్యమైన విషయం. ఇటీవలి కాలంలో వ్యవసాయం తదితర రంగాలలో మనం నిర్ణయించుకున్న స్థూల-ఆర్థిక లక్ష్యాలను సాధించడం పట్ల అధికారులు తీవ్రంగా ప్రచారం చేస్తున్నారు. అయినా అందులోని వాస్తవాలేమిటి? ఉదాహరణకు ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తిలో పెరుగుదలను పరిశీలిద్దాం. ఇక్కడ పక్షపాత వైఖరి లేకుండా ఉండేందుకు ఎక్కువలో ఎక్కువగా ఉత్పత్తిలోని పెరుగుదల రేటుపై దృష్టి కేంద్రీకరిద్దాం. 1983-84లో ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తి 15 కోట్ల 30 లక్షల టన్నులతో ఉన్నత స్థాయికి చేరిందని అంచనా. అధికారులు ఈ ఉత్పత్తి పెరుగుదల 1988-

89 సంవత్సరంలో 16 కోట్ల 60 లక్షల టన్నులకు లేదా దీనికి దగ్గర స్థాయిలో చేరుతుందని ఆశిస్తున్నారు. అందువల్ల ఈ ప్రణాళిక చివరి కాలం నాటికి జాతీయ ఆహార ధాన్యాల ఉత్పత్తిలో 8.4 శాతం మాత్రమే పెరుగుదల వుంటుంది. దేశంలో ఏటా 2.2 శాతం జనాభా పెరుగుతుండగా ఆహారధాన్యాల ఉత్పత్తిలో పెరుగుదల 1.5 శాతం మాత్రమే వుంది. అంతేగాక ఆహారధాన్యాల పెరుగుదల రేటుతో సంబంధం లేకుండా వ్యవసాయ రంగంలో అభివృద్ధి రేటు పెరుగుతోంది.

ఇదే విధంగా పారిశ్రామిక రంగంలో కూడా గడ్డు పరిస్థితి నెలకొని వుంది. అధికారులు ఇటీవలి 'సరళమైన' (Liberalisation) విధానాల వల్ల ఒనగూడిన ప్రయోజనాల గురించి వాస్తవాలను తలదన్నే విధంగా ప్రచారం చేస్తున్నారు. కాని 1983-84లో సవరించిన పారిశ్రామిక ఉత్పత్తి సూచిక పారిశ్రామికాభివృద్ధి వార్షిక రేటు ఏడు శాతం కన్నా ఎక్కువగా ఉండదని తెలియజేస్తుంది. రాజకీయ రంగు వులమబడిన ఈ కొత్త సూచిక మొత్తం మీద న్యాయంగా పరిశ్రమల శీఘ్రతరమైన అభివృద్ధిపై ఎలాంటి భారాన్ని మోపదు. ఇలాంటి యోచనను పక్కకు పెట్టినా కొన్ని వాస్తవాలు స్పష్టంగా కనిపిస్తాయి. పారిశ్రామికాభివృద్ధి చాలా వరకు ప్రభుత్వ రంగ పరిధిలోనే కొనసాగుతుంది. అందుకు ఉదాహరణలుగా విద్యుత్ ఉత్పాదన, పెట్రోలియం తయారీలను చెప్పవచ్చును.

దేశంలో వ్యవసాయ రంగంలో 1.5 శాతం, పారిశ్రామిక రంగంలో 7 శాతం పెరుగుదల రేటు వుండగా మొత్తం మీద సంవత్సరపు వస్తూత్పత్తిలో ఇంచుమించు 3 శాతం పెరుగుదల రేటు మాత్రమే వుంది. అయినా జాతీయాదాయం వార్షిక పెరుగుదల రేటు ఐదు శాతం వుందని, ఎనిమిదో ప్రణాళికా కాలంలో దీనిని ఆరు శాతానికి పెంచుతామని అధికారులు ఎలా ప్రకటిస్తున్నారన్న ప్రశ్న ఇక్కడ మిగిలిపోతుంది. సేవల రంగం (Services Sector)లోని అభివృద్ధిని గమనిస్తే ఈ

చిక్కుముడి విడిపోతుంది. భారత ఆర్థిక వ్యవస్థలో తిరుగులేని విధంగా రక్షణ, ప్రభుత్వపాలన, రవాణా, కమ్యూనికేషన్లు, వాణిజ్యం, పర్యాటక శాఖ, బ్యాంకింగ్, ఇన్సూరెన్స్ వంటి ఇతర సేవల రంగం కార్యకలాపాలు తీవ్ర వేగంతో పెరుగుతున్నాయి. సేవల రంగంలో గత ఐదేళ్ళలో వార్షిక పెరుగుదల రేటు 9 నుంచి 10 శాతం వరకు వుంది. మన పారిశ్రామిక రంగంలో పరిస్థితి కొంతమేరకు సంతృప్తికరంగా వున్నా వ్యవసాయ రంగంలో అధ్యాన్నమైన పరిస్థితి కొనసాగుతుంది. అయితే అధికారులు ఈ పరిస్థితి గురించి ఎంత మాత్రం విచారించడం లేదు. జాతీయాదాయంలో ఇంకా క్రమంగా సేవల రంగం కార్యకలాపాల వల్లనే పెరుగుదల కనిపిస్తోంది. అంతేగాక ప్రభుత్వం చేపట్టే అభివృద్ధి కార్యకలాపాలపై వ్యవసాయం, పారిశ్రామిక రంగాలకన్నా సేవల రంగం అధికంగా ప్రభావితం కనబరుస్తోంది. రక్షణ, ప్రభుత్వపాలన, రవాణా, కమ్యూనికేషన్లు, బ్యాంకింగ్, ఇన్సూరెన్స్ పర్యాటక శాఖల విస్తరణ, పెరుగుదల ప్రత్యక్షంగా ప్రభుత్వ వ్యయం మీద ఆధారపడి వున్నాయి. ప్రభుత్వం ఈ రంగాలలో వెనుకబడిన అభివృద్ధి రేటు పెరుగుదలను కాగితపు నోట్ల ముద్రణతో, పెద్ద ఎత్తున పెట్టుబడులను మదింపు చేయటం ద్వారా ప్రేరేపించింది. ఇక్కడ అధికారుల ఆశావాదానికి కొన్ని ఆధారాలున్నాయి. గతం, వర్తమానం భవిష్యత్తులోకి దారి తీస్తాయన్న సూత్రానికి అనుగుణంగా ప్రభుత్వ పాలన, రక్షణ వంటి రంగాలలో పెట్టుబడులను పెంచేందుకు మరిన్ని కాగితపు నోట్లను ముద్రించి వుపయోగిస్తారు. ఈ చర్యల ద్వారా ఆర్థికాభివృద్ధి రేటు ఆరు శాతానికి పెరగవచ్చునేమో గాని వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక రంగాలు ఇంకా నత్తనడకనే అనుసరిస్తాయనేది వాస్తవం.

మనం గత నాలుగు దశాబ్దాల భారతీయ ఆర్థిక చరిత్రను విపులంగా పరిశీలిస్తే మొత్తం జాతీయాదాయంలో వస్తూత్పత్తి వాటా క్షీణించిపోతుండగా సేవల రంగం వాటా పెరుగుతున్న దృశ్యం

కళ్లకు కట్టినట్టుగా కనవడుతుంది. 1950 ప్రారంభంలో జాతీయోత్పత్తిలో వ్యవసాయరంగం వాటా 55 శాతం, పారిశ్రామికరంగం వాటా 20 శాతం, సేవలరంగం వాటా 25 శాతంగా వుంది. ఈనాడు మొత్తం జాతీయోత్పత్తిలో పారిశ్రామిక ఉత్పత్తి వాటా ఇంచుమించుగా దాదాపు మార్పు లేకుండా వుంది. కాని జాతీయదాయంలో వ్యవసాయరంగం వాటా దాదాపు 37 శాతం మాత్రమే ఉండగా సేవలరంగం వాటా 40 శాతానికి పెరిగింది. 21వ శతాబ్దం ఆరంభం నాటికి కూడా ఆర్థిక విధానం రూపంలో ఎలాంటి మార్పు ఉండకపోవచ్చును, కాని జాతీయదాయంలో సగానికి సగం పైగా వాటా వస్తూ ఉత్పత్తియేతర రంగాల పరిధి నుంచి లభించినా ఆశ్చర్యపడనవసరం లేదు.

మనం ఈ విషయంలో గర్వించదగినదేం లేదు. అభివృద్ధి చెందిన ఆర్థిక వ్యవస్థల్లో సేవలరంగమే ప్రధాన రంగంగా ఆర్థిక కార్యకలాపాలు కొనసాగటం నికరమైన అంశమేనా? అన్నది ఇక్కడి ప్రశ్న. అయినా ఇక్కడకే సమస్య వుంది. అభివృద్ధి చెందిన దేశాలలో జాతీయోత్పత్తిలో సేవలరంగం వాటాకు తగిన నిష్పత్తిలో కార్మికుల సంఖ్య పెరుగుతుంది. అంతేగాక దేశంలో సేవల రంగంలో ఐదింటు ఒక వంతు మంది కార్మికులు ఉండగా వ్యవసాయం ఇతర రంగాలలో మూడింట రెండు వంతుల మంది జనాభా వున్నారు. 1950 ప్రారంభంలో వున్న ఈ నిష్పత్తుల్లో ఈనాటికి ఎలాంటి మార్పు లేదనే అంశం సుస్పష్టంగా కనిపిస్తోంది.

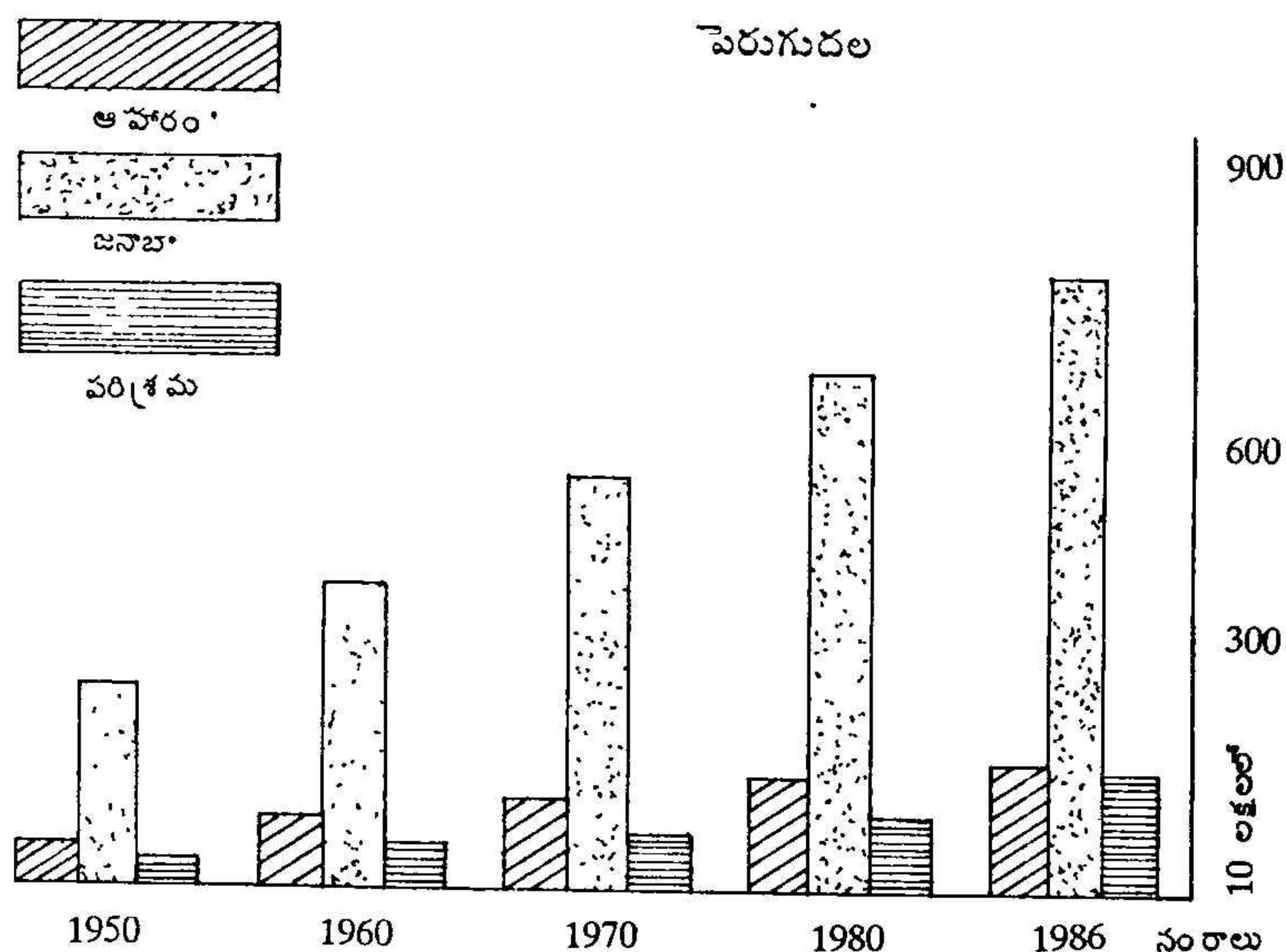
మనకు తెలిసిన మిగతా వాస్తవాలను ఇక్కడ పరిగణనలోకి తీసుకుంటే దేశంలో 1950 నుంచి 1980 దశకం మధ్య వ్యవసాయమే జీవనాధారంగా ఉన్న మూడింట రెండు వంతుల మంది వాస్తవిక తలసరి ఆదాయం చాలి చాలనంతగా ఐదు శాతం మాత్రమే పెరిగిన విషయం కనవడుతోంది. ఇదే కాలంలో వ్యవసాయ ఉత్పత్తిలో 85 శాతం పెరుగుదల 15 శాతంగా వున్న పెద్ద భూకమతాలకే పరిమితమైంది. మన దేశం పటిష్టమైన వర్గ విభేదాలున్న దేశంగా వుంది. ఈ పరిస్థితులలో దేశంలో సాధించిన వ్యవసాయాభివృద్ధిలో మొత్తంగా పెద్ద భూస్వాములు, ధనిక రైతులు నిర్దిష్ట వంటలు, కమతాలు, ప్రాంతాల ద్వారా అధిక మొత్తాలలో లాభాలు పొందారు.

వ్యవసాయ రంగంలో వని చేస్తున్న అత్యధిక జనాభాకు ఈ అభివృద్ధి ఫలితాలు దక్కలేదు. అంతేగాక వారిలో చాలామంది బతుకులు స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన కాలం నాటి స్థితి కన్నా నికృష్ట పరిస్థితిలోకి దిగజారాయి. మిగతా వివరాలన్నీ కూడా ఈ దిగజారిన స్థితిలోని వాస్తవాన్ని రూఢి చేస్తున్నాయి. దేశంలో ఆహార ధాన్యాల తలసరి వినియోగం 1960 దశకం మధ్య కాలం తర్వాత స్తబ్ధంగా నిలిచిపోయింది. పేద ప్రజానీకానికి పెద్ద మొత్తంలో బలమైన ప్రోటీన్లను అందజేసే పప్పు ధాన్యాల తలసరి వినియోగం కూడా సగానికి సగం పైగా తగ్గింది. మిల్లు బట్టల తలసరి వినియోగం కూడా తగ్గింది. అయినా ఆ బట్టల నాణ్యత, మన్నిక పెరిగాయన్న వాస్తవాన్ని చెప్పుకోవాల్సి వస్తుంది.

మనం ఇప్పుడు వాస్తవాలను లెక్కిద్దామా? పైన పేర్కొన్న విధంగా వస్తూ ఉత్పత్తిలోని పెరుగుదల రేటు జనాభా పెరుగుదల రేటుతో పోలిస్తే చాలా కష్టతరంగా ముందు వెనుకలకు మారుతుంది. తలసరి ఆదాయం ఇంకా పెరిగినా అది సేవల రంగం నుంచి లభించే ఆదాయం వల్లనే సాధ్యమనేది వాస్తవం. సోషలిస్టు దేశాలలో సియోల్ ఒలంపిక్ క్రీడలలో పతకాలను గెలిచే సామర్థ్యం గల యువ క్రీడాకారులను తయారు చేస్తున్న ఈ దేశాలు జాతీయదాయం మదింపులో సేవలరంగాన్ని వక్కకు నెట్టి వ్యవసాయ పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులను మాత్రమే పరిగణనలోకి తీసుకుంటున్నాయి. అయితే మన దేశం జాతీయదాయం మదింపులో

సేవలరంగాన్ని పరిగణనలోకి తీసుకుంటోంది. ఈ చర్య సత్వర జాతీయాభివృద్ధికి తోడ్పడుతుందని చెప్పడానికి అధికారులను అనుమతిస్తుంది. ఇలాంటి వాదన దేశంలోని మూడింట రెండు వంతుల మందిగా ఉన్న పేదలకు ఊరట కలిగించవచ్చును. కాని వారు బ్యాంకింగ్, వర్కాటక శాఖ వంటి సేవల రంగం కార్యకలాపాల వల్ల ఎలాంటి ప్రయోజనం పొందలేరు. బహుశా వారు అధికారులు వరాలుగా పేర్కొంటున్న ఎలక్ట్రానిక్ కమ్యూనికేషన్లు, రంగుల టెలివిజన్లు, గ్రామీణ టెలిఫోన్లను కాకుండా తగిన ఆహారం, కడివెడు మంచినీళ్ళనే వారు ఎంచుకుంటారు. ప్రభుత్వం ప్రజలకు ఉన్నతమైన ఆర్థిక, భద్రతా స్థాయిలను కల్పించడానికే రక్షణ, పాలన శాఖలపై ఏటా పెట్టుబడులను పెంచుతుందని వారిని ఒప్పించటమనేది ప్రజాసంబంధాల కళలో అతి క్లిష్టమైన పాత్ర వహిస్తుంది.

వ్యవసాయ రంగంలోని ఆదాయాల అసమాన పంపిణీ ఆ రంగం సమస్య మాత్రమే కాదు. భూసంబంధాల నిర్మాణంలో మార్పు లేకుండా రైతాంగంలోని అత్యధిక జనాభా వాస్తవిక ఆదాయాలలో స్వల్పంగా లేదా ఏ మాత్రంగా పెరుగుదల ఉండదు. పారిశ్రామిక ఉత్పత్తుల డిమాండ్ కూడా వెనకబడి వుంటుంది. అంతేగాక పారిశ్రామిక ఉత్పత్తులకు పెరుగుతున్న మార్కెట్ దేశంలోని లక్షలాది మంది ప్రజలకు అందుబాటులోకి తీసుకురావడం వాగ్దానంగానే మిగిలిపోతుంది. ప్రభుత్వ పెట్టుబడులే చాలా

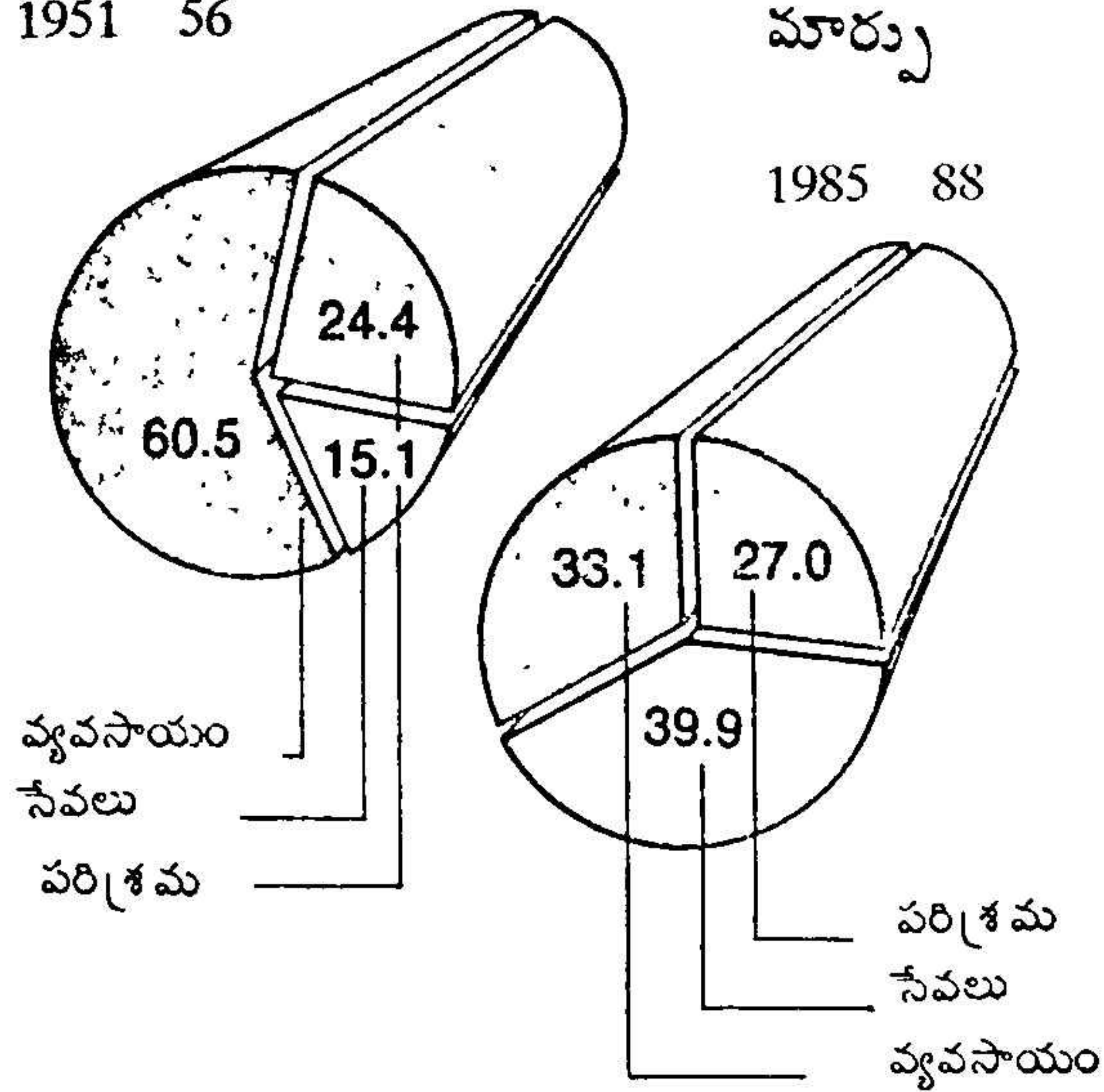

కాలంగా పారిశ్రామిక అభివృద్ధికి ప్రధాన ఒరవడిగా వుంటున్నాయి. అభివృద్ధి రేటును పెంచడానికి నిర్దేశించిన పరిశ్రమల వ్యవస్థాపనా సౌకర్యాలు, పెట్రోలియం, భారీ రసాయనాలు, భారీ యంత్రాలు ఇవన్నీ కూడా పెద్ద ఎత్తున ప్రభుత్వ పెట్టుబడుల మీదనే ఆధారపడి వున్నాయి. ఉన్నత వర్గాల ప్రయోజనాల కోసం తరచుగా పెద్ద ఎత్తున ఆర్థిక రాయితీలు కల్పించడం జరుగుతుంది. రీగన్ ఆర్థిక విధానాల దారిలో ఈ వర్గమంతా కొత్త ఉత్పత్తుల కోసం వరుగెత్తినప్పుడు పారిశ్రామికాభివృద్ధి గణనీయంగా పెరుగుతుందని ఆశించారు. ఈ తరగతుల వారికి కొనుగోలుశక్తి ఎక్కువగా వున్న మాట వాస్తవమే. అయితే వారు కొనబోయే జాతి వస్త్రాలు, కార్లు, రిఫ్రిజిరేటర్లు, టీవీ సెట్లు, వి.సిఆర్. క్యాసెట్లకు ఒక పరిమితి వుంది. ఈ పరుగులాటలో వారు తొందరగానే అలసిపోతారు. అప్పుడు వారు తమ డబ్బును షేర్ల రూపంలో వినియోగిస్తారు. ఈ పరిణామంతో షేర్ మార్కెట్ ఒక వెలుగు వెలుగుతుంది. ఈ పరిస్థితులలో విలాస వస్తువులను తయారు చేసే పరిశ్రమల్లో నిల్వలు పెరుగుతాయి. వినియోగదారుల డిమాండ్ ఒకసారి నిలిచిపోవడంతో అదనపు ఉత్పత్తికి సంబంధించిన సంక్షోభం పరిశ్రమలకు ఎదురవుతుంది. అప్పుడు షేర్ మార్కెట్లో కూడా కదలిక వస్తుంది. ఈ పరిస్థితులు ఇలా వుండగా ఒక వైపున నిరుద్యోగం తన దారిలో తను పెరుగుతూనే వుంటుంది. ఇప్పటికే ఎంప్లాయిమెంట్ ఎక్స్పెంజీలలో నాలుగు కోట్ల మంది నిరుద్యోగులు తమ షేర్లను నమోదు చేయించుకున్నారు. పట్టణ ప్రాంతాలలో సాంఘికంగా వెనుకబడిన కుటుంబాలకు వారు ప్రతినిధులు. గ్రామీణ ప్రాంతాలలోని నిరుద్యోగులు, ప్రచ్ఛన్న నిరుద్యోగులకు నిరుద్యోగుల జాబితాలో తమ షేర్లను ఎలా నమోదు చేయించుకోవాలో తెలియదు. ఈ సౌకర్యాలు వారికి అందుబాటులో లేవు.

ఈ పరిస్థితులు ఇలా వున్నాయని నిరుత్సాహపడకండి. అధికారుల దగ్గర ఎగుమతుల ద్వారా ఆర్థికాభివృద్ధి అనే సిద్ధాంతం వుండనే వుంది. ఈ సిద్ధాంతాన్ని ప్రపంచ బ్యాంక్, అంతర్జాతీయ ద్రవ్యనిధి (ఐ.ఎం.ఎఫ్) "తత్వవేత్తలు" మన అధికారులకు ప్రబోధించారు. తమ దేశాల్లో అమ్ముడుపోని విలాస వస్తువు

1951 56

లను విదేశాల్లో అమ్ముకోవాలనే అభిప్రాయం వారికి వుంది. కాని ఇక్కడే మనం సుడిగుండంలో పడిపోతున్నాం. పరిశ్రమల ఉత్పత్తి రేటును అధికం చేసి ఉత్పత్తి యూనిట్ వ్యయం తగ్గించడం ద్వారా ఎగుమతులను విస్తరింపజేయవచ్చును. మార్కెట్లో ఉన్న అధిక డిమాండ్ కు అనుగుణంగా ఉత్పత్తి పెరిగితేనే పరిశ్రమల ఉత్పత్తి రేటు పెరిగే అవకాశముంది. అందువల్ల ఇక్కడ పరిశ్రమల ఉత్పత్తికి ఎగుమతులకు అవినాభావ సంబంధం వుంది. రూపాయి విలువ క్రమంగా పడిపోతుండటం వల్ల 1950 దశకం ప్రారంభంలో ఎగుమతులపై 5 నుంచి 6 శాతం జాతీయాదాయం వున్న పరిస్థితులు ఈనాటికీ మారడం లేదు. ఇది ఫండ్ బ్యాంక్ ఎగుమతుల పెరుగుదలకు మనకు యిచ్చిన సూచనలను దాటడం లేదు. మిల్కానింగ్, పి.టి.ఉప ఉదంతాలను పక్కకు పెడితే మనం అంతర్జాతీయంగా పోటీకి ఎదురుకు నిలబడలేక పోతున్నామనే విషయాన్ని అధికారులు సైతం తమకై తాము కూడా వ్యక్తీకరించలేకపోతున్నారు. బహుశా అంతర్జాతీయంగా పోటీకి పోలేకపోవడమనేది మన ఐదు వేల సంవత్సరాల ప్రాచీన నాగరికత కలిగించిన అభిప్రాయమేమో.

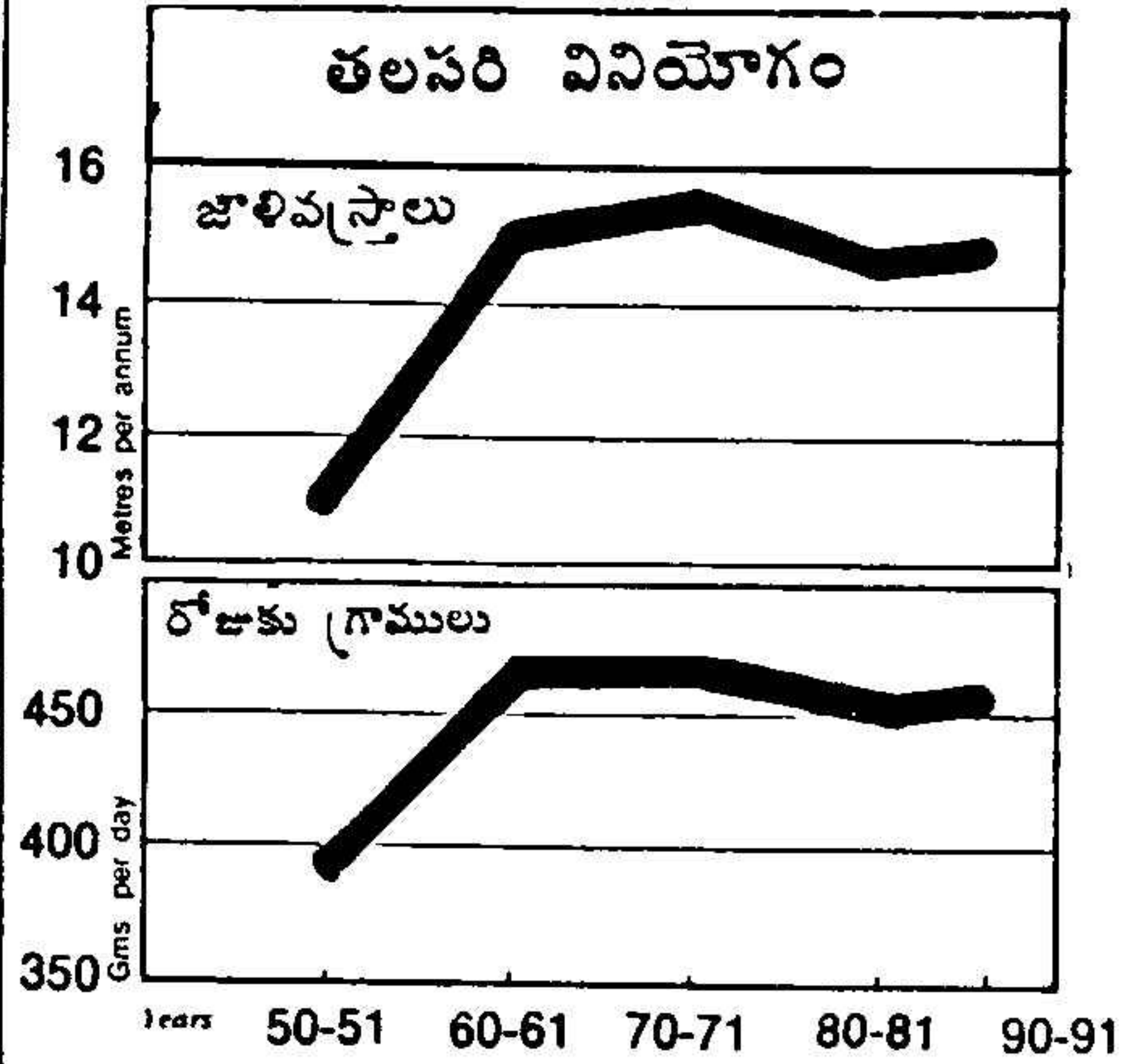
ఇప్పటి వరకు జరిగిన ప్రణాళికారచనలో అధికారులు విఫలమయ్యారు. అయితే ఇప్పటికీ ఆ వైఫల్యం పూర్తి కాలేదు. ఫండ్ బ్యాంక్ తత్వవేత్తలు మనకు యిచ్చే సూచనల్లో కనీసం ఒక పక్షాన్ని చూచునా విజయం సాధించారు. ఎగుమతుల రేటు నిలిచిపోయినప్పటికీ దిగు

మతుల రేటు 1950-51 జాతీయ ఆదాయంలోని నాలుగు శాతం నుంచి ప్రస్తుతం పది శాతానికి పెరగ గలిగింది. ఇదంతా ఒక పథకం ప్రకారంగానే జరిగింది. ఎగుమతులను పెంచడానికి బదులు పెట్టుబడులను, సాంకేతిక పరికరాలను, విడి భాగాలను, ముడి సామాగ్రిని లిబరల్ గా దిగుమతి చేసుకునే సలహాను మన అధికారులు త.చ. తప్పకుండా పాటించారు. ఈ దిగుమతుల పద్ధతివల్ల మనం ఉత్పత్తి చేసే ఎగుమతుల వ్యయాల్ని తగ్గించి అంతర్జాతీయంగా పోటీకి నిలబడగలమనే అభిప్రాయం కలిగించారు. దీనితో ఎగుమతులన్ని నిలిచిపోయి దిగుమతుల విధానమే పైచేయి అయింది. రూపాయి విలువ క్రమంగా పడిపోతుండటం వల్ల వాస్తవానికి దిగుమతుల వ్యయం పెరిగింది. మన దేశ ఆర్థికాభివృద్ధికి ప్రభుత్వం ఏ పది శాతం ఉత్పత్తిదారులపై ఆధారపడి వుందో వారు ఉత్పత్తి చేసే విలాస వస్తువుల విడి భాగాలు మన దేశంలో ఈనాడు దొరకడం లేదు. ఈ పరిస్థితుల్లో దిగుమతులు అనేవి అవసరంగా మారాయి.

జాతీయాదాయంలో ఎగుమతుల రేటు ఐదు నుంచి ఆరు శాతంగా నిలిచి పోగా దిగుమతుల రేటు మాత్రం దినదినం పెరిగిపోతూనే వుంది. దీనివల్ల వాణిజ్య లోటు కూడా పెరుగుతూనే ఉంది. గల్ఫ్ దేశాల్లో పని చేస్తున్న భారతీయులు, గల్ఫ్ దేశాలు, అంతర్జాతీయ ఆర్థిక సంస్థలు యిస్తున్న రుణాలు, గ్రాంటులు ఈ పరిస్థితులను మార్చలేకపోతున్నాయి. అంతేగాక ఈ పరిస్థితులు మరింత దిగ

జారే అవకాశముంది. చెల్లింపులు ఒక వైపు క్రమంగా తగ్గిపోతుండగా మరోవైపు ఎగుమతుల రాబడిపై రుణభారం మరింత పెరుగుతోంది. ఆర్థిక సంస్థలకు, విదేశీ ప్రభుత్వాలకు చెల్లించాల్సిన రుణాల భారం తిరిగి చెల్లించే శక్తిని మించి పోతుంది. అయితే సరైన ఆర్థిక విధాన

లను అనుసరిస్తే ఈ భారాన్ని మనం తొలగించుకునే అవకాశముంది. మనం చెల్లించాల్సిన రుణాల భారం 5000 కోట్ల డాలర్లు వుండగా అంతర్జాతీయ ఆర్థిక విధానంలో మనం అంతర్భాగంగా ఉన్నట్టేనా? ఈ పరిస్థితులను అధిగమించడానికి మన ప్రభుత్వం విదేశీ, ప్రయివేటు వాణిజ్య బ్యాంకుల నుంచి మరిన్ని రుణాలను సేకరిస్తుంది. ప్రభుత్వం ఈ విధానాలను కొనసాగించడం వల్ల వాటిల్లే దీర్ఘకాలిక పరిణామాలను, భవిష్యత్తును విస్మరించి గాఢమైన నిద్రలో ఉన్న తత్వాన్ని జీర్ణించుకున్నట్టు కనిపిస్తోంది.

ఇదిలా వుండగా అన్ని వైపులా అభివృద్ధి రేటు పడిపోతున్న ఈ పరిస్థితులలో అధికారులు సేవలరంగంపై తమ దృష్టిని కేంద్రీకరించాల్సిన అవసరముంది. అయితే ఈ విషయంలో కూడా సందిగ్ధత అనేది వుంది. భూసంస్కరణలను మినహాయిస్తే, దేశంలో ముఖ్యంగా ఇప్పటి వరకు అలక్ష్యానికి గురయిన తూర్పు రాష్ట్రాలలో వ్యవసాయ ఉత్పత్తులను అధికం చేసేందుకు కొత్త నీటి పారుదల పథకాలు చేపట్టే అవకాశముంది. ఆర్థిక వ్యవస్థలో కూడా వ్యవస్థాగతమైన సంస్కరణల లోపాలు ఉన్నా ప్రభుత్వం పెద్ద ఎత్తున పెట్టుబడులను మదుపు చేయటం ద్వారా పారిశ్రామికాభివృద్ధి సాధ్యమవుతుంది. అయితే జాతీయ వనరులను రక్షణ రంగంతో పాటు ఇతర సేవల రంగ కార్యకలాపాల కోసం

వెచ్చిస్తే వ్యవసాయ, పరిశ్రమల రంగాలలో తగినంత అభివృద్ధి సాధ్యం కాదు. ఇప్పుడు కొంత మేరకు వున్న స్తబ్ధత మిగతా రంగాల అభివృద్ధి రేటును కూడా తగ్గించే వైపు దారి తీయవచ్చును. ఈ అభివృద్ధి రేటు క్షీణతను వూరించడానికి ప్రభుత్వం రక్షణ ఇతర సేవల రంగానికి మరిన్ని వనరులను మళ్ళించే అవకాశముంది. ప్రభుత్వం తీసుకునే ఈ చర్య వ్యవసాయ, పారిశ్రామిక రంగాలకు లభించే వనరుల అవకాశాన్ని తగ్గించడమే కాకుండా దేశంలోని ఆత్మధికమంది ప్రయోజనాలకు అవసరమయ్యే వస్తూత్పత్తిని దెబ్బ తీస్తుంది.

దేశంలో వనరుల కొరత అనేది పచ్చి వాస్తవం. పెట్టుబడులను పెట్టే సామర్థ్యం ఉన్నత ఆదాయ వర్గాలు పన్నులు చెల్లించకపోవడం, వారి పొదుపు మొత్తాలు షేర్ మార్కెట్ కిందకు చేరిపోవడం, ప్రభుత్వం విధించే పరోక్ష పన్నులు ధరల పెరుగుదలకు దారి తీస్తున్నాయి. అంతేగాక అధికారులు చూపించే ఆర్థిక లోటు కూడా ధరలు పెరుగుదలకు దారి తీస్తోంది. వీటి మధ్య వుండే సంబంధం సామాన్యుడికి వెంటనే అర్థం కాదు. ప్రభుత్వం చేసే రాజకీయ ప్రయోగాలకు-ఉదాహరణకు పంజాబ్, శ్రీలంక ప్రయోగాలకు ఆర్థిక సహాయం అందించడానికి వనరులను పెంచాల్సి వస్తుంది. అయితే మనకున్న ఆర్థిక పరిధిని మాత్రం విస్మరించలేం.

ప్రభుత్వం తరచుగా పొదుపు మొత్తాల రేట్లను పెంచడం అందరికీ సంతోషకరంగానే వుంటుంది. ఒక వైపు మోసం జరుగుతున్నప్పటికీ మనకు ఆత్మ విశ్వాసంతో మెలగడమనేది అలవాటయిపోయింది. అధికారులు ఒకవైపు నుంచి విలాసవస్తువుల కొనుగోలుకు పెద్ద ఎత్తున ప్రచారం యిస్తూనే మరో వైపున ప్రజలను పొదుపు పథకాల్లో చురుగ్గా పాల్గొనాలని కోరుతున్నారు. అయితే మరో వైపు నుంచి ఈ దేశ ప్రధాని ఎన్నికల ప్రచారం చేస్తూ రంగుల టెలివిజన్లపై వినోదం పన్నును విధించడం ద్వారా వనరులను సమీకరించే దుస్సాహసం చేసిన ఒక రాష్ట్ర ప్రభుత్వాన్ని తీవ్రంగా దుయ్యబట్టారు.

ఆర్థిక సంక్షోభం వల్ల ఈ అస్తవ్యస్తమైన పరిస్థితులు ఇలా కొనసాగుతుండగా దేశ ఆర్థిక విధానాల గురించి రాజకీయ ప్రతిపక్షాలకు ఒక ఉమ్మడి ఆర్థిక

అవగాహన లేదు. ప్రత్యేకించి మధ్యేవాద, మితవాద పార్టీలకు ఈ అవగాహన లేదు. అంతేగాక వారిలో చాలా మంది ప్రభుత్వం వర్గపక్ష పాత వైఖరితో చేపట్టే విధానాలను బహిరంగంగా, లేదా చాటుగా నమర్చించే అభిమానులున్నారు.

ఇటీవల కేంద్రం పంజాబ్ లోని వరద బాధితులకు సహాయంగా 100 కోట్ల రూపాయలు ప్రకటించడాన్ని ఇందుకు ఉదాహరణగా తీసుకోవచ్చును. అస్సాంలో కూడా చాలా ప్రాంతాలు విపరీతమైన వరద ముంపుకు గురయ్యాయి. అయితే ఈ రాష్ట్రానికి కేంద్రం చేసిన సహాయం 20 కోట్ల రూపాయలు మాత్రమే. పంజాబ్ లో కన్నా అస్సాంలోనే వరదల వల్ల రైతాంగం ఎక్కువ నష్టపోయినప్పటికీ పంజాబ్ లో జీవన ప్రమాణం ఎక్కువగా వున్నందున ఆ రాష్ట్రానికి ఎక్కువ సహాయం అందించాల్సిన అవసరముందని ప్రధాని అభిప్రాయపడ్డారు.

ఇది మన దేశ ఆర్థిక విధానాలను నిర్దేశిస్తున్న నూతన తాత్విక ధోరణుల సారాంశం. ఈ తాత్విక ధోరణిని వ్యతిరేకిస్తూ ప్రజలంతా సమీకృతం కాకపోతే ద్రవ్యోల్బణం, ఆర్థిక నమస్కలు ఇంకా పెరిగిపోతాయి. ప్రభుత్వం కావాలంటే మరిన్ని నిధులను రక్షణ, సైనిక రంగాలకు వెచ్చిస్తుంది. ప్రభుత్వ విధానాలను వ్యతిరేకిస్తూ ప్రజలు ప్రశ్నించినపుడు వారికి బాసటగా ఈ రంగాలు నిలుస్తాయి. ఈ విధంగా ప్రభుత్వ ప్రయోజనాలు చాలా తెలివిగా మన ఆర్థిక విధానాల రూపకల్పనలో చోటు చేసుకుంటున్నాయి.

అశోక్ మిత్ర.

విజయవాడకు విజ్ఞప్తి

వివిధ ప్రాంతాలలోని సాధ్యమైనంత ఎక్కువమంది ప్రజలకు ప్రతి కను అంద జేయాలన్నది మాలక్యం. అందుకోసం రాష్ట్రవ్యాప్తంగా నగరాలు, పట్టణాల్లో విజయవాడకు నియమించదలించాం. తమప్రాంతాల్లో 'నలుపు' ప్రతి కకు విజయవాడకు వనిచేయాలనుకుంటున్న వారు వెంటనే న్యాయంగా లేదా పోస్టుద్వారా సంప్రదించండి.

సర్క్యులేషన్ మేనేజర్
'నలుపు'
1-1-342బి వివేకనగర్,
హైదరాబాద్ - 500020

"తల్లితీరు బొల్లిపిల్ల"

"తల్లితీరు బొల్లిపిల్ల" అని మన ఊళ్లలో సామెతొకటున్నది. తల్లి లక్షణాలన్నీ బిడ్డకుంటాయని దానర్థం. భారత ప్రధాని రాజీవ్ గాంధీ, అన్ని విధాలుగా "తల్లి తీరు బొల్లి పిల్లేనని" మళ్ళీ మళ్ళీ నిరూపించుకుంటున్నారు. ఇందిరాగాంధీ దేశానికి అందించిన సాంప్రదాయం "ఎమైనా చేసి ఎన్నికల్లో గెలువాలి" అనేది. ఎన్నికలకు ముందు హత్యలు జరగనీ, విధ్వంసకాండ జరగనీ, మతకల్లోలాలు రెచ్చగొట్టనీ చివరికి ఎన్నికల్లో గెలిస్తే ఇవన్నీ "గంగలో స్నానం చేస్తే పాపాలన్నీ కొట్టుకు పోయినట్లు" కొట్టుకుపోతాయి. గెలుపుకు ముందు తిట్టిన ప్రతి కలు సైతం, గెలవగానే ప్రజల తీర్పుతో పాపాలన్నీ తొలగాయనీ ఆ మరుసటి రోజే పొగుడుతాయని బాగా అర్థం చేసుకున్నారు ఇందిరాగాంధీ. ఎన్ని ఘోరాలు చేసినా అంతిమంగా విజయం సాధించడం కావాలి. ఈ పద్ధతినే భారతదేశంలో "కాటిల్స్ నిజం" అనీ, పాశ్చాత్య దేశాల్లో అయితే "మ్యాక వెల్లియనిజం" అనీ అంటారు. ఈ పద్ధతులన్నీ పాటించి ఇందిరా గాంధీ తన కుటుంబ పాలనను పదిలపరిచింది.

ఆమె ఆలనా పాలనలో పెరిగిన రాజీవ్ గాంధీ రాజకీయ అధికారానికొచ్చిన కొద్ది రోజుల్లోనే, అన్నీ నేర్చుకున్నాడు. ఇప్పుడు ఆచరిస్తున్నాడు. థావన్ ని, రాజీవ్ గాంధీని, సోనియా గాంధీని ఇరికించాలని అరుణ్ శేరి, ప్రతిపక్ష పార్టీలు థక్కర్ కమిషన్ రిపోర్టును బయటపెడితే రాజీవ్ గాంధీ కథంతా అడ్డం తిప్పి కొత్తగా ఐదుగురు సిక్కులమీద కేసు నమోదు చేయించాడు. జర్మాలాని ఇంటి మీద యువజన కాంగ్రెస్ కార్యకర్తల చేత దాడి చేయించాడు. ప్రతిపక్ష నాయకుల్లో కొందరు 'ఖలిస్తాన్' వాదులకు మద్దతునిస్తున్నారంటున్నాడు. ఇందిరా గాంధీ హత్య కుట్రలో కేవలం ఆమెను చంపడమొక్కటే కాకుండా దేశాన్ని విచ్ఛిన్నం చేయడం, ఖలిస్తాన్ ను ఏర్పాటు చేయడం, కాశ్మీర్ ను దేశం నుండి విడగొట్టడం వంటి కుట్రలున్నాయి అంటున్నాడు. ఇది భారతదేశస్థుల చేత మాత్ర

మేకాక అంతర్జాతీయ కుట్రలో భాగంగా జరిగింది అంటున్నాడు. అంటే పరోక్షంగా పాకిస్తాన్, అమెరికా ఈ కుట్రలో భాగస్వాములని చెబుతున్నాడు.

రెండోపక్క ఇరుగుపొరుగు దేశాలతో ఇంతకు ముందెన్నడూ లేని రీతిలో మైత్రి నెలకొల్పుతున్నానని చెప్పడానికి చైనాకు, పాకిస్తాన్ కు, శ్రీలంక కు, నేపాల్ కు ట్రిపుమీద ట్రిపు కొట్టాడు. బెనజీర్ బుట్టో ప్రధాన మంత్రి అయ్యాక పాకిస్తాన్ తో మన సంబంధాలు మౌలికంగా మారుతున్నాయి అంటున్నాడు. ఇక అమెరికా నంగతికొస్తే, "తినేది ఒకని సొమ్ము పాడేది మరొకనిపాట" అన్నట్లు ఆయన అలవాట్లన్నీ పెట్టుబడిదారి అలవాట్లే. ఆయన అత్త, మామలు అమెరికాకు అతి సన్నిహితులు. వారు అమెరికా ఆధిపత్యంలో నడుస్తున్న బహుళజాతి కంపెనీల్లో భాగస్వాములు. మరి అమెరికా వారే తన అమ్మను చంపారనే వదంతి దేనికి? దీని వెనుక దాగి ఉన్న మరో సత్యం ఏమంటే రాజీవ్ గాంధీ అమెరికా వైపు మొగ్గు చూపుతున్నాడనే అనుమానం రష్యావారికి ఈ మధ్య కలుగుతోంది. అది నిజంలేదని రష్యావారికి నిరూపించుకోకపోతే రష్యావారు రానున్న ఎన్నికల్లో "వామపక్ష ప్రజాస్వామ్య శక్తుల ఐక్యత" పేరుతో ముందుకొస్తున్న సి.పి.ఐ., సి.పి.ఎం., పార్టీలను జనతాదళ్ తో, జాతీయ ఫ్రంట్ తో పాటు కుదుర్చుకోవడని సలహా ఇచ్చే ప్రమాదమున్నది.

ఇంతకూ ఈ తతంగమంతా ఇప్పుడెందుకు? అంటే డిసెంబర్ మాసంలో మళ్ళీ పార్లమెంటు ఎన్నికలున్నాయి కాబట్టి ఈ ఎన్నికల్లో గెలువాలంటే అంతర్గతంగా సిక్కు వ్యతిరేకతను మళ్ళీ రెచ్చగొట్టి, ఏదో ఒక సాకుతో ఇందిరా గాంధీ శవాన్ని మళ్ళీ ప్రజల ముందు పెట్టాలి. సిక్కులందరూ టెర్రరిస్టులే అనే భావాన్ని రెచ్చగొట్టి హిందూ ప్రజానీకం ఓట్లన్నీ సొమ్ము చేసుకోవాలి. ఇప్పుడు 18 సంవత్సరాల యువకులకు కూడా ఓటు ఉన్నది కాబట్టి హిందూ యువకులను కూడా మతం మత్తులో ముంచే వాతావరణాన్ని కల్పించాలి. ఈ మతం

'మాత్ర' గత ఎన్నికల్లో బాగా పనిచేసి, తనకు తాతను మించిన ఓట్లు వచ్చాయని మళ్ళీ ఆ మాత్రనే వాడాలని చూస్తున్నాడు రాజీవ్ జీ.

ఈ సిక్కు వ్యతిరేకతకు తోడు ముస్లిం వ్యతిరేకతను రెచ్చగొట్టే సంఘటన ఏదో ఒకటి దేశంలో నలుగుతూనే ఉంది. ఈ నేపథ్యంలో బాబ్రి మసీదు సమస్యను చావకుండా మొక్కకు నీరు పోసి పెంచినట్లు పెంచుతున్నారు. ఈ విధమైన కల్లోలాలు రెచ్చగొట్టే కార్యక్రమాల్లో యువజన కాంగ్రెసు కార్యకర్తలు, ఆర్.ఎస్.ఎస్., కార్యకర్తలు చేయి చేయి కలుపుకొని తిరుగుతున్నారు. 1984 డిసెంబరు ఎన్నికల్లో ఆర్.ఎస్.ఎస్. కార్యకర్తలంతా కాంగ్రెస్ పక్షాన్నే పనిచేశారన్న సంగతి మనకు తెలుసు. ఈ సంవత్సరం దేశమంతా జరిగిన హెడ్గేవార్ శతజయంతి ఉత్సవాలు, మతతత్వవాదుల కవాతులు ఈ నేపథ్యంలో పరిశీలిస్తే అది బిజెపి కన్నా కాంగ్రెసుకే ఎక్కువ ప్రయోజనాన్ని చేస్తాయి అని అర్థమౌతుంది.

ఇదంతా ఇలా ఉండగా జనతాదళ్, జాతీయ ఫ్రంట్, సి.పి.ఐ, సి.పి.ఎం.లు కూడా ఈ మతేన్నాద వాతావరణాన్ని తిప్పికొట్టాలనే ఆలోచన చేయటం లేదు. ఈ అన్ని విషయాలపట్ల ముఖ్యంగా ఆతే పెద్ద ప్రతిపక్షపార్టీ అయిన జనతాదళ్ కాంగ్రెస్ కంటే భిన్నంగా వ్యవహరించడంలేదు జనతాదళ్ ఏర్పడగానే దాని నాయకుడైన వి.పి.సింగ్ కు బనారస్ -

అలహాబాద్ పూజారులంతా 'రాజరుషి' అనే బిరుదునివ్వడం గమనించదగ్గది. ఈ 'రాజరుషి' అధికారంలోకి వచ్చినా కాంగ్రెసు, బి.జె.పి.లు పెంచి పోషిస్తున్న 'బ్రాహ్మణత్వాన్ని' ఆ బాటలోనే పెంచిపోషించాలని ఈ శక్తులు పాచికలు వేశాయి. కనుకనే ఈ దేశంలోని దళితుల సమస్యను, చూమి పంపకం సమస్యను, నిరుద్యోగం తొలగించే సమస్యను, ఇండ్లులేక చలికి, వేడికి చనిపోతున్న వారి సమస్యను వీళ్లెవరూ పట్టించుకోవడంలేదు

కె.ఐలయ్య.

విజయవంతమైన రేవు కార్మికుల సమ్మె

దేశంలోని రేవు కార్మికులు గత నెలలో ఆరు రోజుల పాటు సమ్మె జరిపి విజయం సాధించారు. దేశ వ్యాప్తంగా వున్న పదకొండు ప్రధాన ఓడ రేవుల్లోని ఒక లక్ష 25 వేల మంది కార్మికులు గత నెల 17 నుంచి 22 వరకు నిరవధిక సమ్మె చేశారు. ప్రభుత్వం వారి డిమాండ్లను ఆమోదించి ఒక ఒప్పందం కుదుర్చుకోవడంతో సమ్మె ముగిసింది. ఆరు రోజుల పాటు సాగిన సమ్మె వల్ల రేవుల్లో లోడింగ్, అన్ లోడింగ్ కార్యకలాపాలు స్తంభించిపోయాయి. ఇతర ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల కార్మికులతో సమానంగా రేవు కార్మికుల వేతనాలు పెంచాలని అయిదు పోర్టు అండ్ డాక్ కార్మికుల సంఘాలు డిమాండ్ చేశాయి. ప్రభుత్వం ఇందుకు అంగీకరించనందున వారు ఆందోళన ప్రారంభించక తప్పలేదు. ఎ.ఐ.టి.యు.సి, సి.ఐ.టి.యు, ఐ.ఎన్.టి.యు.సి, హెచ్.ఎం.ఎస్ కార్మికుల సమ్మెకు సారధ్యం వహించాయి.

ఈ ఆందోళన పూర్వాపరాలను పరిశీలిస్తే కార్మికులు గత్యంతరం లేని పరిస్థితుల్లోనే నిరవధిక సమ్మె ప్రారంభించారని తెలుస్తుంది. రేవు కార్మికులు వేతనాల పెరుగుదలను డిమాండ్ చేస్తూ 1984లో 26 రోజుల పాటు సమ్మె చేసిన తర్వాత కుదిరిన వేతన ఒప్పందం 1987 డిసెంబర్ 31తోనే ముగిసింది. అప్పట్నుంచి తిరిగి వేతనాలను నవరించాలని కోరుతూ కార్మిక సంఘాలు ప్రభుత్వంతో సంప్రదింపులు జరుపుతున్నాయి. అయినా గత 15 నెలలుగా ప్రభుత్వం కార్మికులతో ఒక ఒప్పందానికి రాలేకపోయింది. ఇటీవల గత నెల ఏడో తేదీ నుంచి కార్మిక సంఘాల నాయకులు, ప్రభుత్వ ప్రతినిధులు, లేబర్ కమిషనర్ మధ్య త్రిపాక్షిక చర్చలు ప్రారంభమయ్యాయి. కాని 17న చర్చల్లో ప్రతిష్టంభన ఏర్పడటంతో కార్మికులు సమ్మెకు దిగారు.

కార్మిక సంఘాలు మొదట 66 శాతం వేతనాలు పెంచాలని డిమాండ్ చేశాయి. కాని చర్చల మధ్య ఈ సంఘాల

నాయకులు కనీసం 28 శాతానికి పెంచినా సరిపెక్కుకుంటామని దిగి వచ్చారు. అయితే ప్రభుత్వం 15 శాతం వేతనాలు పెంచడానికి మాత్రమే అంగీకరించింది. ఈ పరిస్థితుల్లో కార్మికులకు సమ్మె చేయడం ఒక్కటే మార్గంగా మిగిలింది. ప్రభుత్వ ప్రతిపాదనల వల్ల వేతనాల్లో ఒక్కొక్కరికి 90 నుంచి 180 రూపాయలు మాత్రమే పెరుగుతాయి. అయితే ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల్లో ఇటీవల వేతన ఒప్పందాల వల్ల ఒక్కొక్కరికి 180 నుంచి 250 రూపాయల వరకు పెరిగాయి. అందువల్ల ఈ విధంగా ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల సిబ్బందికి, రేవు కార్మికుల వేతనాలకు మధ్య వ్యత్యాసం ఉండటానికి వీలేదని కార్మిక సంఘాలు పట్టుబట్టాయి.

ప్రభుత్వం రేవు కార్మికుల సమ్మెను విచ్ఛిన్నం చేయటానికి మొదట్నుంచి నానా ప్రయత్నాలు చేసింది. అందులో భాగంగానే రేవుల్లోకి సైనిక, నావికాదళ సిబ్బందిని దింపారు. అయినా ప్రధాన రేవుల్లో కార్యకలాపాలన్ని స్తంభించిపోయాయి. సమ్మె ప్రారంభించిన రెండో రోజునే కలకత్తా రేవులో ఎమర్జన్సీ విధించింది. ఆ తర్వాత మద్రాసు, బొంబాయి, విశాఖ వట్నం రేవుల్లో కూడా ఎమర్జన్సీ విధించారు. అంతేగాక కార్మికులు సమ్మె విరమించి వెంటనే పనుల్లో చేరకపోతే కఠిన చర్యలు తీసుకుంటామని ప్రభుత్వం హుంకరించింది. కాని ఈ బెదిరింపులకు కార్మికులు తొణకలేదు. వారు మరింత పట్టుదలతో సమ్మె కొనసాగించారు. కేంద్ర నౌకాయాన మంత్రి రాజేష్ పైలట్ సమ్మెను చట్ట విరుద్ధమని ప్రకటించి కార్మికులను లొంగదీయడానికి ప్రయత్నించారు. రేవుల్లో లోడింగ్, అన్ లోడింగ్ కార్యకలాపాలకు ప్రయివేట్ కార్మికులను పనుల్లోకి తీసుకొని సమ్మెను నీరు గార్చయత్నించారు. కాని కార్మికుల ఐక్యత ముందు ఈ ప్రయత్నాలన్ని వమ్ముకాక తప్పలేదు.

చివరకు ప్రభుత్వం దిగి వచ్చి కార్మిక సంఘాలతో ఒప్పందం కుదుర్చుకుంది. ఈ ఒప్పందం ప్రకారం ఐదేళ్ళు ముగిసే నాటికి రేవు కార్మికులకు ప్రభుత్వ రంగ సంస్థల సిబ్బందితో సమానంగా వేతనాలు లభిస్తాయి. అయితే ఈ క్రమంలో దశల వారీగా వారి వేతనాలు పెరుగుతాయి. ఇక్కడోక విషయాన్ని గమ

నించాలి. ప్రభుత్వమే వస్తువుల ధరవరలను పెంచుతున్నంత కాలం, లేదా నిత్య వనర సరుకుల ధరలను, ఇళ్ళ అద్దెలను అదుపు చేయనంత కాలం వివిధ రంగాల వేతనాల మధ్య వైరుధ్యాలు కొనసాగుతాయి. రేవు కార్మికుల మాదిరిగానే మరే ఇతర రంగాల కార్మికులు ఈ విధమైన ఆందోళనలు ప్రారంభించినా ఆశ్చర్యపోనవసరం లేదు.

కొంకణ్ ప్రాంతంలో సంక్షోభం

మన దేశంలో అన్ని ప్రాంతాలు సమానంగా అభివృద్ధి చెందడంలేదు. కొన్ని ప్రాంతాలు వేగంగా అభివృద్ధి చెందుతుండగా మరికొన్ని ప్రాంతాలు విల్ల తరబడి వెనకబాటు తనంలో మగ్గిపోతున్నాయి. అలాంటి పరిస్థితుల్లో వెనుకబడిన ప్రాంతాల ప్రజలు స్వయం ప్రతిపత్తికోసం లేదా ప్రత్యేక రాష్ట్ర స్థాపనకు ఆందోళన చేస్తున్నారు. ఇటీవలి సంవత్సరాల్లో వివిధ రాష్ట్రాల్లోని ఆందోళనలు ఈ అంశాన్నే రుజువు చేస్తున్నాయి. అందులో భాగంగా ఇప్పుడు మహారాష్ట్రలోని కొంకణ్ ప్రాంత ప్రజలు ప్రత్యేక రాష్ట్రం ఏర్పాటు చేయాలని డిమాండ్ చేస్తున్నారు.

మహారాష్ట్ర ప్రభుత్వం కొన్ని సంవత్సరాలుగా ఈ కొంకణ్ ప్రాంతం అభివృద్ధి పట్ల నిర్లక్ష్యం వహిస్తోంది. పశ్చిమ మహారాష్ట్ర నుంచి అధికారంలోకి వచ్చిన నాయకులు విదర్భ - మరఠ్వాడా ప్రాంతాల అభివృద్ధి గురించి అసలు పట్టించుకోవడంలేదని ప్రజలు ఆందోళన వ్యక్తంచేశారు. కొంకణ్ ప్రాంతం అన్ని రంగాల్లో వెనుకబడి ఉంది. ఇప్పటివరకు వచ్చిన ప్రభుత్వాలేవి ఈ ప్రాంతం అభివృద్ధికి సమగ్ర పథకాలు రూపొందించలేదు. ఈ ప్రాంతంలోని దహనునుంచి రెడివరకు ఉన్న 720 కిలోమీటర్ల కోస్తాతీరం అభివృద్ధి పట్ల ప్రభుత్వం నిర్లక్ష్యం ప్రదర్శిస్తోంది. ఈ ప్రాంతం జనాభానే మూడు లక్షలు ఉంది. బొంబాయి, సింధుదుర్గ్, రత్నగిరి, రాయగడ్, థానే జిల్లాలను కూడా కలుపుకుంటే ఈ జనాభా దాదాపు తొమ్మిది కోట్ల వరకు ఉంటుంది. ఈ జిల్లాల

అభివృద్ధి అంతంతమాత్రంగానే ఉంది.

రాష్ట్ర ప్రభుత్వ విధానాల ఫలితంగా కొంకణ్ ప్రాంతంలోని చేపల పరిశ్రమ సంక్షోభంలో కూరుకుపోయింది. ప్రభుత్వం బడా పారిశ్రామిక వేత్తలకు ప్రోత్సాహకాలు ఇవ్వటంవల్ల వారు ఇక్కడి చేపల పరిశ్రమ మీద గుత్తాధిపత్యం సంపాదించారు. దీనితో స్థానికంగా చేపలు పట్టేవారు తగిన ఆదాయాలేక సమస్యలతో సతమతమవుతున్నారు. మరో వైపున ప్రభుత్వం ఈ ప్రాంతాన్ని త్వరితంగా అభివృద్ధి పరచడానికి కొత్తగా నౌకా కేంద్రాలు నిర్మిస్తామని, చేపల పరిశ్రమ, తోటల పెంపకం, పర్యాటక శాఖ మొదలైన ప్రధాన రంగాల మెరుగుదలకు చర్యలు తీసుకుంటామని ప్రకటించింది. కాని ఈ వాగ్దానాలేవి కొంకణ్ లకు సంతృప్తి పరచడంలేదు. కొంకణ్ యుల్లోని అసంతృప్తి ఆందోళనగా రూపు దాల్చుకుండా ఉండటానికే ప్రభుత్వం ఈ వాగ్దానాలు చేస్తోంది.

వాస్తవానికి ఈ ప్రత్యేక రాష్ట్రం డిమాండ్ ఉన్నాడేకాదు. 1960 దశకం నుంచి ఈ ప్రాంత ప్రజలు ప్రత్యేక కొంకణ్ రాష్ట్రాన్ని ఏర్పాటు చేయాలని కోరుతున్నారు. బెల్గాం, కర్నాట్, గోవాను విలీనంచేసి ప్రత్యేక కొంకణ్ రాష్ట్రం ఏర్పాటుచేయాలని చాలామంది రాజకీయ వేత్తలు ఆనాడే సూచించారు. కాని ఆనాడు అధికారంలో ఉన్న వై.బి.చవాన్ మరాఠీ మాట్లాడే ప్రజలకు రెండు రాష్ట్రాలు ఉండాల్సిన అవసరంలేదని ఈ డిమాండ్ ను తిరస్కరించారు.

అయితే కొంకణ్ ప్రాంతం అభివృద్ధి పట్ల నిర్లక్ష్యం కొనసాగుతున్నందున ఈ ప్రత్యేక రాష్ట్రం డిమాండ్ తిరిగి తలెత్తింది. ఈ ప్రాంతం నియోజక వర్గాల నుంచి ఎన్నికయ్యే ఎం.పిలు, ఎమ్మెల్యేలు అందరుకూడా బొంబాయికి చెందిన వారు కావడంవల్ల ఈ ప్రాంతప్రజలు అవేదన వ్యక్తంచేశారు. ప్రస్తుతం అధికారంలో ఉన్న శరద్ పవార్ ప్రభుత్వం కూడా ప్రత్యేక రాష్ట్రం డిమాండ్ ను వ్యతిరేకించింది. కాని ఈ ప్రాంతాన్ని నిర్లక్ష్యం చేసినట్లయితే అది తన ప్రభుత్వాన్ని చిక్కుల్లో పడేయగలదని గ్రహించినట్లుగా ఉంది. అందువల్లనే ఈ ప్రాంతం వేగంగా అభివృద్ధి చెందడానికి అనువుగా స్వయం ప్రతిపత్తిగల ఒక అభివృద్ధి బోర్డును ఏర్పాటు చేయాలని ఆయన ప్రతిపాదించారు. అయితే ప్రభుత్వం చేసే వాగ్దానాలుగాని ఏర్పాటుచేయబోయే బోర్డులుగాని ప్రజలలో

నెలకొని అశాంతిని చల్లార్చే విధంగా లేవు. వారు ఇప్పుడు 'కొంకణ్ వికాస్ తరున్ అగాధ్' అనే సంస్థ నేతృత్వంలో ప్రత్యేక రాష్ట్ర సాధనకై ఆందోళనకు సన్నద్ధమవుతున్నారు.

మహారాష్ట్రలో సిక్కుల అరెస్టు

మహారాష్ట్ర రాజధాని అగు బొంబాయి నగరంలోని కళాశాలల్లో పని చేస్తున్న ఇద్దరు సిక్కు ఉపాధ్యాయులను అకస్మాత్తుగా కేంద్ర ప్రభుత్వం ఎప్రిల్ 6న అరెస్టు చేసింది. ప్రొ. జగ్ మోహన్ సింగ్ తోని, ప్రొ. దళిప్ సింగ్ లు ఇందిరాగాంధీని హత్య చెయ్యడానికే కాక ఖలిస్తాన్ ఏర్పాటుకు, కాశ్మీర్ ను భారతదేశం నుండి విడగొట్టడానికి కుట్ర పన్నిన ఐదుగురిలో ఉన్నారని వారిని అరెస్టు చేసి భారత ప్రభుత్వం చిత్రహింసలకు గురి చేస్తున్నది. 12 ఎప్రిల్ నాడు వీరిద్దరిని విమానంలో ఢిల్లీకి కూడా తీసుకు వెళ్లారు. రాజీవ్ గాంధీ ప్రభుత్వం అవసరమున్నప్పుడల్లా 'చెరువులో గాలిమేసి చేపలను పట్టినట్లు' గాలాలు వేసి, వలలు పన్ని "ఔర్రరిష్టలను" పట్టివేస్తున్నారని మనల్ని నమ్మమంటున్నారు. ఒక్క ఇందిరాగాంధీ హత్యకు ఇప్పటికే వేలాది మంది సిక్కులను హత్య చేశారు. హత్యతో ఏ సంబంధమూ లేని కేహర్ సింగ్ ను 'చట్టరీత్యా' హత్య చేశారు. బియాంత్ సింగ్ ను ఆనాడే చంపివేశారు. సత్యంత్ సింగ్ ను ఉరి తీశారు. ఇదంతా చాలదన్నట్లు థక్కర్ కమీషన్ దుమారాన్ని పక్కకు నెట్టడానికి ఇప్పుడు గాలం కళాశాల అధ్యాపకుల మీద వర్షింది.

జగ్ మోహన్ సింగ్ పేరున్న పౌర హక్కుల నాయకుడు. ఆయన బొంబాయి పీపుల్స్ యూనియన్ ఫర్ సివిల్ లిబర్టీస్ (పి.యు.సి.ఎల్)లోను బొంబాయిలోని ఇతర ప్రజాస్వామ్య హక్కుల సంఘాల్లోనూ చురుగ్గా పని చేస్తున్నారు. అటువంటి జగ్ మోహన్ సింగ్ ను ఔర్రరిష్టలని అరెస్టు చేసి చిత్రహింసలకు గురి చెయ్యడం దుర్మార్గం. విచిత్రమేమంటే ఔర్రరిష్ట చట్టం క్రింద, ముఖ్యంగా ఇందిరాగాంధీ హత్యతో నేరుగా సంబంధమున్నదని అరెస్టు చేస్తే ఇక బెయిలు దొరికే

సమస్య అసలే లేదు. రాజ్ యే ఎన్నికల్లో ఓట్లు ఎక్కువగా సంపాదించాలంటే మళ్ళీ సిక్కుల సమస్య ముందు పెట్టడానికే కేంద్ర ప్రభుత్వం ఈ తతంగమంతా చేస్తున్నది.

ప్రత్యేక చార్జి షీటులు తయారు చేయించి సిక్కుల్లో కొంత పేరున్న వారిని ఇరికించి ఇందిరాగాంధీ హత్య చితిని ఆరిపోకుండా చెయ్యడం వల్ల మళ్ళీ ఓట్లు సంపాదించవచ్చు. జోధ్ పూర్ జైల్లో ఉన్న సిక్కుల్ని వదిలిపెడుతున్నట్లు ఒక వైపు ప్రచారం చేసుకుంటూనే మరో వైపు మళ్ళీ కొంత మందిని అరెస్టు చెయ్యటమంటే ఈ మంటను ఆరకుండా కాపాడటమే. ఈ పద్ధతి దేశ ఐక్యతకంటే దేశ విచ్ఛిన్నానికే తోడ్పడుతుంది ఖలిస్తాన్ ఏర్పాటును ఆపటం కంటే ఆ ఏర్పాటును త్వరితగతినీ చెయ్యడానికి తోడ్పడుతుంది కాని మరేమీ కాదు

ఆర్థికంగా తోడ్పడండి

'నలుపు' ప్రజల పత్రిక, ప్రజలు విరాళాలు, చందాల రూపంలో అందించే సహకారమే పత్రిక ఆర్థికంగా నిలదొక్కుకోడానికి ఆధారం పత్రిక నిరాటంకంగా వెలువడటానికి ప్రజల సహకారం తప్పనిసరి.

మీరు విరాళాలు ఇవ్వడం ద్వారా తోడ్పడవచ్చు లేదా శాశ్వత చందాదారులుగా కాని, సంవత్సర చందాదారులుగా కాని చేరి ఆర్థికంగా చేయుత నివ్వండి. మీరు విరాళం ఇవ్వాలనుకుంటున్నారా? మీకు తోచినంత మొత్తాన్ని పంపించండి. శాశ్వత చందా - రూ. 500లు సంవత్సర చందా - రూ. 60లు

విరాళాలు, చందాలు హైదరాబాద్ బుక్ ట్రస్ట్ (పత్రిక) పేర ఈ ఆద్రస్సుకు పంపించాలి.

సర్క్యూలేషన్ మేనేజర్, 'నలుపు' 1-1-342బి, వివేక్ నగర్ హైదరాబాద్ -500020

డాక్టర్ అంబేద్కర్ - ఆయన

ఆర్థిక విధానం

(గత సంచిక తరువాయి)

స్వల్ప మెజారిటీతో నిర్ణయించే సేలా ప్రధాన విషయాలను సాధారణ చట్టాలకు అప్పజెప్పడం వలన అనేక అవాంతరాలు ఉత్పన్నమౌతున్నవి. తద్వారా ఆర్థిక నిర్మాణంలో సమానత్వానికి అనేక అడ్డంకులున్నవి. రాజకీయ ప్రజాస్వామ్యం అపరిపక్వంగా మిగిలిపోతుంది. మరి ప్రత్యామ్నాయం ఏమిటి? నియంతృత్వం బలమైన ప్రత్యామ్నాయంగా కనబడుతుంది. అయితే అది సరైన రాజకీయ విధానమా? నియంతృత్వం రాజ్యసామ్యవాదానికి అవసరమైన పరిస్థితులను ఖచ్చితంగా కలిగిస్తుంది. కాని దానివలన ప్రజాస్వామ్యానికి మొత్తము సమాజానికి తలెత్తే ప్రమాదాల మాటేమిటి?

వ్యక్తి స్వేచ్ఛను గట్టిగా విశ్వసించే వారు నియంతృత్వాన్ని వ్యతిరేకించడమే గాక పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యంద్వారా మాత్రమే సాధ్యమని వారు వాదిస్తారు. వ్యక్తి స్వేచ్ఛను ప్రేమించే వారంతా ఒక ప్రభుత్వ రూపంగా పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యాన్ని వదులు కోలేరు. నియంతృత్వం వలన రాజ్యస్వామ్యవాద స్థాపనకు అవకాశాలు ఎంత మెరుగుగా నున్నప్పటికీ, వ్యక్తి స్వేచ్ఛను నాశనం చేసే నిరంకుశత్వాన్ని రాజ్యస్వామ్యం పేరిట అహ్వనించలేదు. ఇప్పుడు సమస్య ఎలా పరిష్కారం కావాలి? రాజ్యస్వామ్యవాదం మరియు వ్యక్తి స్వేచ్ఛ రెండూ పొందకలిగే నూతన విధానాన్ని సమకూర్చుకోవాలి. అంటే పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం ద్వారా రాజ్యస్వామ్యవాదం స్థాపన జరిగే విధానాన్ని ప్రవేశ పెట్టాలి. రాజ్యస్వామ్యవాదాన్ని రాజ్యాంగచట్టం ద్వారా అమలు పర్చాలి. పార్లమెంటుకు మార్పుటకు, సవరణ చేయుటకు, తొలగించుటకు వీలు కాని పద్ధతిలో చట్టబద్ధంగా అమలు జరిపే విధానం కావాలి. తద్వారా నియంతృత్వం లేకుండా, పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యం ద్వారా సామ్యవాద నిర్మాణం ఏర్పడుతుంది.

ప్రజాస్వామ్యం అత్యంత అంతా ఒకే మనిషి, ఒకే విలువ భావనపై ఆధార

పడి యుంది. ఈ భావన ప్రజాస్వామ్యానికి సంతరించడానికి కారణాలు రాజకీయ నిర్మాణంలో గలవు. సమాజపు పైస్థాయిలోవుండి, దాని గమ్యాన్ని మార్చగలవాళ్ళు ఆర్థిక నిర్మాణాన్ని తమకు అనుకూలంగా మార్చుకోగలుగుతారు. దానికి రాజకీయ నిర్మాణం దోహదపడుతుంది. ఇలా జరిగేందుకు మరెన్నో కారణాలు ఉన్నాయి. కొన్ని ప్రగాఢమైన సాంప్రదాయ భావనలు రాజ్యాంగ న్యాయవాదులపై ఆధిపత్యం కల్గియున్నవి. ఎలాగంటే, ప్రజలకు బాధ్యత వహిస్తూ ప్రజలను నియంతృత్వం నుండి కాపాడగల్గినదే నిజమైన ప్రజాస్వామిక ప్రభుత్వమని వారు విశ్వసిస్తున్నారు. రాజ్యాంగ శాసనాలు లక్ష్యం అదే అనుకుంటున్నారు. వారికి గల ఆ దృక్పథమే వారు చేసే రాజ్యాంగ సూత్రీకరణలపై తమ ప్రభావాన్ని కల్గియున్నవి. వ్యక్తి స్వేచ్ఛ పునాదిగా రాజ్యాంగ శాసనాల నిర్మాణం కొనసాగుతున్నది. ప్రజాస్వామిక దేశాలుగా చెప్పబడుతున్న అన్ని ఆధునిక రాజ్యాంగాలలో ప్రాథమిక హక్కులకు, వయోజన ఓటింగ్ కు అత్యధిక ప్రాధాన్యత ఈ కారణాల వల్లనే యివ్వబడింది. ప్రాథమిక హక్కులు, వయోజన ఓటింగ్ పద్ధతికంటే అతీతంగా, ముందుగా ప్రజాస్వామిక రాజ్యాంగ చట్టాన్ని అమలుపరిచే దృష్టి రాజ్యాంగ వేత్తలకు కల్గలేదు. ఈ క్రమంలో ఆర్థిక నిర్మాణాన్ని గాలికి వదిలేసి రాజకీయ నిర్మాణానికి కావలసిన రూపాన్ని, పరిధిని సమకూర్చడమే తమ కర్తవ్యంగా భావించారు. ఆర్థిక నిర్మాణపు పరిధిని రూపాన్ని విస్మరించారు. నేడు మన ముందు నూతన కర్తవ్యాలున్నాయి. రాజ్యాంగ చట్టాల ద్వారా రాజకీయ నిర్మాణంతోపాటు విధిగా ఆర్థిక నిర్మాణపు పరిధిని రూపాన్ని నిర్మించేందుకు ధైర్యంగా కృషి చేయాలి. నూతనంగా రాజ్యాంగాలను రూపొందించుకుంటున్న భారతదేశం మరి యితర దేశాలవారు పాశ్చాత్య రాజ్యాల వారి తప్పులను అనుకరణ చేయరాదు. నూతన పద్ధతిలో అన్వేషణ, ఆచరణ జరగాలి. రాజ్యాంగసభకు అఖిల భారత పెడ్యూల్ట్ కులాల ఫెడరేషన్

పక్షాన సమర్పించిన మొమెరాండంలో డా. అంబేద్కర్ పెడ్యూల్ట్ కులాల వారి ప్రత్యేక రక్షణల గురించి తన అభిప్రాయాలను పొందుపరిచినాడు. భారత ప్రభుత్వం పెడ్యూల్ట్ కులాల సంక్షేమానికి ప్రత్యేక బాధ్యతలు నిర్వర్తించాలి. వారికి ఉన్నత విద్య లభించేందుకు ప్రత్యేక శ్రద్ధచూపాలి. నూతన రాజ్యాంగంలో దానికి సంబంధించిన అంశాలను ప్రత్యేకంగా చేర్చాలి. కేంద్ర మరియు రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు పెడ్యూల్ట్ కులాల వారి ఉన్నత విద్యకై ఆర్థిక బాధ్యతను చేపట్టాలి. కేంద్ర రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు తమ వార్షిక బడ్జెట్ లలో తగిన నిధులు కేటాయించే నిబంధనలు చేయాలి.

సెకండరీ మరియు కళాశాల విద్యకు సంబంధించి రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు బాధ్యత వహించి తగిన నిధులు కేటాయించాలి. రాష్ట్ర జనాభాలో పెడ్యూల్ట్ కులాల నిష్పత్తి ప్రకారం రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు తమ వార్షిక బడ్జెట్ లలో వారి విద్యకోసం నిధులు కేటాయించే సౌకర్యాలను రూపొందించాలి.

విదేశాలలో ఉన్నత విద్యకై పెడ్యూల్ట్ కులాల వారికి కేంద్ర ప్రభుత్వము సంవత్సరానికి 10 లక్షల రూపాయలను వార్షిక బడ్జెట్ లో కేటాయించాలి. పైవేర్కొనబడిన ప్రత్యేక గ్రాంటులు, రాష్ట్ర ప్రజల ప్రాథమిక విద్యతోసంబంధంలేకుండా, పెడ్యూల్ట్ కులాల వారి హక్కుగా, వారికి అవకాశాలు రాజ్యాంగ బద్ధంగా లభించేలా వుండాలి. పూనా ఒప్పందం పెడ్యూల్ట్ కులాల విద్యకోసం పైచర్యలకు గ్యారంటీని సమకూర్చింది. ఇది క్రొత్త డిమాండ్ కాదు. కేవలం రాజ్యము తాను భరించవలసిన ఆర్థిక భారాన్ని గురించే నిర్వచించాలి. 1935 భారత ప్రభుత్వ చట్టంలోని 83వ సెక్షన్ కూడా ఆంగ్లో ఇండియన్లు, యూరోపియన్లు విద్యకోసం మరియు అలీఘర్, బనారస్ హిందూ విశ్వ విద్యాలయాలకు నిధులు మంజూరు గురించిన చట్టాలు ఉదహరించవచ్చు.

(నూతన రాజ్యాంగంలో పొందుపరచవలసిన పెడ్యూల్ట్ కులాల సెటిల్

మెంటు గురించి, వివరణాత్మకంగా
డా. అంబేద్కర్ ఇలా వివరించినారు.)

(1) నూతన రాజ్యాంగంలో సెటిల్
మెంటు కమీషన్ ఏర్పరిచే నిబంధన
వుండాలి. దాని ప్రకారం రాష్ట్రాలకు
చెందిన వ్యవసాయం చేయబడని
భూమిలో పెడ్యూల్ట్ కులాల వారు
ప్రత్యేక గ్రామాలలో సెటిల్ మెంట్ చేయ
బడుటకు కమీషన్ కృషిచేయాలి.

(2) కేంద్ర ప్రభుత్వము ప్రతి సంవ
త్సరము 5 కోట్ల రూపాయలను సెటిల్
మెంట్ పథకం అమలు పరుచుటకు
కేటాయించాలి.

(3) కమీషన్ తన విధులను నిర్వ
ర్తించుటకు వీలుగా కేంద్ర ప్రభుత్వం
ఎప్పటికప్పుడు శాసనాలను రూపొందిం
చాలి.

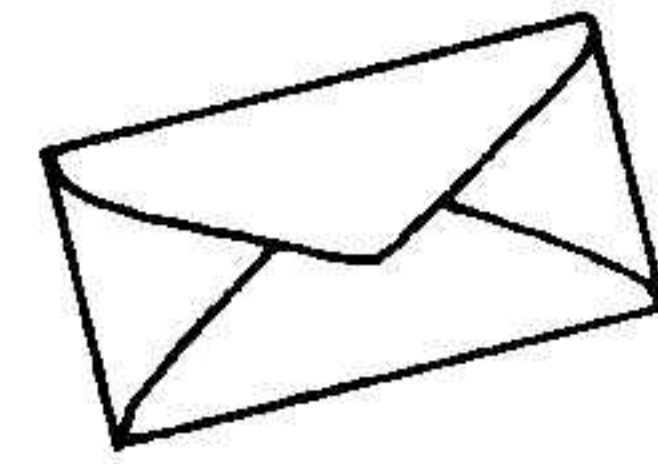
వివరణ: ఈ కొత్త డిమాండ్ పరిస్థి
తుల ప్రభావం చేత న్యాయమైనది.
ప్రస్తుతం భారతదేశంలో హిందువులు
గ్రామాల్లో నివసిస్తున్నారు. అంటరాని
వారు గూడెంలలో నివసిస్తున్నారు. హిందు
వుల అధిపత్య దోపిడి నుండి అంటరాని
వారిని విముక్తి పరచడం లక్ష్యం. ప్రస్తుత
జీవించే పద్ధతి కొనసాగినంత కాలం
అంటరానివారు హిందువుల పీడన నుండి
విముక్తి పొందలేరు లేక తమ అంటరా
నితనాన్ని పోగొట్టుకోలేరు. అదే గ్రామం
లో వేరు వేరుగా జీవించే పద్ధతి హిందు
వులను వారు అంటరానివారని, అలా
వుంచబడాలని సృష్టపరుస్తుంది. భారత
దేశం గ్రామీణ సమాజం. అధిక సంఖ్యా
కులు గ్రామాల్లో జీవిస్తారు. గ్రామీణ
సమాజం కొనసాగినంత కాలం అంటరాని
వర్గాలను వేరుపరచి, గుర్తించే పద్ధతి కొన
సాగక తప్పదు. అంటరానితనం నుండి
వారికి విముక్తి కల్గదు. గ్రామం మరియు
గూడెం(మాలపల్లి) అని విభజన వున్నం
తకాలం ఈ పీడన కొనసాగుతుంది.
పెడ్యూల్ట్ కులాలవారు చేయవలసిన
కొత్త డిమాండు ఏమంటే గ్రామం
మరియు మాలవాడ లేక గూడెం
బంధాన్ని తెంచవేయాలి. సాంఘికంగా
వేరైన అంటరానివారు భౌగోళికంగా, ప్రదే
శంగా వేరుపడి జీవించాలి. వారు ప్రత్యేక
గ్రామాల్లో జీవించాలి అధిక మరియు
అల్ప భేదాలు లేకుండా ఆ ప్రత్యేక
గ్రామాల్లో అందరూ జీవించే ఏర్పాట్లు
చేయబడాలి. అప్పుడక్కడ నవర్దులు అస
వర్దులు అనే భేదం వుండదు.

పెడ్యూల్ట్ కులాల సెటిల్ మెంట్
గురించిన డిమాండ్ కు మరో కారణం

పెడ్యూల్ట్ కులాల వారి ఆర్థికదుస్థితి
నుండి చేయబడింది. వారి పరిస్థితి దీనా
తిదీనంగా దిగజారుబడింది. వారు
పూర్తిగా భూమిలేని కూలీలు, హిందువులు
తమకు లాభం కల్గే రీతిలో కూలీ చెల్లించే
పనులకు అంటరానివారు ఆధారపడే పరి
స్థితుల్లోకి నెట్టవేయబడినారు. ఏ వ్యాపారం
లేక వృత్తి గ్రామాల్లో అంటరానివారు చేప
ట్టేందుకు వీలులేదు. హిందువులు వారిని
ఆదరించరు. హిందువుల గ్రామంలో
దూరంగా మాలవాడలో లేక గూడెంలో
జీవించే పద్ధతి కొనసాగినంతకాలం అంట
రానివారు ఏ వృత్తి చేపట్టేందుకు వీలుం
డదు.

ఈ ఆర్థిక పరాధీనత వారి పేదరి
కానికి, కృశింపుకు కారణభూతమై, పరి
స్థితిని మరింత దిగజారుతుంది. హిందు
వులకు ఒక జీవన నిబంధనావళి (కోడ్
ఆఫ్ లైఫ్) గలదు. అది మతంలో అంత
ర్భాగం. అది వారికి ఎన్నో సౌకర్యాలను
సమకూర్చడమేగాక, మానవజీవిత గంభీ
రతకు విరుద్ధంగా అంటరానివారిపై
హిందువులు సాగిస్తున్న ఈ అక్రమం
అన్యాయంనుండి బయటపడేందుకు అంట
రానివారు దేశంలో పోరాటాన్ని చేస్తు
న్నారు. హిందువులకు అంటరానివారికి
మధ్యన నిరంతర యుద్ధం ప్రతి
గ్రామంలో దేశవ్యాప్తంగా కొనసాగుతు
న్నది. అది యింకా వేకువను చూడలేదు.
ప్రపంచ ప్రజల దృష్టిలో తమ స్వాతంత్ర్యం
త్ర యుద్ధం పట్ల చెడుభావం కలుగుతుం
దని, హిందూ పత్రికలు జర్నలున్న పై
యుద్ధానికి సరైన ప్రచారం యివ్వడం
లేదు. అనేక కారణాల వలన హిందువు
లు తమ అణచివేతలో విజయం పొందు
తున్నారు. న్యాయ మరియు పోలీసు శాఖ
లు వారి పక్షాన గలవు. నవర్దులకు, అంట
రాని వారికి జరిగే ఘర్షణలో పోలీసు
మరియు న్యాయశాఖలు అంటరాని వారి
పక్షం వహించి రక్షణ సమకూర్చటం
లేదు. పోలీసు మరియు న్యాయమూర్తులు
తమ విద్యుక్త ధర్మాలకన్నా తమ వర్గాన్ని
ఎక్కువగా ప్రేమిస్తారు. హిందువుల ఆర్థిక
అధికారమే వారు సాయుధ అధికారం
పొందుటకు, గ్రామాల్లో అంటరాని
వారిపై అధిపత్యం, జులుం చలాయించుటకు
దోహద పడుచున్నది. సెటిల్
మెంటు విధానం వలాయనవాదంగా
భావించబడవచ్చు. కాకుంటే నిరంతర
బానిసత్వమే ప్రత్యామ్నాయంగా వుండి
పోగలదు.

(అయిహ్మింది)

లేఖలు

పోరాట వేదికగా రూపొందించండి

మీ మొదటి సంచిక చదివాను. సంపా
దకీయంలో ప్రతిక లక్ష్యాలను, ఆశయా
లను, చేయనున్న కృషి గూర్చి సూటిగా,
నీళ్ళు నమలకుండా చెప్పారు. సంతోషం.
ప్రతికను ప్రధానంగా ఆర్థిక, సామాజిక
సమస్యలకు అద్దం పట్టేదిగా, ఒక పోరాట
వేదికగా రూపొందించండి. అంటే ప్రతిక
పూర్తిగా పరిశోధనాత్మకంగా వుండాలని నా
ఉద్దేశం కాదు. ప్రజా సమస్యలు చేపట్టి
పని చేస్తున్న వారికి, ప్రజలకు ఇద్దరికీ
ఉపయోగపడేలా వుండాలన్నది నా అభి
మతం. ఈ దృష్టితో చూసినప్పుడు కథలు,
కవితలు అనవసరం. వాటికి వేరే ప్రతిక
లున్నాయి. ఇవన్నీ చేర్చడం ద్వారా ప్రతిక
ప్రజా రంజకత్వాన్ని పొందినా, అది కదం
బంలా, కలగావులగంలా తయారయ్యే
ప్రమాదముంది.

-వి.రామకృష్ణ, సెంట్రల్ యూనివర్సిటీ, హైదరాబాద్.

ప్రజల ప్రతిక

ప్రజల పక్షాన నిలబడి 'ఇదిగో మేము
న్నాం మీకు ఆండగా' అని ముందుకు
వచ్చే ప్రతికలు ఈనాడు ఎంత అవసరం.
ఆ అవసరాన్ని తీర్చే లక్షణాలు 'నలుపు'లో
కనిపిస్తున్నాయి. మొదటి సంచిక ముఖచిత్రం
భావ స్ఫూర్తకంగా వుంది. శంకర్
శేలేంద్రగారి కవిత 'భగత్ సింగ్', మధు
కిశ్యర్ - 'కట్నమా- వారసత్వమా', వాసిరెడ్డి
వేణుగోపాల్ రాసిన 'రాళ్ళు కొట్టి బండలా
తున్న బతుకులు' వ్యాసం బాగున్నాయి.

-వేణుగోపాల్, ఒంగోలు.

విషయానికి ప్రాధాన్యత ఇవ్వండి

నలుపు ప్రారంభ సంచిక చూశాను.
విషయపరంగా ప్రజల ప్రతిక మాదిరిగా
ఉన్నా గెటప్ పరంగా అలాలేదు. ప్రతిక
రూపం ఎలా ఉన్నా గుణం విషయంలో
అధిక ప్రాధాన్యత ఇవ్వండి. అప్పుడే దీనిని
ప్రజలు తమ ప్రతికగా గుర్తించి కాపాడు
కుంటారు.

-నశీర్, సరపరాపుపేట.

కవర్ పేజీ బాగుంది

నలుపు కొత్తదనంతో వుంది. మొదటి
సంచిక అట్ట మీదనున్న బొమ్మ ప్రతికను
కొనేలా చేసింది. ప్రజా సమస్యలు, విద్యా
రంగానికి సంబంధించిన విషయాలు మీ
ప్రతికలో ప్రచురిస్తారా?

-బి.రమణయ్య, బలిరెడ్డి పాలెం, నెల్లూరు.

స్త్రీల ఆరోగ్యం సంతాన నిరోధక సాధనాలు

వర్తమాన దేశాలను వేధిస్తున్న సమస్యలకు పాశ్చాత్య పరిశోధనా సంస్థలు, శాస్త్రజ్ఞులు అనేక పరిష్కారాలు సూచిస్తున్నారు. ఈ పని వారేదో దయతో, నిస్వార్థంతో చేయడంలేదు. తమ ఉత్పత్తులకు వర్తమాన దేశాలను మార్కెట్లను ఉపయోగించుకుని డబ్బు చేసుకోవటం కోసం ఈ పని చేస్తున్నారు. ఈ దేశాల ప్రజలు నిరుపేదలుగా, నిరక్షరాస్యులుగా ఉన్నంతవరకూ, వారి ప్రభుత్వాలు ఇతరుల సహాయం కోసం ఎదురుచూస్తున్నంతకాలం వశిమ దేశాలు తమ ఉత్పత్తుల నాణ్యతకు సంబంధించి జరిగే ప్రయోగాలకు ఈ ప్రజల్ని గినియాపిగ్గా ఉపయోగించుకుంటాయి. వశిమ దేశాలకు అవసరంలేని వస్తువులను, అవి ప్రమాదాలు తెచ్చి పెడతాయని గ్రహించి ఆ దేశాల్లో జనం కొనని వస్తువులను వర్తమాన దేశాలలో గుమ్మరిస్తాయి. అవి ఆహార పదార్థాలు కావచ్చు, యంత్రాలు, సాంకేతిక పరిజ్ఞానంకావచ్చు, మందులు కావచ్చు. ఒక్క మాటలో వశిమ దేశాల వస్తువులకు వర్తమాన దేశాలు చెత్త కుండీలుగా తయారయ్యాయి. ఉదాహరణకు నోర్వేజియా అనే సంతాన నిరోధక సాధనాలను పరీక్షించడంకోసం వర్తమాన దేశాల ప్రజలను వశిమ దేశాలు ఉపయోగించుకుంటున్నాయి. నెట్ ఇన్ అనే సంతాన నిరోధక సాధనాలు స్త్రీ ఆరోగ్యానికి ప్రమాదకరమైనవని రుజువైంది. వీటిని వశిమ దేశాల్లో నిషేధించారు. అయినా ఇవి వర్తమాన దేశాలకు దిగుమతి అవుతున్నాయి. నెట్ ఇన్ అనే కుటుంబ నియంత్రణ సూదిమందు. దీన్ని వర్తమాన దేశాల్లో విరివిగా ఉపయోగిస్తారు. దీన్ని ఇండియాలో కూడా ఉపయోగిస్తున్నారు.

ఈ సంతాన నిరోధక సూది మందు కృత్రిమ హార్మోన్లను ఉత్పత్తి చేస్తాయి. ఇది స్త్రీ శరీరంలో ఉండిపోయి చిరకాలం పనిచేస్తుంది. స్త్రీలలో నహజంగా ఉండే హార్మోన్లూ ప్రాజెస్టరాన్లలాగే ఉంటాయి. నెట్ ఇన్ మూడు నెలలదాకా అండం విడుదల కాకుండా గర్భం రాకుండా నివారిస్తుంది. క్లిష్టతరమైన సున్నితమైన

సంతానోత్పత్తి చక్రాన్ని హార్మోన్లు క్రమబద్ధీకరిస్తాయి. ఈ సూదిమందు సంతానోత్పత్తి చక్రంతో జోక్యం కల్పించుకొని అందోత్పత్తిని అడ్డగించడమేగాక మరో మూడు ముఖ్యమైన శరీరభాగాల పనులలో జోక్యం కల్పించుకుంటుంది. ఈ శరీరభాగాలు - మెదడులోని పిట్యూటరీ గ్లాడ్, హైపోథాలమస్, అండాశయాలు. అందువల్ల ఇది సంతానోత్పత్తినేగాక మానసిక, శారీరక అభివృద్ధి విషయంలోనూ ఈ హార్మోన్లు ప్రముఖ పాత్రవహిస్తాయి. ఈ సూదిమందువల్ల క్యాన్సర్ సంభవించవచ్చునని అధ్యయనాలవల్ల తెలుస్తున్నది. ఇది రుతుక్రమాన్ని అస్తవ్యస్తం చేస్తుంది. అధిక రక్తస్రావం, బరువు పెరగడం, తలనొప్పి, రక్తహీనత, నరాల బలహీనత, మానసిక ఆందోళన, ఇతర మానసిక రోగాలు సంభవిస్తాయి. వంధ్యత్వం, చక్కెరవ్యాధి (డయాబిటీస్), రొమ్ము, గొంతు, గర్భకోశ క్యాన్సర్లాంటి దీర్ఘరోగాలు కూడా సంభవిస్తాయి. ఇన్ని అనర్థాలున్నప్పటికీ నెట్ ఇన్ వాడకాన్ని భారత ప్రభుత్వం దేశవ్యాప్తంగా విస్తృతంగా ప్రోత్సహిస్తున్నది.

నోర్ ప్లాంట్ అనే మరొకరకం కుటుంబ నియంత్రణ సాధనం గురించి కూడా విపరీతంగా ప్రచారం చేస్తున్నారు. దీన్ని ఉపయోగించడంవల్ల స్త్రీల ఆరోగ్యంమీద ఎలాంటి ప్రభావం కనిపిస్తుందో తెలుసుకోకుండానే దీన్ని ప్రభుత్వం విస్తృతంగా ఉపయోగంలోకి తెచ్చింది. ఈ కుటుంబ నియంత్రణ సాధనాన్ని చేయిమీద చర్మంకింద చిన్న ఆపరేషన్ ద్వారా అమరుస్తారు. ఈ సాధనంలో రెండు నుంచి ఆరు గుళికలు ఉంటాయి. ఇవి శరీరంలోకి కృత్రిమ హార్మోన్లను క్రమంగా విడుదల చేస్తాయి. రెండు నుంచి ఐదు సంవత్సరాల వరకు సంతానం కలుగకుండా నివారిస్తాయి. రోజూ తరబడి మాత్రలు మింగే అవసరం ఉండదు. ఒక్కసారి ఆసుపత్రికి వెళితే చాలు. ఈ కుటుంబ నియంత్రణ సాధనాన్ని అమరుస్తారు. కుటుంబ నియంత్రణ సూది మందు (నెట్ ఇన్) లాగా దీనివల్ల ఏవైనా దుష్ఫలితాలు సంభవిస్తాయేమో ఇంకా పరిశోధించి తేల్చాల్సి

ఉంది. ఈ ప్రయోగం (పేద దేశాల్లోని స్త్రీలపై చేసిన ప్రయోగం) వల్ల రుతుస్రావం సక్రమంగా జరగకపోవడం, రుతుస్రావమే జరగకపోవడం, అధిక రక్తస్రావం, ఆకలి లేకపోవడం వంటి రకరకాల బాధలకు స్త్రీలు లోనవుతున్నారని అధ్యయనాలు వెల్లడిస్తున్నాయి. స్త్రీలు తమకు ఇష్టం ఉన్నన్ని రోజులు దానిని ఉంచుకొని తొలగించుకోలేరు, డాక్టర్ల తొలగించాలి. దీనివల్ల డాక్టర్ల దయాదాక్షిణ్యాలమీద ఆధారపడాల్సి ఉంటుంది. బంగ్లాదేశ్ లో దీన్ని ఉపయోగిస్తున్న వారిని అధ్యయనం చేస్తే - ఈ సాధనాన్ని ఉపయోగించడంవల్ల దుష్ఫలితాలు సంభవించాయని, దాన్ని తొలగించమని స్త్రీలు కోరితే, డాక్టర్లు వారికి ఏవేవో కల్లబొల్లి కబుర్లు చెప్పి పంపించేసినట్లు తెలిసింది. అయితే తనకున్న ఇద్దరు పిల్లలు చనిపోయారని, తనకు మళ్ళీ పిల్లలు కావాలని అబద్ధంచెప్పి ఒక స్త్రీ డాక్టర్లను ఒప్పించాల్సి వచ్చింది. ఈ కుటుంబ నియంత్రణ ఆపరేషన్లకు కట్టుదిట్టమైన వైద్యసేవలు అవసరం. కాని వర్తమాన దేశాల్లో ఈ సౌకర్యాలు చాలినంతగాలేవు. అందుకే ఈ సాధనాల్ని అమర్చడంపై వ్యతిరేకత వస్తున్నది. మన దేశంలో శుభ్రత, రక్షణలాంటి అతిచిన్న జాగ్రత్తలు కూడా తీసుకోకుండా నిర్లక్ష్యంగా కుటుంబ నియంత్రణ ఆపరేషన్లు చేయడంవల్ల అనేక మరణాలు సంభవిస్తున్నాయి.

నోర్ ప్లాంట్ సాధనాన్ని సురక్షితంగా అమర్చడానికి, తొలగించడానికి తగిన ప్రాథమిక అవగాహనకూడా లేకపోవడం వల్ల, వందలాది స్త్రీల ప్రాణాలకు ముప్పు ఏర్పడింది. నోర్ ప్లాంట్ ఆపరేషన్ కు పటిష్ఠమైన వైద్యవ్యవస్థ అవసరం. విమూతం దయాదాక్షిణ్యాలలేని వైద్య సిబ్బందివల్ల, చికిత్సకు ముందు సరైన జాగ్రత్తలు తీసుకోకపోవడంవల్ల, ప్రాణాల్ని రక్షించే మందులు లేకపోవడంవల్ల మన దేశంలో రోజూ అనేక మంది తమ ప్రాణాలు పోగొట్టుకుంటున్నారు. నోర్ ప్లాంట్ ను పెద్ద ఎత్తున ప్రచారంలో పెట్టడంతో దీని ఫలితాలు ఎలా ఉంటాయో ఉపాపాదానికి కూడా భయమేస్తున్నది.

మండల అభివృద్ధి ఆఫీసరు (ఎం.డి.ఓ)

కేవలం పంచాయితీరాజ్ విధానము, పారిశ్రామికీకరణ, వ్యవసాయ ఉత్పత్తి సాధనాలపై పెద్ద ఎత్తున సబ్సిడీలతో కూడిన పెట్టుబడిదారీ వ్యవసాయ పద్ధతులు గ్రామీణ ప్రాంతాల్లోగల పేదరికం సమస్యను పరిష్కరించలేవని భారత ప్రభుత్వం 1970 సంవత్సరాలలో గుర్తించింది. 1960 తర్వాత దేశ వ్యాప్తంగా చెలరేగిన గ్రామీణ అశాంతి ఉద్యమం తర్వాత ప్రభుత్వం పై నిర్ణయానికి వచ్చింది. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో పేదరికం నిర్మూలనకై అభివృద్ధి పథకాలను చేపట్టింది. అవి ఎంతవరకు విజయవంతమయ్యాయన్నది వేరే ప్రశ్న. ఈ దశాబ్దంలో గ్రామీణుల్లో బ్లాక్ డెవలప్ మెంట్ ఆఫీసరు (బి.డి.ఓ.), ప్రస్తుతం ఆయన స్థానంలో వచ్చిన మండలాభివృద్ధి అధికారి (ఎం.డి.ఓ.)కి ప్రాముఖ్యత హెచ్చింది.

ఎం.ఆర్.ఓ. మాదిరిగా కాకుండా ఎం.డి.ఓ.కు గ్రామీణపేదల్లో పలుకుబడి ఎక్కువగా ఉంటుంది. దీనికి రెండు కారణాలున్నాయి. గ్రామీణ పేదల సంక్షేమానికి దోహదపడే అభివృద్ధి కార్యక్రమాలు అత్యధికం ఆయన చేతుల్లోనే ఉంటాయి. ఎన్నికైన పంచాయితీ సమితి నాయకుడు (ప్రస్తుత మండల ప్రజా పరిషత్ అధ్యక్షుడు) గ్రామీణ ప్రజల మధ్య ఉంటూ వారికి అందుబాటులో ఉంటాడు. ఈయన అదుపులోనే ఎం.డి.ఓ. ఉంటాడు. అందువల్ల గ్రామీణులు ఎం.డి.ఓ. ఆఫీసుకు నిరంతరం వెళుతుంటారు.

ఎం.డి.ఓ. ఆఫీసు కార్యకలాపాలు

(1) సమగ్ర గ్రామీణాభివృద్ధి పథకం (ఐ.ఆర్.డి.పి):- గ్రామీణ పేదల అభివృద్ధికోసం ప్రభుత్వం చేపట్టిన కార్యక్రమాలలో ఇది చాలా పెద్ద పథకం. దీనికి ప్రభుత్వం 1186 కోట్ల 79 లక్షల రూపాయలు కేటాయించింది. ఈ పథకం కింద పాడి ఆవులు, ఎద్దులు కొనుక్కునేందుకు, సైకిల్ పావులు పెట్టుకునేందుకు, వ్యవసాయ ఉత్పత్తి సాధనాలను రైతులు కొనుక్కునేందుకు పెట్టుబడులను అందిస్తారు. ఐదేకరాల లోపు భూమి ఉన్న చిన్న తరహా రైతులకు మొత్తం పెట్టుబడిమీద 25 శాతం సబ్సిడీ ఇస్తారు. సన్నకారు రైతులు, భూమిలేని కార్మికులు, చేతి వృత్తుల

వారికి 33 శాతం సబ్సిడీ ఇస్తారు. అలాగే గిరిజనులకు 50 శాతం సబ్సిడీ ఉంటుంది. ఎస్.సి, ఎస్.టి, మైనారిటీల కార్పొరేషన్ మూలధనంలో 20 శాతాన్ని అందిస్తుంది. మిగతా మొత్తాన్ని స్థానిక బ్యాంకులు అందజేస్తాయి. ఎం.డి.ఓ., జిల్లా గ్రామీణాభివృద్ధి సంస్థ (డి.ఆర్.డి.ఎ.) అసిస్టెంట్ ప్రాజెక్ట్ అధికారితో సంప్రదించి కొన్ని గ్రామాలను ఎంపిక చేసి రుణ శిబిరాలను నిర్వహిస్తారు. ఈ శిబిరంలో రుణాలకు సంబంధించిన వ్రతాలను ఆమోదిస్తారు.

(2) పెడ్యూల్డ్ కులాల కార్యచరణ పథకం:- ఇది ఐ.ఆర్.డి.పి. పథకం ప్రకారమే కొనసాగుతుంది గాని దీని వల్ల ప్రయోజనాలు పొందేవారు పూర్తిగా పెడ్యూల్డ్ కులాలకు చెందినవారు. ఈ పథకం లాంటివే పెడ్యూల్డ్ తెగలు, వెనుకబడిన కులాల కార్యచరణ పథకాలు కూడా ఉన్నాయి.

(3) మహిళా ఆర్థిక సంస్థ:- ఈ ప్రభుత్వ పథకం కూడా ఎం.డి.ఓ. ద్వారానే అమలువుతుంది. మహిళల ఆర్థిక సహాయానికి, అవసరమైన కుట్టు మిషన్లవంటిసామాగ్రిని ఈ పథకం కింద అందజేస్తారు.

(4) చిన్నతరహా నీటిపారుదల పథకాలు:- ఎం.డి.ఓ. కార్యాలయం అమలు చేసే ముఖ్యమైన పథకాల్లో ఇదొకటి. గ్రామీణ భూమిలేని కార్మికుల ఉపాధి గ్యారంటీ పథకం (ఆర్.ఎల్.ఇ.జి.పి.), పెడ్యూల్డ్ కులాలు, తెగలకు మాత్రమే పరిమితమైన జీవనధార, కరువు నివారణ పథకం (డి.ఆర్.పి.), క్రాంతిపథం (ఎన్.టి.రామారావు ప్రభుత్వం బాగా ప్రచారం చేసుకున్న పథకం) మొదలైన పథకాలకింద బావులు, బోరింగులు, ఇన్ వెల్ బోర్లు ఏర్పాటుచేస్తారు. ప్రభుత్వం చిన్న రైతుల ప్రయోజనాలకోసమే ఈ పథకాలను చేపట్టింది. కాని నిజానికి మోతు బరి రైతులే ఈ పథకాలవల్ల లాభ పడుతున్నారు. దీనికి రెండు కారణాలున్నాయి. వారికి ఎం.డి.ఓ. కార్యాలయ అధికారులతో సన్నిహిత సంబంధాలు, పలుకుబడి ఉండటం ఒక కారణం కాగా చిన్న తరహా రైతులకు ఈ పథకాల గురించి తెలియకపోవటం మరో కారణం.

5. జాతీయ గ్రామీణ ఉపాధి పథకం (ఎన్.ఆర్.ఇ.పి):- ఈ పథకాన్ని 1980లో ప్రారంభించారు ఏడే ప్రణాళికలో ఈ పథకానికి 150 కోట్ల 81 లక్షల రూపాయలు కేటాయించారు. గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో పేదలకు అదనంగా ఉపాధి కల్పనా సౌకర్యాలు కల్పించడం దీని లక్ష్యం ఈ పథకం కింద కంట్రాక్టర్లకు అవకాశం కల్పించవీలులేదు. అంతేగాక శ్రామికుల పని ముట్లమీద 50 శాతం మూలధనాన్ని కేటాయిస్తారు. కాని ఎప్పటిమాదిరిగానే కంట్రాక్టర్లు ఈ పథకానికి కేటాయించిన నిధుల్లో ఎక్కువభాగం స్వాహా చేస్తున్నారు.

(6) ఇళ్ల నిర్మాణం:- ఎం.డి.ఓ. నిర్వహించే పథకాల్లో ఇది ప్రధానమైంది. అయినా గ్రామీణ ప్రాంతాల్లో ఇళ్ల నిర్మాణానికి తక్కువ ప్రాధాన్యం ఇస్తున్నారు. ఈ ఇళ్ల నిర్మాణ కార్యక్రమానికి సంబంధించి వివిధ పథకాలున్నాయి.

(ఎ) ఆర్.ఎల్.ఇ.జి.పి:- ఈ పథకం కింద ఒక్కొక్క ఇంటి నిర్మాణానికి 10,500 రూపాయల మొత్తాన్ని ఖర్చుచేస్తారు. వెట్టిచాకిరి నుంచి విముక్తయిన వారికి, పెడ్యూల్డ్ కులాలవారికి, అంగవికలురకు, అత్యాచారాలకు బలయిన వారికి, వితంతువులకు, దిక్కులేనివారికి మాత్రమే ఈ పథకం కింద ఇళ్లు కట్టించి ఇస్తారు. అయితే రాజకీయ నాయకులు ఈ పథకాన్ని తమ స్వప్రయోజనాలకు ఉపయోగించుకుంటూ పెడ్యూల్డ్ కులాలవారికి చిప్పచేతికిస్తున్నారు.

(బి) బలహీనవర్గాల ఇళ్ల నిర్మాణ పథకం: మండలానికి ఈ పథకం కింద కేటాయించిన మొత్తంలో సగ బాగాన్ని పెడ్యూల్డ్ కులాల వారి ఇళ్ల నిర్మాణానికి కేటాయిస్తారు. ఒక్కొక్క ఇంటి నిర్మాణానికి రూ.9,000 కేటాయించారు. తెలుగుదేశం పార్టీ తమ ప్రభుత్వం చేపట్టిన ప్రధాన కార్యక్రమాలలో ఈ పథకం ఒకటిగా ప్రచారం చేసుకుంటుంది. అయినా ఈ పథకం కింద 1988-89లో ఒక్క ఇంటిని కూడా నిర్మించలేదు. ఈ పథకం కింద లబ్ధి పొందినవారు ఇంటి నిర్మాణానికి

అయిన వ్యయంలో సగభాగాన్ని అంటే రూ.4,500 ప్రభుత్వానికి తిరిగి చెల్లించాల్సి ఉంటుంది.

(6) జలధార పథకం: ఈ పథకం కింద మొత్తం రూ.4000 పూర్తి సబ్సిడీ లభిస్తుంది. 198990లో ఈ పథకాన్ని చేపట్టనున్నారు.

(7) మండలంలోని పశువైద్య కార్యకలాపాలను కూడా ఎం.డి.ఓ. వర్య వేక్షిస్తారు. మండలంలోని పశువైద్యశాల సకల సౌకర్యాలతో ఉన్న దాని నిర్వహణ ఎం.డి.ఓ. ద్వారానే జరుగుతుంది.

(8) మండలంలో సహకార సంఘాల పనితీరును కూడా ఎం.డి.ఓ. వర్య వేక్షిస్తారు.

(9) విద్య: ఏడో తరగతి వరకు ఉన్న అన్ని జిల్లా పరిషత్ స్కూళ్ళ పనితీరును కూడా ఎం.డి.ఓ. వర్యవేక్షించినప్పటికీ ఆయన కార్యాలయంలో మండల విద్యాధికారి కూడా ఉంటారు. జిల్లా పరిషత్ స్కూలులో పనిచేసే ఉపాధ్యాయుడు స్కూలు ఎగ్జిక్యూటివ్ తన సొంత భూములు, కంట్రాక్టుల వ్యవహారాల్లో తిరికలేకుండా తలమునకలయి వుంటే మీరు ఆ ఉపాధ్యాయునిపై మండల విద్యాధికారికి ఫిర్యాదు చేయవచ్చును.

(10) మండల కర్షక పరిషత్లు ఏర్పాటు చేసిన తర్వాత వ్యవసాయ సంబంధమైన పనులు ఎం.డి.ఓ. పరిధి నుంచి తొలగిపోయినా తోటల పెంపకం, పట్టు పరిశ్రమ కార్యక్రమాలు ఇంకా ఆయన పర్యవేక్షణలోనే ఉన్నాయి.

(11) ప్రతి మూడు మండలాలకు ఒక పంచాయతీ ఇన్ స్పెక్టర్ ఉంటారు. ఆయన కార్యాలయం పంచాయతీ కార్యాలయం దగ్గరే ఉంటుంది. గ్రామ పంచాయతీలపైగాని, సర్పంచ్ చేసే అవకతవకల పనులపైగాని మీరు ఈయనకు ఫిర్యాదు చేయవచ్చును.

(12) జిల్లా పరిషత్ పనులను కూడా తన కార్యాలయంలోని అసిస్టెంట్ ఇంజనీర్ (పనులు) ద్వారా ఎం.డి.ఓ. వర్యవేక్షిస్తారు. జిల్లా పరిషత్ పనులు, కంట్రాక్టుల విషయంలో ఎలాంటి సమాచారమైనా ఇక్కడ తెలుసుకోవచ్చును. అలాగే ఎలాంటి ఫిర్యాదులైనా ఇక్కడ అందజేయవచ్చును.

(13) ఎన్నికల సమయంలో ఎం.డి.ఓ. సహాయ ఎన్నికల అధికారిగా వ్యవహరిస్తారు.

ఎం.డి.ఓ. ఆఫీసు నిర్మాణ స్వరూపం ఎం.డి.ఓ. కార్యాలయంలోని పనులను ఈ కింది నిబ్బంది నిర్వహిస్తారు. గ్రామీణ మహిళా కార్యకర్త (ఎ.ఎల్

.డబ్ల్యు.) గృహనిర్మాణ సంస్థ సూపర్ వైజర్, వి.డి.వో, విద్యాధికారి, పశువుల డాక్టరు, సహకార సంఘాల అధికారి మొదలైనవారు. అయితే వీరందరికీ అధికారి ఎం.డి.ఓ.నే. ప్రజలచే ఎన్నికయ్యే మండల ప్రజాపరిషత్ అధ్యక్షుడు ఎం.డి.ఓ.కు మార్గదర్శకంగా ఉంటారు లేదా అదుపు చేస్తుంటారు. సాధారణంగా ఎలాంటి కార్యక్రమం చేపట్టాలనుకున్నా, సమావేశాలు ఏర్పాటుచేసినా ముందుగా సర్పంచులకు తెలియజేస్తారు. జనరల్ బాడీలో సర్పంచులు, మండల అధ్యక్షుడు, శాసనసభ్యులు ఉంటారు. ప్రతి రెండు నెలల కొకసారి ఈ జనరల్ బాడీ సమావేశం జరుగుతుంది. ఈ సమావేశానికి ఎం.డి.ఓ. కార్యాలయ అధికారులంతా హాజరవుతుంటారు. ఫిర్యాదులను అక్కడికక్కడే పరిష్కరిస్తుంటారు. ఎం.డి.ఓ. చేపట్టే ఎలాంటి కార్యక్రమమైనా మండలాధ్యక్షుని ఆమోదం పొందాల్సి ఉంటుంది. కొన్ని కార్యక్రమాలకు ఎమ్మెల్యే ఆమోదం కూడా అవసరం. తెలుగుదేశం పార్టీ అధికారంలోకి వచ్చిన తర్వాత మండలాధ్యక్షుడు చేసిన ప్రతిపాదనలను ఎమ్మెల్యేలు త్రోసిపుచ్చడం జరుగుతుంది. మండలాధ్యక్షుడు అధికార పార్టీకి చెందినవాడు కాకపోవటంవల్లనే ఎమ్మెల్యేలు ఈ ప్రతిపాదనలను త్రోసిపుచ్చుతున్నారు.

ఈ నేపథ్యంలో ఒకరి ప్రతిపాదనలను మరొకరు తిరస్కరించినప్పుడు వాగ్యుద్ధం జరుగుతుంది. అయితే సాధారణంగా వారు తమ మధ్య ఒక అవగాహనను ఏర్పరచుకొని దొంగలు దొంగలు ఊళ్ళు పంచుకున్న మాదిరిగా ప్రాంతాలకు ప్రాంతాలను దోచుకుంటారు. వారు తమకు పలుకు బడి ఉన్న ప్రాంతాలను విభజించుకుని కాంట్రాక్టులు, ఇళ్ళనిర్మాణాలు బావుల తవ్వకం పనులు మొదలైన వాటిని పంచుకుంటారు. మండలాధ్యక్షుడు అధికార పార్టీకి చెందినవాడు కాని పరిస్థితుల్లో జిల్లా పరిషత్ జిల్లా ప్రణాళికా బోర్డుపై అధికార పార్టీ లేదా ఆ కులానికి, వర్గానికి చెందిన వారు అధిపత్యం చెలాయిస్తున్నారు. మండలాధ్యక్షుడు జిల్లా బోర్డుపై అధిపత్యం చెలాయించే భూస్వామ్య వర్గాలు తమ వర్గానికి మధ్య ఒక సంయమనాన్ని సాధించాల్సి వస్తుంది.

ఈ విధమైన వత్తిళ్ళమధ్య ఎం.డి.ఓ. చదరంగంలో పావుగా మిగిలి పోతున్నాడు. ఎం.డి.ఓ. విధి నిర్వహణకు సంబంధించిన కాన్సిడెన్సియల్ రిపోర్టు

లను జిల్లా అభివృద్ధి అధికారి (డి.డి.ఓ.) రాస్తారు. ఆయన సెలవులను, ప్రయాణ భత్యాలను మండలాధ్యక్షుడు మంజూరు చేస్తారు. అతడు స్వయం నిర్ణయాలతో వ్యవహరించే సామర్థ్యం ఉన్నప్పటికీ అధికార వ్యవస్థ నిర్దేశించిన మేరకే పనిచేయాల్సి ఉంటుంది.

అభివృద్ధి కార్యక్రమాల నిర్వహణ కుగాను పంచాయతీ, మండల వ్యవస్థలను వికేంద్రీకరించారు. అయితే నిజానికి ఈ వికేంద్రీకరణ భూస్వాములకే బాగా లాభపడింది. ప్రతిపనికి అంతకు ముందు మాదిరిగా ఎమ్మెల్యేలు, ఎం.పి.ల దగ్గరకు వరుగే తనవసరం లేకుండా ఈ వికేంద్రీకరణ ప్రాంతీయ వ్యవస్థను ఎన్నో సౌకర్యాలతో వారి చేతుల్లో పెట్టింది. అయితే ఐదేళ్లకొకసారి జరిగే ఎన్నికలప్పుడు తప్పితే ఎప్పటిలాగే సామాన్య ప్రజానీకానికి ఈ సంస్థల గురించి మాట్లాడే నోరు విప్పే అధికారం లేదు. ఎన్నికలు రాబోతున్నప్పుడు ఎప్పటిమాదిరిగానే భూస్వాములు సారాప్యాకెట్లు పంచి, కులపెద్దలను సంతృప్తిపరిచి తమ పబ్లింగుడు పుకుంటారు.

ఈ పరిస్థితుల్లో మనలో చదువుకున్నవారు వివిధ ప్రభుత్వ పథకాల నియమ నిబంధనల గురించి తెలుసుకొని గ్రామీణ పేదలకు తెలియవరచటం చాలాముఖ్యం. ఎం.డి.ఓ. ఆఫీసులో, జనరల్ బాడీలో ప్రజలు తమకు సంబంధించిన పనులు జరగాలని పట్టుబట్టేలా వారిని సంఘటిత పరచడం ద్వారా సహాయపడాలి. ప్రజానాయకులుగా గుర్తింపు పొందిన వారిని వ్యక్తులుగా కొనివేసినంత మాత్రాన ప్రజల ఐక్యతను, ప్రజా సంఘాలను బలహీన పరచలేరు. అయితే వ్యవస్థలో అభివృద్ధి అనేది ఉంటుంది. అది కొనసాగితీరుతుంది. గ్రామీణ పేదలు దీని వలలో సులభంగా చిక్కుకుంటారు. ఈవిడో వచ్చే ఏడో తమకు మంచి రోజులు వస్తాయని, అడుక్కోవడం మానేస్తామని ఆశపడుతుంటారు. వారు ఈ వ్యవస్థ పరిమితులను, బలహీనతల్ని తమకు తాముగా అర్థం చేసుకొన్నప్పుడే దీనికి ప్రత్యామ్నాయంకోసం హృదయపూర్వకంగా కృషి చేయగలుగుతారు.

గీతారామస్వామి.

స్వజనానికి బాసటగా ఆదివాసి విద్యార్థులు

తరతరాలుగా దోపిడికి గురవుతూ దారిద్ర్యంలో మగ్గుతున్న తమ వారికి కొందరు ఆదివాసి విద్యార్థులు సహాయపడటం సాధ్యమేనా? రాష్ట్రంలోని ఆదిలాబాద్ జిల్లా గోండ్వానా ఆదివాసి విద్యార్థి సంఘాన్ని ఉదాహరణగా తీసుకుంటే ఇది సాధ్యమేనని చెప్పక తప్పదు.

గిరిజన హక్కులను పరిరక్షించుకోవడంలో ఆదివాసులు ఇప్పటి వరకు నిలబడేసుకుని తమ ఇళ్ళల్లో నాటుసారా తయారు చేసుకోడానికి, అలాగే అటవీ ప్రాంతంలో తమ గొర్రెలమందల్ని మేపుకోడానికి, అడవిలో దొరికే కర్రను ఇళ్ళు కట్టుకునేందుకు ఉపయోగించుకునే హక్కుల సాధనకోసం ఈ విద్యార్థులు విజయవంతంగా పోరాడారు. విచక్షణ లోపించిన ప్రభుత్వం, అవినీతికి మారుపేరుగా మారిన అటవీశాఖ అధికారులు, ఏది పట్టించుకోని పాలనా యంత్రాంగం ఆదివాసుల హక్కులను నిరాకరించాయి.

ఈ విద్యార్థి సంఘం ఆదివాసుల హక్కులకోసం విజయవంతంగా పోరాడి చరిత్ర సృష్టించడమే కాక, ఈ ఉద్యమంలోకి తమ వర్గంలోని పెద్దవారిని కూడా రాజకీయంగా చైతన్యవంతుల్ని చేసి కలుపుకు రాగలిగింది. ఐదేళ్ళ పాటు సాగిన ఈ పోరాటం పూర్తయిన తరువాత గురించి మనం తెలుసుకుందాము.

1981లో ఆదిలాబాద్ జిల్లాలో ఇంద్రవెల్లి ఆదివాసులపై కాల్పులు జరిగిన విషయం మనందరికీ జ్ఞాపకమే. ఈ సంఘటన ఆదివాసులకు మరో జలియన్ వాలాబాగ్. ఆదివాసి విద్యార్థి సంఘానికి ఇంద్రవెల్లి కాల్పుల ఘటన తోనే పునాదులు పడ్డాయని అనుకోవచ్చు. ఇంద్రవెల్లి సంఘటన తర్వాత నక్సలైట్లను అణచివేసే క్రమంలో జిల్లా అంతటా పోలీసులు తమ కార్యకలాపాలను తీవ్రం చేశారు. అప్పట్నుంచి పోలీసుల దృష్టిలో ఆదివాసి విద్యార్థులు అనుమానితులే. వారు తమ గ్రామాలకు వెళ్లకూడదు, స్నేహితులను కలవకూడదు. ప్రభుత్వం కల్పిస్తున్న ప్రయోజనాలను పొందేందుకు తమ వర్గం విద్యార్థులకు

సహాయపడకూడదు. ఈ పరిస్థితుల్లో తమ వర్గానికి చెందిన విద్యార్థులకు స్కూళ్ళు, హాస్టళ్ళలో అడ్మిషన్ ఇప్పించేందుకు, అలాగే పరీక్షల్లో తప్పిపోయిన వారికి శిక్షణ ఇచ్చేందుకు కొందరు విద్యార్థులు ముందుకు వచ్చారు. దానితో యువతపైన పోలీసుల నిఘా పెరిగింది. వీరి కార్యకలాపాలు అంతటితో ఆగిపోయాయి. తమ కార్యకలాపాలను చట్టపరిధిలో నిర్వహించేందుకు ఆదివాసి యువత మరో మార్గాన్ని ఎన్నుకోవాల్సి వచ్చింది. అప్పుడు రూపుదాల్పిందే గోండ్వానా ఆదివాసి విద్యార్థి సంఘం. ఏడే తరగతి నుంచి పదో తరగతి వరకు చదువుతున్న 75 మంది విద్యార్థులు ఈ సంఘంలో సభ్యులయ్యారు. తమవర్గం వారికి సహాయపడాలని, ఆ క్రమంలో తమ ప్రజలతో కలసి వుంటూనే తమ వారికి ప్రభుత్వ అభివృద్ధి కార్యక్రమాల గురించి తెలియజేప్పాలనే ఆసక్తిని సంఘం కలిగించింది. స్కూళ్ళలో చదువుకుంటూనే సెలవుల్లో తమ వారికి ఎంతో కొంత సహాయపడవచ్చని సంఘం ప్రభోదించింది.

ఆదివాసులపై అటవీశాఖ అధికారుల వేధింపులను ఎదుర్కొని పరిష్కరించిన మొట్టమొదటి సమస్యను ఒకదాన్ని ఆదివాసి విద్యార్థి సంఘం స్థాపకసభ్యుడు హైదరాబాద్ లో మెడిసిన్ చదువుతున్న టి.చందు వివరించారు. అటవీ ప్రాంతంలో ఒక మేక గడ్డిమేస్తే దానికి అధికారులు వేసే జరిమానా 20 రూపాయలు. ఈ జరిమానాకు రసీదేమి ఇవ్వరు. ఒక అంచనా ప్రకారం ఈ జిల్లాలో ప్రతి యేటా జరిమానా రూపేణా 5 లక్షల రూపాయలు వసూలు చేస్తున్నారు. గిరిజనులను ఈ జరిమానా చెల్లించకుండా ఒప్పించి విద్యార్థులు ఈ విషయంలో సహాయపడాలిందిగా అటవీశాఖ కన్స్టేబుల్ కు కలిశారు. దీనికి ప్రతికారంగా అటవీ శాఖాధికారులు కాజీపేట మండలంలోని మద్దిమడ గ్రామంపై పడి 50 మేకలను తీలుకెళ్లారు. దానితో వెయ్యిమంది వరకువున్న ఆదివాసులు ఊరేగింపుగా వెళ్లి అటవీ

శాఖాధికారుల ఎదుటే తమ మేకలను విడిపించుకొని వెళ్లారు. అప్పుడు పోలీసులు చందును మరో 25 మందిని అరెస్టు చేశారు. అంతే కాదు మేకలను కూడా అరెస్టు చేశారు. ఈ కేసు ఒక ఏడాది పాటు సాగింది. అటవీ ప్రాంతాల్లో ఆదివాసులు తమ మేకలను మేపుకోవడాన్ని నిరోధించే చట్టమేది లేదని విద్యార్థులు జడ్జిని, పోలీసు అధికారులను ఒప్పించగలిగారు. దీనితో ఈ కేసు ముగిసింది. ఇక ఈ సంఘం విద్యార్థుల తదుపరి పోరాటం అబ్కారీ అధికారులతో మొదలయింది. చట్టప్రకారం ప్రతి కుటుంబం ఐదు కిలోగ్రాముల ఇప్ప పువ్వును ఇంట్లో ఉంచుకోవచ్చు. అయితే గిరిజనులకు మాత్రం క్వింటాలుకు పైగానే ఇప్ప పువ్వును దాచుకునే మినహాయింపులు ఉన్నాయి. ఇప్పపువ్వుతో ఆదివాసులు సారా తయారుచేసుకోవడమే కాకుండా తమ వంటల్లో, వైద్యంలో, క్రిమి సంహారక మందుల్లో చివరకు పూజలకు కూడా దానిని ఉపయోగిస్తుంటారు ఈ ఇప్ప పువ్వును అధికంగా నిల్వ చేస్తున్నారనే అనుమానంతో అటవీ శాఖాధికారులు ఆదివాసుల గ్రామాలపై తరచుగా దాడులు చేస్తూ ఇంట్లో నిల్వ చేసుకున్న పువ్వును స్వాధీనం చేసుకోవడం మొదలెట్టారు. ఆదివాసుల రోజువారీ జీవితంలో బాగమైన ఈ ఇప్ప పువ్వు ప్రయోజనాలపై సంఘం విద్యార్థులు అధ్యయనం జరిపారు. అంతే కాదు ఇప్పపువ్వును ఆదివాసులు తగినంతగా నిల్వ చేసుకోవచ్చనే హక్కు కోసం హైకోర్టులో రిట్ పిటిషన్ దాఖలు చేశారు. ఆదివాసులు ఇప్పపువ్వును తమ వంటకాలకు ఉపయోగించినంత కాలం దాని నిల్వపై ఆంక్షలు ఉండరాదని హైకోర్టు తీర్పు ఇచ్చింది.

ఈ విజయంతో కొత్త ఊపిరినందుకొన్న సంఘం గిరిజనుల మరో సమస్యను చేపట్టింది. ఇది భూమి సమస్య. చట్ట ప్రకారం ఆదివాసులకు సొంత భూమి ఉంటుంది. అయితే దాని ప్రతిఫలంగాని, దానిపై అధికారంగాని వాళ్ళకు లేదు. అనేక మంది గిరిజనులకు తమ

భూమి ఎక్కడ వుందో కూడా తెలియదు. అయినా తమకు ఉన్నదని చెబుతున్న ఈ భూమి మీద ప్రతి ఏడాది శిస్తు చెల్లిస్తూనే ఉన్నారు. మరికొంత మంది విషయంలో అయితే అక్రమంగా వందల ఎకరాలు అక్రమించుకొని వున్న స్థానిక గిరిజనేతర భూస్వాముల కింద తమ భూముల్లోనే కూలీలుగా పని చేస్తున్న వారున్నారు. కేవలం ఆదిలాబాద్ ఉట్నూర్ డివిజన్‌నే తీసుకుంటే 10 వేల ఎకరాల భూమి భూస్వాములు అక్రమంగా అక్రమించిందే. దానితో విద్యార్థులు ప్రభుత్వ కార్యాలయాల చుట్టూ తిరిగి పాత రికార్డులను వెలికి తీయించి భూములను కోల్పోయిన 5,000 మంది కుటుంబాలను గుర్తించారు. విద్యార్థులు చేసిన ఈ పోరాటం వల్ల సానుభూతి చూపిన స్థానిక ఆర్.డి.వో. ఈ భూములను సరైన సొంతదార్లకు ఇప్పించారు. ఇది 1985లో జరిగింది. అంటే ప్రభుత్వం ఈ భూములను గిరిజనులకు కేటాయించి వడేళ్ళు పూర్తయిందన్నమాట. అయితే ఆర్.డి.వో ప్రయత్నాలకు భూస్వాములు, వడ్డీ వ్యాపారస్తులు కలసి అడ్డుపడ్డారు. వాళ్ళ వత్తిడి వల్ల ఆర్.డి.వోను అక్కడించి బదిలీ చేశారు. దీనితో ఆ క్రమం ఆగిపోయింది.

తర్వాత సంఘం కార్యకలాపాలు సమీకృత గిరిజన అభివృద్ధి సంస్థ (ఐ.టి.డి.ఎ) కింద అభివృద్ధి పథకాల అమలుకు సహాయపడే వైపు సాగాయి. గిరిజనులకు తోడ్పడే వివిధ పథకాలు వేగం పుంజుకునేందుకు గాను సంఘం ప్రదర్శనల ద్వారా వత్తిడి తెచ్చి తమ చేతనైన సహాయం చేసింది. అంతకు ముందు సాధారణంగా గిరిజనుల ఇళ్ళ నిర్మాణం, బావుల తవ్వకం వంటి పనులను ఐటిడిఎ అధికారులు ప్రయివేటు కంట్రాక్టర్లకు అప్పగిస్తుండేవారు. ఈ పద్ధతిని ఆపు చేయించి ప్రయివేటు కంట్రాక్టర్ల నుంచి తమ పనిని తమ చేతుల్లోకి తీసుకునేందుకు ఐటిడిఎ అధికారులను విద్యార్థులు ఒప్పించగలిగారు. అంతేకాదు ఈ పనులను చేపట్టడానికి గిరిజనులను కూడా ఒప్పించారు. ఆరు నెలల్లోనే గుండాల తిరియం మండలంలో 250 పైగా గుడిసెల నిర్మాణం పూర్తయింది. అంతకు ముందు అయితే ఏటి నిర్మాణానికి సాధారణంగా రెండేళ్ళ కాలం పట్టేది. అలాగే అనేక గ్రామాల్లో 200 బావుల తవ్వకం కూడా సంఘం కార్యకర్తల తోడ్పాటుతో

పూర్తయింది. అంతకు ముందు ఒక బావి తవ్వేందుకు నాలుగేళ్ళు వడితే ఇప్పుడు మూడు నెలల్లోనే పని పూర్తి చేశారు. అయితే ఇప్పుడు మరో సమస్య వచ్చి వడింది. గుడిసెలు కట్టుకునేందుకు అవసరమైన కలపను గిరిజనులు అడవి నుంచి తీసుకు రావడాన్ని అధికారులు అడ్డుకున్నారు. దండెవల్లి మండలం కంచెర బాయి గ్రామంపై అటవీ శాఖ అధికారులు దాడి చేసి గిరిజనులు అక్రమంగా అటవీ కలపను వాడారనే నేరంపై 25 గుడిసెలను నేలమట్టం చేశారు. కలవనంతా బండ్ల మీద తీసుకెళ్ళారు. గత ఏడాది ఏప్రిల్‌లో ఇంతకన్నా దారుణమైన సంఘటన జరిగింది. అధికారులు వందకు పైగా గుడిసెలను కూలగొట్టి కలవనంతా లారీల్లో ఎత్తుకెళ్ళారు. ఈ లారీలకు ఆదివాసులు అడ్డుపడ్డారు. అప్పుడు పోలీసులు జరిపిన కాల్పుల్లో చెనేని భీము అనే యువకుడు చనిపోయాడు. సుమారు 15 మంది స్త్రీలు, పురుషులు తీవ్రంగా గాయపడ్డారు. ఉట్నూర్‌లో స్కగ్గర్‌గా అనుమానించిన లక్కారం అనే గిరిజనుడ్ని అటవీ శాఖాధికారులు కాల్చి చంపారు.

అటవీ విధానం-గిరిజనాభివృద్ధి అనే అంశంపై హైదరాబాద్‌లో జరిగిన సదస్సులో ప్రభుత్వం గిరిజనుల సంక్షేమంపై అనునరిస్తున్న విధానంలోని వైరుధ్యాలను సంఘం కార్యకర్తలు లేవనెత్తారు. ఈ సదస్సులో ప్రభుత్వ ఉన్నతాధికారులు కూడా పాల్గొన్నారు. ఐటిడిఎ అధికారులు గిరిజనులకు నివాస వసతి కల్పించడానికి ప్రత్యేక కార్యక్రమాలు రూపొందించగా అటవీ కలప వాడుకోవడానికి అటవీ శాఖ అధికారులు అవాంతరాలు కల్పించడంలోని ఔచిత్యాన్ని విద్యార్థులు ప్రశ్నించారు.

దీని వల్ల స్వాధీనం చేసుకున్న కలపను ఆదివాసులకు తిరిగి ఇచ్చి వేయాలని తీర్మానించారు. అంతేగాక అమాయక ఆదివాసులపై పోలీసులు అత్యాచారాలు జరపకుండా చూసేందుకు జిల్లా ఉన్నతాధికారులతో ఒక కమిటీని కూడా ఏర్పాటు చేశారు. అప్పట్నుంచి సంఘం కార్యకర్తలపై నక్సలైట్లని, సంఘ విద్రోహులని ముద్ర వేశారు. దానితో సంఘం అఖిల పక్ష సమావేశాన్ని ఏర్పాటు చేసి తమ కార్యకలాపాలకు వాటి మద్దతు కోరింది. అన్ని వకాల మద్దతే కాకుండా, ఏడు గిరిజన సంక్షేమ సంస్థలు తాము

సంఘంలో విలీనమయ్యేందుకు నిర్ణయించుకున్నట్టు ప్రకటించాయి. అప్పుడు గొండ్యానా సంఘర్షణ సమితి అనే కొత్త సంస్థ ఏర్పడింది. సంస్థ అనేక గ్రామాల్లో "రాయిసెంటర్స్" లేదా ప్రజా కౌన్సిళ్ళను ఏర్పాటు చేసి ఆదివాసులకు సంబంధించిన వి సమస్యనైనా పరిష్కరించడంలో సహాయపడుతోంది.

తమ కార్యకలాపాలు విజయవంతం కావడంతో ఆదివాసులు అట్టడుగు వర్గాల సంక్షేమం పట్ల నిజాయితీగా పని చేస్తున్న అధికారుల నుంచి హృదయపూర్వకమైన ప్రోత్సాహం లభించిందని విద్యార్థి సంఘం నాయకులు చందు, విఠల్ రావు చెప్పారు. ఈ విజయానికి ఆదివాసి విద్యార్థుల అకుంఠిత డీక్ష ప్రధాన కారణం. అయితే ఈ విద్యార్థి సంఘం కార్యకర్తలు ఒక సారి ఉద్యోగాల్లో చేరి, జీవితంలో స్థిరపడితే ఈ ఉత్సాహం, ఆశయాలు ఉంటాయా? అన్నది ప్రశ్న.

ఆదివాసి విద్యార్థి సంఘం కార్యకలాపాల వల్ల ఆదివాసులు తమ హక్కులేమిటో తెలుసుకోగలిగారు. అత్మస్థైర్యాన్ని పొందారు. అణిచివేతను ఎదుర్కొనగలుగుతున్నారు. ఈ విజయ పరంపరతో సంఘర్షణ సమితి రాష్ట్రంలోని ఇతర ప్రాంతాల్లోని గిరిజనులకు కూడా సాధ్యమైనంత సహాయం అందించేందుకు పురోగమిస్తున్నది.

-ఆర్.అభిలేశ్వరి.

నలుపు నిర్వహణలో భాగస్వాములు కండి

'నలుపు' ప్రజల వ్యతిరేక వ్యతిరేక నిర్వహణలో ప్రజలే భాగస్వాములు కావాలని కోరుతున్నాం. మీ ప్రాంత ప్రజల జీవన పరిస్థితులు, సమస్యలు, వారి ఆందోళనలకు సంబంధించిన రిపోర్టులు, ఫోటోలు పంపండి.
ఎడిటర్, నలుపు, 1-1-342/బి
వివేకనగర్, హైదరాబాద్-20.

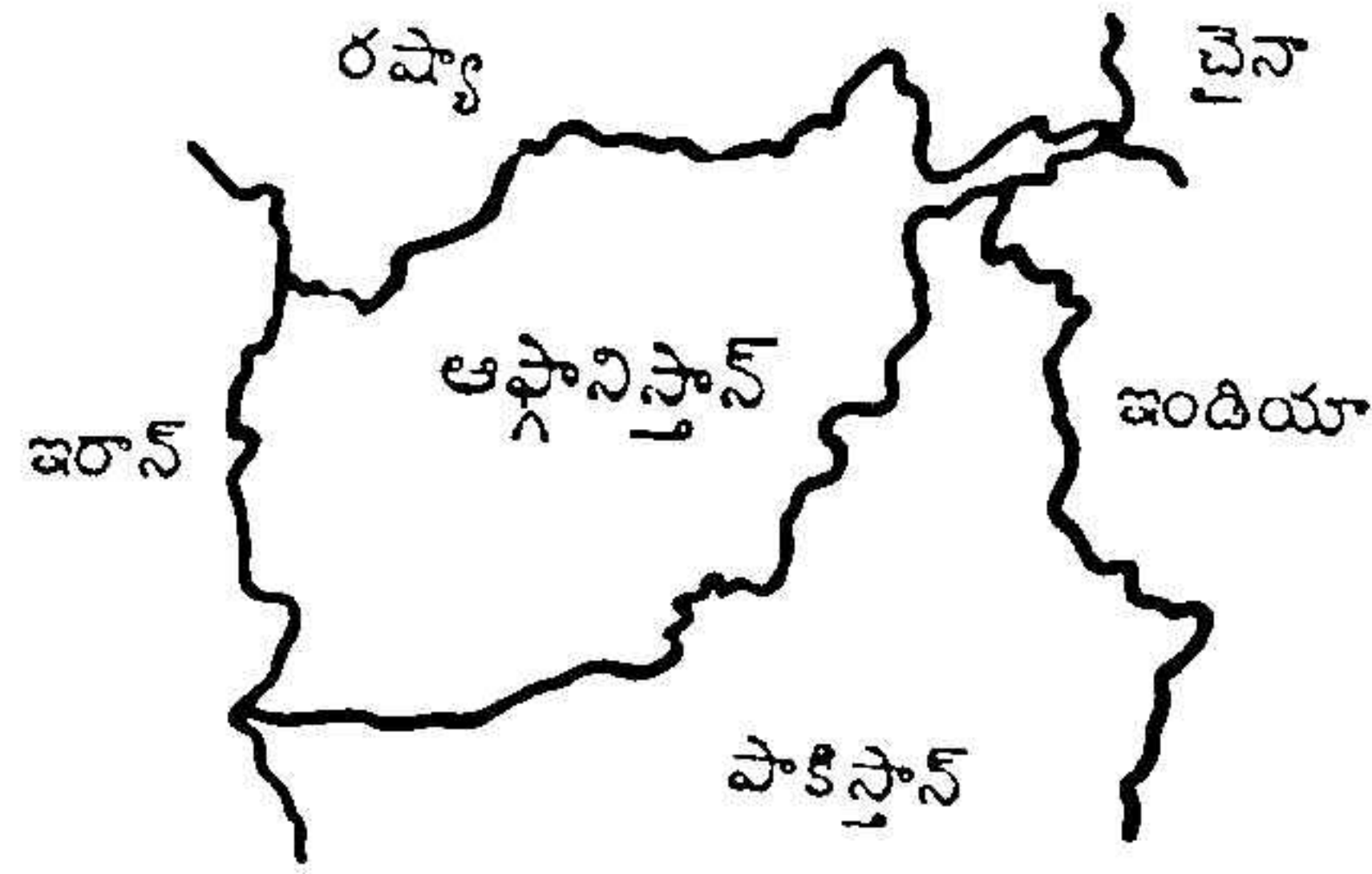
ఆఫ్ఘానిస్తాన్లో ఆరనిపోరు

ఆఫ్ఘానిస్తాన్ సంక్షోభం ఇప్పుడిప్పుడే తొలగే సూచనలు కనిపించడంలేదు. సరికదా, ఈ సంక్షోభం మొత్తం దక్షిణాసియానే అవరించవచ్చు. అనుకున్న గడువుకు ముందే రష్యా సైన్యాలు ఆఫ్ఘానిస్తాన్ను ఒదిలిపోయాయి. అయినా ఆఫ్ఘానిస్తాన్లో శాంతి, సామరస్యం లక్ష్యంగా జరిగిన జెనీవా ఒప్పందం ఘోరంగా విఫలమయింది. జెనీవా ఒప్పందానికి ఆఫ్ఘాన్ ప్రభుత్వం, రష్యా ఇంతవరకు కట్టుబడి ఉన్నా, ఈ విషయంలో పాకిస్తాన్, అమెరికా పాత్ర నిరాశజనకంగా ఉందని చెప్పాల్సి ఉంటుంది.

ఈ దేశంలో రష్యా సైన్యం ఉన్నన్ని రోజులు ప్రపంచ ప్రజలకు ముజాహిదీన్ తిరుగుబాటుదారులపట్ల సానుభూతి ఉండేది. రష్యా ఆఫ్ఘాన్కు విప్లవాన్ని ఎగుమతి చేయాలనుకుని అభాసుపాలయింది. ఆఫ్ఘాన్ ప్రజల ఆంతరంగిక విషయాల్లో జోక్యం కల్పించుకోవడంతో వారి జాతీయ భావాలు దెబ్బతిన్నాయి. ఈ దేశంలో మత వాదులు, సంప్రదాయక వాదులు బలం పుంజుకోవడానికి రష్యా చర్యలు దోహదపడ్డాయని చెప్పక తప్పదు. విడివిడిగా ఎట్టకేలకు రష్యా తన సైన్యాన్ని ఉపసంహరించుకోడానికి ముందుకు రావడంతో అందరూ ఆశ్చర్యపోయారు. రష్యా సైన్యాలు ఆఫ్ఘాన్ను వదిలి వెళ్లి పోవడంతో, ఇక ఆఫ్ఘాన్లో శాంతి నెలకొంటుందని ప్రపంచ ప్రజలు ఆశించారు. కాని దీనికి పూర్తి విరుద్ధంగా ముజాహిదీన్లు పాకిస్తాన్ ప్రోద్బలంతో ఆఫ్ఘాన్ ముఖ్య పట్టణాలపై దాడులు చేస్తున్నారు. ఫిబ్రవరి 15 వరకు ప్రపంచ ప్రజల సానుభూతి ముజాహిదీన్లవైపు ఉంటే, ఈనాడు నజిబుల్లావైపు ఉన్నది. ప్రపంచ ప్రజాభిప్రాయాన్ని ముజాహిదీన్లకు అనుకూలంగా మలచిన రష్యా దురాక్రమణ ముగియడమే దీనికి కారణం. విప్లవం పేరిటగానీ, మరే పేరుతోగానీ పరాయి భూములపైకి సైన్యాన్ని నడిపించే వారందరికీ ఇదొక మంచి గుణపాఠమని చెప్పవచ్చు. జెనీవా ఒప్పందం తరువాత ముజాహిదీన్లు సంకీర్ణ ప్రభుత్వ ఏర్పాటుకు అంగీకరించి ఉంటే, అమెరికా, పాకిస్తాన్ ప్రభు

త్వాలు దానికి అనుగుణంగా ప్రవర్తించి ఉంటే, ఆఫ్ఘాన్లో ఇంతటి మారణహోమానికి అవకాశం ఉండేది కాదు.

చిరకాలంనుంచి కల్లోలిత ప్రదేశం కొన్ని దశాబ్దాలుగా ఆఫ్ఘానిస్తాన్ అంతర్యుద్ధంలో చిక్కుకొని బయటపడలేకపోతున్నది. బయటి శక్తుల ప్రోద్బలంతోనే అంతర్యుద్ధం కొనసాగుతోంది. ఆఫ్ఘాన్కు ఉత్తరాన రష్యా, దక్షిణాన పాకిస్తాన్ ఉన్నాయి.

ఈ రెండు దేశాల సామాజిక, ఆర్థిక రాజకీయాల ప్రభావం ఈ దేశంమీద గణనీయంగా ఉంది. ఆఫ్ఘాన్ ఉత్తర ప్రాంతంలో కమ్యూనిస్టుల ప్రభావం, దక్షిణ ప్రాంతంలో ఇస్లామత ఛాందసుల ప్రభావం ఎక్కువ.

1919లో ఆఫ్ఘాన్ బ్రిటిన్ను ఆంగ్లో-ఆఫ్ఘాన్ యుద్ధంలో ఓడించి స్వాతంత్ర్యం నెలబెట్టుకుంది. ఆఫ్ఘాన్ మీద వట్టుకోసం బ్రిటిష్ - రష్యాలు చాలా కాలం ప్రయత్నించాయి. రెండవ ప్రపంచ యుద్ధ సమయంలో కూడా ఆఫ్ఘాన్ ఎటువైపు మొగ్గక తటస్థంగా ఉండిపోయింది. యుద్ధం ముగిసిన వెంటనే రష్యాతో సరిహద్దు ఒప్పందం చేసుకుంది. ఆఫ్ఘాన్ రాజా జహీర్షా అభ్యుదయ భావాలు గలవాడు. 1973లో షా దగ్గర బంధువు ఆయన్ని పదవీచ్యుతున్ని చేశాడు. 1978లో ప్రభుత్వంలో అంతర్గత వైరుధ్యాలు తీవ్రస్థాయికి చేరాయి. ప్రగతిశీల భావుకులమీద ప్రభుత్వం పాశవిక నిర్బంధాన్ని అమలుజరిపింది. ఈ సమయంలోనే పీపుల్స్ డెమోక్రటిక్ పార్టీ ఆఫ్ ఆఫ్ఘానిస్తాన్ (పి.డి.పి.ఎ.) ఆవిర్భవించింది. ప్రభుత్వ నిర్బంధ విధానాలకు నిరసనగా పి.డి.పి.ఎ. ఆ ప్రభుత్వానికి తన

మద్దతును ఉపసంహరించుకుంది. 1979లో సైనిక దళాలు తిరుగుబాటుచేసి ప్రభుత్వాన్ని పడగొట్టాయి. కమ్యూనిస్టులను అధికారంలోకి తీసుకువచ్చాయి. నూర్ మహమ్మద్ తరాకీ అధ్యక్షుడుగా కొత్త ప్రభుత్వం అధికారంలోకి వచ్చింది. తమది డెమోక్రటిక్ రివల్యూషన్ అని ప్రకటించుకుంది. దేశంలో ఆర్థిక, రాజకీయ, సామాజిక మార్పులు తీసుకురావటానికి ఈ కొత్త ప్రభుత్వం ప్రయత్నించింది. రష్యాతో స్నేహసహకార ఒప్పందం చేసుకొని, దానికి మరింత చేరువ అయింది. ఆఫ్ఘాన్ వాణిజ్యం కూడా అత్యధికం రష్యాతోనే సాగింది. ఆఫ్ఘాన్నుంచి సహజ వాయువు కొనే దేశం రష్యా ఒక్కటే. ఇందుకోసం రెండు దేశాల మధ్య పైప్లైన్ నిర్మించుకున్నారు. అతి కొద్ది కాలంలోనే తరాకీ స్థానంలో అఫిజుల్లా అమీన్ వచ్చాడు. మునుపటి ప్రభుత్వ విధానాలు పూర్తి వ్యతిరేకంగా పశ్చిమ దేశాలవైపు మొగ్గు చూపాడు. దేశంలో అల్లకల్లోలం మరింత పెరిగింది. అదే సంవత్సరం 1979 డిసెంబర్లో అమీన్ స్థానంలో రష్యా సైన్యాలతో మాస్కో నుంచి దిగుమతి అయిన బ్రబ్రక్ కర్కాల్ అధ్యక్ష పదవి చేపట్టాడు. దేశంలో ఆనాడు మొదలైన అంతర్యుద్ధం నేటికీ ఈ రూపం ధరించింది. రష్యా సైన్యాల ప్రవేశంతో యుద్ధం కమ్యూనిస్టులకు, మత ఛాందసులకు మధ్య పోరాటంగా మారింది.

రష్యా సైన్యాలు దాదాపు 10 సంవత్సరాలు ఆఫ్ఘాన్లో తిప్తవేసింది. ఈ అంతర్యుద్ధ సమయంలో 10 లక్షల మంది మరణించారు. 60 లక్షల మంది కాందిశీకులు పాకిస్తాన్, ఇరాన్ దేశాలకు తరలిపోయారు. రష్యా కనీసం 16,000 సైనికుల్ని పోగొట్టుకుందని ఒక అంచనా.

ఆఫ్ఘాన్ నుంచి తన సైన్యాన్ని ఉపసంహరించుకోవాలని రష్యా కొంత కాలంగా ప్రయత్నిస్తున్నదనే చెప్పాలి. ఆ ఉపసంహరణ ఏదో తన ప్రయోజనాలకు దెబ్బతగలని రీతిలో జరగాలని కోరుకున్నది. ఇందులో భాగంగానే 1986 మేలో బ్రబ్రక్ కర్కాల్ను తొలగించి డాక్టరు నజిబుల్లాను గద్దె మీద కూర్చోబెట్టింది. విస్తృత ప్రాతి

వదికపై సంకీర్ణ ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయటానికి వీలుగా జాతీయ స్థాయిలో సామ రన్యంకోసం నజిబుల్లా కృషి చేశారు.

ఆఫ్ఘాన్ ఊబిలోంచి బయటపడడానికి అంతర్జాతీయంగా కూడా రష్యా తీవ్రంగానే కృషి చేసింది. దీని ఫలితమే 1988 ఏప్రిల్ లో కుదిరిన జెనీవా ఒప్పందం. జెనీవా ఒప్పందం మీద రష్యా, ఆఫ్ఘాన్, అమెరికా, పాకిస్తాన్ సంతకాలు చేశాయి. ఈ ఒప్పందం ప్రకారం రష్యా తన సైన్యాన్ని 1989 ఫిబ్రవరి 15 కంటా ఉపసంహరించుకోవాలి. పాకిస్తాన్ కూడా ఆఫ్ఘాన్ లోకి సైన్యాన్ని పంపనని, సైనిక జోక్యం చేసుకోనని అంగీకరించింది. కాని తిరుగుబాటుదారులకు అమెరికా, పాకిస్తాన్ ఆయుధాలను సరఫరా చేయకుండా ఈ ఒప్పందం నిషేధించలేదు.

రష్యా తన సైన్యాన్ని అనుకున్న గడువుకన్నా ముందే ఉపసంహరించుకుంది. సంకీర్ణ ప్రభుత్వం ఏర్పాటుకు నజిబుల్లా ప్రభుత్వం ప్రతిపాదనలేవీ ముజాహిదీన్ తిరుగుబాటుదారులకు రుచించలేదు. పట్టణాలపై దాడులను తీవ్రతరం చేశారు. కొద్ది రోజుల్లోనే నజిబుల్లా ప్రభుత్వాన్ని వడగొడతామని ప్రకటనలు చేశారు. నజిబుల్లా వర్గానికి ప్రాతినిధ్యంలేకుండా, తమదే అయిన తాత్కాలిక ప్రభుత్వం ఏర్పాటుకు సన్నాహాలు చేశారు. ముజాహిదీన్ లో ఒక బలహీనత ఉన్నది. వీరు 15 గ్రూపులుగా చీలి ఉన్నారు. ఇరాన్ కు అనుకూలురైన షియా లకు చెందినవి 8 గ్రూపులు, మిగతా 7 గ్రూపులలో పాకిస్తాన్ కు అనుకూలురైన సున్నీలు ఉన్నారు. ప్రభుత్వం ఏర్పాటుకు రావల్సిందిలో జరిగిన సమావేశంలో వీరు ఒక అంగీకారానికి రాలేకపోయారు. మారా (సలహామండలి)లో 526 స్థానాలకుగాను 100 స్థానాలు కావాలని షియాలు కోరితే, 80కి మించి ఇచ్చేదిలేదని సున్నీలు అన్నారు. ఇటీవల పెషావర్ లో పాకిస్తాన్ అనుకూలురైన ముజాహిదీన్లు తాత్కాలిక ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పరిచారు. దీన్ని పాకిస్తాన్, సౌదీ అరేబియా గుర్తించాయి. ఆఫ్ఘాన్ లో ముజాహిదీన్లదంటూ ఒక ప్రాంతం ఏర్పడిన తరువాత తాత్కాలిక ప్రభుత్వాన్ని గుర్తించాలని అమెరికా తదితర దేశాలు ఎదురుచూస్తున్నాయి. ముజాహిదీన్లు ఈ ధ్యేయంతోనే వధికం ప్రకారం ముఖ్యపట్టణాలను ముట్టడించారు. మొదటగా జలాలాబాదును ఆక్రమించుకోటానికి పెద్ద ఎత్తున దాడిచేశారు. జలాలాబాదు చెప్పుకోదగ్గ పెద్ద పట్టణమేమీకాదు. తమ తాత్కాలిక ప్రభుత్వం గుర్తింపుకోసం, ముజాహిదీన్లు జలాలాబాదును ఆక్రమించుకోటానికి

ప్రాణాలకు తెగించి పోరాడుతున్నారు. తిరుగుబాటు దారులకు ఏమాత్రం అవకాశం ఇవ్వకూడదని నజిబుల్లా వర్గం అంతే పట్టుదలతో పోరాడుతున్నది. జలాలాబాదును వట్టుకోవడం ఏమంత కష్టంకాదని, కొన్ని రోజుల్లోనే తమ స్వంతం చేసుకుంటామని ముజాహిదీన్లు ప్రకటించారు. పాశ్చాత్యదేశాల నుంచి విలేఖరులు వందల సంఖ్యలో ఈ ప్రాంతానికి వచ్చారు. 'ఆఫ్ఘాన్ ప్రభుత్వం పడిపోవడం కళ్లారా చూడాలనుకున్న వారి కోరిక తీరేదికాద'ని నజిబుల్లా అన్నారు. పాకిస్తాన్ సైనికులు, సైనికాధికారులు గిరిజనుల వేషాల్లో ఆఫ్ఘాన్ లోకి చొరబడుతున్నారని, వీరు స్వయంగా దాడుల్లో పాల్గొంటున్నారని నజిబుల్లా వర్గం ఆరోపించింది. గత కొన్ని వారాలుగా జరుగుతున్న హోరాహోరి పోరాటంలో నజిబుల్లా వర్గానిదే విజయమని అనుకున్నా - ఏ నిమిషంలో ఎలాంటి పరిణామాలు సంభవించేది తెల్పడం అంతతేలిక కాదు. కాని రష్యా వెన్నుదన్ను ఉపసంహరించుకు

అగ్నిపరీక్ష

నజిబుల్లా ప్రభుత్వానికి ఇది అగ్నిపరీక్ష. ఒక పక్క ఉత్తరాన ఇరాన్ అనుకూలురైన తిరుగుబాటుదారులతో, దక్షిణాన పాకిస్తాన్ అనుకూలురైన తిరుగుబాటులతో యుద్ధం చేస్తూ మరోవైపు ప్రజల నిత్యావసరాలను తీరుస్తూ ప్రభుత్వాన్ని నడపాలి. దేశంలో ఆహార పదార్థాల కొరత తీవ్రంగా ఉంది. ధరలు ప్రతి ఏడాది ఐదురెట్లు పెరుగుతున్నాయి. యుద్ధ వాతావరణంలో ఆఫ్ఘాన్ ప్రజలు ప్రాణాలు అరచేతిలో పెట్టుకొని భయంభయంగా బతుకుతున్నారు.

ఆఫ్ఘాన్ ప్రభుత్వం ముజాహిదీన్ చేతుల్లోకి పోయినా, నజిబుల్లా ఆధిపత్యం కిందనే ఉన్నా ఈ సంక్షోభం కొనసాగుతూనే ఉంటుంది. ఈ రెండు వర్గాల్లో ఏ ఒక్కరి ఆధిపత్యం వల్లా ఆఫ్ఘాన్ సమస్య పరిష్కారం కాదు. తిరిగి జహీర్ షా నాయకత్వంలో సంకీర్ణ ప్రభుత్వం ఏర్పడితే ఆఫ్ఘాన్ సమస్యకు పరిష్కారం దొరకుతుందని కొందరు భావిస్తున్నారు.

న్నాక, నజిబుల్లా వర్గానికి బలం లేదేమోననే అనుమానాల్ని వటాపంచలు చేసింది జలాలాబాదు పోరాటం. ముజాహిదీన్ మత ఛాందసులు విజయం సాధిస్తే ప్రజాహక్కులు కాలరాచి వేయబడతాయని, మహిళలు తిరిగి వరదల చాటుకు వెళ్లాల్సి ఉంటుందని, ముఖాలకు బురఖాలు తగిలించుకోవాల్సి ఉంటుందని, వారికి స్వేచ్ఛ లేకుండా పోతుందని స్త్రీలు నజిబుల్లా ప్రభుత్వానికి మద్దతునిస్తున్నారు.

విడి విమైనా బయటివారి జోక్యం పూర్తిగా వైదొలగనంత వరకు ఆఫ్ఘాన్ సమస్యకు పరిష్కారం లేదు. అంతవరకు ఆఫ్ఘాన్ ఒక నిజమైన తటస్థ దేశంగా ఆవిర్భవించడమూ సాధ్యంకాదు. ఇప్పటికిప్పుడు పెద్ద ప్రమాదం లేదుకానీ, ఈ సంక్షోభం ఇలాగే కొనసాగితే, రణోన్మాదం దక్షిణాసియాలోని ఇతర ప్రాంతాలకు పాకే అవకాశం ఉంది. అది ఎవరికీ క్షేమకరం కాదు.

ఎన్.జయ.

స్త్రీలు : వివాహం- విడాకులు

ప్రస్తుత సమాజంలో స్త్రీ ధ్యేయం వివాహం చేసుకోవడం, పిల్లల్ని కనడం, పెంచడం అని చాలా మంది భావిస్తారు. ఎలాగైనా అమ్మాయికి పెళ్లి చేయాలని, ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ ఆమె వివాహ బంధం తెగిపోకూడదని తల్లిదండ్రులు కోరుకుంటారు. భర్త ఇంట్లో తమ కూతురు ఎన్ని కష్టాలుపడుతున్నా ఆమె వివాహబంధం తెగిపోకుండా ఉండేందుకు ప్రయత్నిస్తారు. పెళ్లి అయిన తరువాత మరణించిన స్త్రీలలో ప్రతి ముగ్గురిలో ఒకరు వరకట్నానికి సంబంధించిన సమస్యలవల్ల హత్యకో ఆత్మహత్యకో గురవుతున్నారు. చాలావరకు, స్త్రీ భర్త ఇంట్లో బాధలు భరించలేకనే, అత్తమామలు, అడబిడ్డలుపెట్టే బాధలు భరించలేకనే, భార్యభర్తలు వేరేవారితో అక్రమ సంబంధాలు పెట్టుకున్నారనే అనుమానాలతోనూ స్త్రీల మరణాలు సంభవిస్తున్నాయి. వరకట్న చావులు, భర్త ఇంట్లో కష్టాలు భరించలేక జరిగే చావులు చూస్తే ఇవి స్త్రీ పురుషుడికి లోబడి ఉండాలి అనే ఆచారంవల్ల జరిగిన హత్యలు, ఆత్మహత్యలు అని స్పష్టం అవుతున్నది. ఇలాంటి హత్యలు, ఆత్మహత్యలపై విచారణలో ఒక విషయం కొట్టొచ్చినట్లు కనబడుతున్నది. భార్య భర్త ఇంట్లో కష్టాలు భరించలేక వచ్చేస్తాను అన్నప్పుడు ఆమె తల్లి దండ్రులు కూడా ఆమెకు మద్దతు ఇవ్వడంలేదు. ఇవ్వకపోగా, ఎన్ని కష్టాలు ఉన్నా భర్త ఇంట్లోనే ఉండాలని నచ్చజెప్పుతారు. ఆమె చనిపోయిన తరువాత బాధపడతారు. స్త్రీలు ఎలాంటి పరిస్థితుల్లో విడాకులు కోరవచ్చునో చట్టం చెబుతుంది. కాని సమాజం ఆ కారణాలు గుర్తించనంతవరకు స్త్రీలు ఎన్ని కష్టాలు భరిస్తున్నా విడాకులు కోరడానికి భయపడతారు. విడాకులు తీసుకున్న తరువాత మళ్ళి పెళ్లి చేసుకోవడం మగవాడికి ఏమంత కష్టంకాదు కాని స్త్రీలకు చాలా కష్టం. ఆమెకు పిల్లలు ఉన్నప్పుడు విడాకులు తీసుకొంటే తన పిల్లలమీద చెడుప్రభావం ఉంటుందేమోనని ఆమె వెనుకంజవేస్తుంది. ఇప్పుడు పట్టణాలలో స్త్రీలు భర్త ఇంట్లో బాధలు భరించలేకనే, భార్యభర్తల మధ్య

తీవ్ర మనస్ఫర్థలు వచ్చినప్పుడే, స్త్రీలు విడాకుల కొరకు కోర్టులలో కేసుపెడుతున్నారు. చట్టరీత్యా గుర్తించబడిన కారణాలు ఉన్నప్పుడు, వాటిని వారు నిరూపించుకున్నప్పుడు, విడాకులు మంజూరు అవుతాయి. భార్యభర్తల మధ్య మనస్ఫర్థలు వచ్చినప్పుడు విడాకులకోసం పురుషులు కూడా కోర్టులో కేసులు పెట్టిన సందర్భాలు ఉన్నాయి. అయితే కేవలం కట్నంకోసం విడాకులుకోరే కేసులు లేకపోలేదు. ఉదాహరణకు నాకు తెలిసిన ఒక సంఘటనను చెబుతాను. నరేంద్ర సీత అనే పల్లెటూరి అమ్మాయిని పెళ్లిచేసుకున్నాడు. నరేంద్ర చదువుకొన్నాడు. అతని తల్లిదండ్రులు చాలా కట్నం ఆశించారు. అమ్మాయి ఆశించినంత కట్నం తేలేదు అని అత్తమామలు సీతను ఇంట్లోంచి పంపించివేశారు. నరేంద్ర తన బంధుమిత్రులతో తన భార్య తనతో ఉండడం ఇష్టంలేదని ప్రచారం చేశాడు. నరేంద్రకు పట్నంలో ఉద్యోగం వచ్చింది. ఇల్లు తీసుకున్నాడు. సీత తనను వదిలి వెళ్లిపోయిందని కోర్టులో కేసు పెట్టినాడు. నరేంద్ర భార్యకు కోర్టునుంచి సమన్లు వెళ్లాయి. అమె నరేంద్ర దగ్గరకు వెళ్లి తనతో ఉంటానని వేడుకున్నది. కాని నరేంద్ర ఒప్పుకోలేదు. అయితే సీత కోర్టులో హాజరుకాలేదు. నరేంద్ర ఏకపక్ష సాక్ష్యం విని కోర్టు అతనికి విడాకులు మంజూరు చేసింది. కట్నం తీసుకొని మరో పెళ్లి చేసుకున్నాడు. కాని సీతకు మళ్ళి పెళ్లికాలేదు.

చాలా మంది స్త్రీలలాగే ఆమెకూడా నరేంద్ర కుటుంబంచేసిన చర్యను అసహ్యించుకున్నవారు కూడా బాహటంగా నరేంద్రతోనూ, అతని కుటుంబంతోనూ మామూలుగానే ఉంటున్నారు. సమాజ విలువలు అలాంటివి. ఒక వేళ సీత స్వయంగాగానీ, వకీలుద్వారాగానీ కోర్టుకు హాజరయివుంటే, నరేంద్ర పెట్టిన అబద్ధపు కేసు రుజువు చేయలేకపోయేవాడు. విడాకులు మంజూరు అయ్యేవికావు. నరేంద్రకు బుద్ధి వచ్చేదో లేదో, వారు మళ్ళి కలిసి ఉండేవారో కాదో ఖచ్చితంగా చెప్పలేముకాని, ఒక విషయం మాత్రం నిజం. విడాకుల కేసులో జడ్జి విధిగా భార్యభర్తల్ని కలపాలని ప్రయత్నిస్తాడు. కేవలం తల్లిదండ్రుల ప్రోద్బలంతో కట్నంకోసం విడాకులు కోరుకున్న నరేంద్ర మనసు మారేదేమో!

విడాకుల చట్టం:

రాజ్యాంగంలో అందరికీ సమానహక్కులున్నాయని రాశారు. కాని స్పెషల్ మారేజి ఆక్టుకింద వివాహం (రిజిస్టరు మారేజి) చేసుకున్న వారికి తప్ప మిగతావారికి వారివారి మతాలను బట్టి విడాకుల చట్టాలు వర్తిస్తాయి. హిందువులకు హిందూ వివాహచట్టం వర్తిస్తుంది. ముస్లింలు ముస్లిం మతాచారం ప్రకారం విడాకులు కోరవచ్చు. క్రిస్టియన్లకు భారతీయ విడాకుల చట్టం (ఇండియన్ డైవర్స్ ఆక్టు)వర్తిస్తుంది. స్పెషల్ మారేజి ఆక్టు

ప్రకారం ఈ కింద చెప్పిన కారణాలతో కోర్టు విడాకులు మంజూరు చేయవచ్చు. (1) పెద్ద అయిన తరువాత, ఇతరులతో లైంగిక సంబంధాలు పెట్టుకున్నారని, (2) భార్యను రెండు సంవత్సరాలకుపైగా వదిలివేశారని, (3) భారత శిక్షాస్మితలో పేర్కొనబడిన నేరం చేసినందుకు భర్త కనీసం 7 సంవత్సరముల శిక్ష అనుభవిస్తున్నారని, (4) పెళ్లి తరువాత భార్యతో మానసికంగా గానీ, శారీరకంగా గానీ క్రూరంగా వ్యవహరిస్తున్నారని, (5) భర్త పిచ్చివాడైనట్లు, (6) భర్త కుష్టురోగి అయితే, (7) 7 సంవత్సరాలైనా భర్త బతికే ఉన్నాడనే సమాచారం లేకపోతే, (8) కోర్టు ద్వారా విడిపోయిన తరువాత (జూడిషియల్ సెపరేషన్) ఒక సంవత్సరం వరకు ఇద్దరి మధ్య శారీరక సంబంధం లేకపోతే, (9) భార్య భర్తలు వివాహ బంధంతో కలిసి ఉండాలని కోర్టు డిక్రీ ఇచ్చిన తరువాత ఒక సంవత్సరంవరకు ఆ డిక్రీని పాటించకపోతే, ఈ కారణాలన్నిటిలో భర్తనో, భార్యనో ఏ ఒకరు బాధ్యులైనా, విడాకులు పొందవచ్చును. అయితే దరఖాస్తు పెట్టుకొనే వారే ఈ తప్పులు చేస్తూ, ఆ కారణంగా తనకు విడాకులు ఇవ్వాలంటే ఇవ్వదు. పరాయి స్త్రీని బలత్కరించినందుకు ఒక సంవత్సరంవరకు విడిగా ఉంటూ, భార్య భర్తలిద్దరూ కలిసి ఉండలేమని దరఖాస్తు పెట్టుకొంటే, 6 నెలల తరువాత జడ్జి విచారించి ఇద్దరూ విడాకులకు ఒప్పుకున్నారని భావించి విడాకులు మంజూరు చేయవచ్చు. సాధారణంగా పెళ్లి అయిన సంవత్సరం లోపునే కోర్టు విడాకులు ఇవ్వదు. కాని తాము చాలా కష్టాలకు గురవుతున్నామని సంవత్సరం లోపునే దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చు. భార్య ఉండగా, మరో పెళ్లి చేసుకుంటే, అది చెల్లదు. వారికి పుట్టిన పిల్లలకు మాత్రం చట్టరీత్యా అన్ని హక్కులు ఉంటాయి. కాని వారి తల్లిదండ్రుల ఆస్తిలో తప్ప ఎవరి ఆస్తిలో హక్కు ఉండదు. మోసంతో పెళ్లి జరిపించినట్లయితే, ఆ పెళ్లిని రద్దు చేయమని దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చు. హిందూ మతాచారం ప్రకారం పెళ్లి జరిగినప్పుడు విడాకుల కోసం పైనచెప్పిన కారణాలన్నీ వర్తిస్తాయి. ఇదే కాకుండా తరతరాల నుంచి వచ్చే ఆచారాల ప్రకారం కూడా విడాకులు తీసుకోవచ్చు. భర్త మతం మార్చుకొన్నాడనే, సన్యాసం వుచ్చుకున్నాడనే విడాకులు కోరవచ్చు. స్త్రీకి 18 సంవత్సరాలు నిండ కుండా పెళ్లి చేయకూడదు. ఒక వేళ 15 సంవత్సరాలు నిండకుండానే పెళ్లి జరిగితే,

18 సంవత్సరాలు నిండక ముందే విడాకులు కోరవచ్చు.

క్రైస్తవ వివాహ చట్టం:

క్రైస్తవ మతాచారం ప్రకారం భర్త విడాకులు కోరటానికి తన భార్య పిల్లి అయిన తరువాత పరాయివారితో లైంగిక సంబంధాలు పెట్టుకున్నదని నిరూపించాలి. కాని భార్య విడాకులు తీసుకోవాలన్నప్పుడు తన భర్త వేరే స్త్రీతో లైంగిక సంబంధం కలిగి ఉన్నాడని నిరూపిస్తే చాలదు. ఆమె విడాకుల కోరకు తన భర్త వేరే స్త్రీతో లైంగిక సంబంధం పెట్టుకున్నాడని, తన వట్ల క్రూరంగా ప్రవర్తిస్తున్నాడని, తనని తగుకారణం లేకుండానే, 2 సంవత్సరాలకుపైగా వదిలివేశాడని నిరూపించాలి. ఇది కాకుండా తన భర్త మతం మార్చుకొని వేరే పెళ్లి చేసుకున్నప్పుడు, వేరే స్త్రీతో లైంగిక సంబంధం పెట్టుకున్నప్పుడు, ఏ స్త్రీనైనా బలత్కరించినప్పుడు విడాకులు కోరవచ్చు. ఈ చట్టం స్త్రీ, పురుషులను సమానంగా చూడటంలేదని, రాజ్యాంగ విరుద్ధమని సుప్రీంకోర్టులో కేసు విచారణలో ఉంది.

ముస్లిం వివాహచట్టం:

ముస్లిం స్త్రీలు విడాకులు పొందాలి అంటే వారు ఏ కారణాలవల్ల వారు విడాకులు తీసుకోవచ్చునో పెళ్లి సమయంలోనే నిర్ణయించుకోవచ్చును. ఆ కారణాలను కాబోయే భర్త ఒప్పుకుంటేనే వారు పెళ్లిచేసుకుంటారు. కాని సాధారణంగా పెళ్లి సమయంలో వారి ఆచారం ప్రకారం మెహర్ (అంటే పెళ్లి చేసుకున్నందుకు భర్త భార్యకు ఇచ్చే సొమ్ము) మాత్రమే నిర్ణయిస్తారు. ఈ మెహర్ పెళ్లిఅయిన తరువాత ఎప్పుడైనా ఇవ్వచ్చు. లేదా ఎన్ని సంవత్సరాలైనా సరే, విడాకులప్పుడు తాను ఒప్పుకున్న మెహర్ భర్త భార్యకు ఇచ్చి తీరాలి.

స్త్రీలు కోర్టు అంటే భయపడతారు. ఇంటిగుట్టు రచ్చకు ఎక్కకూడదని, వారి భర్తలు ఎన్ని అబద్ధపు ఆరోపణలు కోర్టులో చేసినా, తమ తరపున ఒక న్యాయవాదిని పెట్టుకోవాలన్నా లేక, న్యాయంగా వచ్చి కోర్టులో దరఖాస్తులో తన భర్త అబద్ధం చెప్పాడని తెలపటానికి కూడా జంకుతారు. భర్త విడాకులు తీసుకోవాలనుకుంటే, తాము ఏం చేయగలమని కోర్టుకు వెళ్లరు. అయితే ప్రతి విడాకులకేసులో జడ్జి భార్యభర్తలను కలవడానికి తప్పకుండా ప్రయత్నిస్తారు. భార్యభర్తల్ని కలవలేని వకంలో భార్య, పిల్లల పోషణకు భర్త ఎంత డబ్బు ఇవ్వాలో కూడా నిర్ణయిస్తారు. కోర్టుకు వెళ్లటానికి

స్తోమతలేనప్పుడు కోర్టు న్యాయనలహా కేంద్రానికి అర్థి పెట్టుకోవచ్చు. సాధారణంగా న్యాయనలహా కేంద్రానికి చైర్మన్ గా ఒక జడ్జి ఉంటారు. న్యాయ నలహా కేంద్రం భార్యభర్తల్ని కలవడానికి ప్రయత్నిస్తుంది. ఉచితంగా న్యాయవాదిని ఏర్పాటు చేస్తుంది. అందువల్ల భార్యమీద భర్త విడాకులకేసు వేసినప్పుడు తప్పకుండా వారు న్యాయంగా కానీ, న్యాయవాది ద్వారాగానీ కోర్టులో హాజరవ్వాలి. నిజాని జాలు జడ్జిగారికి తెలవడం అవసరం. విచారణ కోర్టులో కాకుండా జడ్జిగారి ఛేంబర్ లోనే జరగాలని కూడా కోరవచ్చు.

మనోవర్తి

విడాకులకోసం కేసు పెట్టినప్పుడు, విడాకులు తీసుకున్న తరువాత భార్య, పిల్లలు పోషణ కేసు ఖర్చులు భర్త భరించాలని కోర్టుకు దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చు. విడాకులు కోరకుండానే లేక విడాకులు తీసుకున్న తరువాత భర్త భార్య పిల్లల్ని లేక తల్లిదండ్రులను పోషించాలని, సెక్షన్ 125 క్రిమినల్ ప్రొసీజర్ కోడ్ కింద దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చు. అటువంటప్పుడు భార్య తనను, తన మైనర్ పిల్లలను పోషించుకోలేనప్పుడు, భర్త ఆదాయాన్నే చట్టరీత్యా పిల్లలకు ఇవ్వాలి. ఒక్కొక్కరికి నెలకు 500 రూపాయల వరకు పోషణ కయ్యే ఖర్చు భర్త ఇవ్వాలి అని కోర్టు ఆర్డర్ చేయాలి.

భర్త భార్యపట్ల క్రూరంగా ప్రవర్తించినప్పుడు, ఆమె వేరుగా ఉంటాకూడా, పోషణకై సెక్షన్ 125 సి.ఆర్.పి.సి. కింద దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చు. కాని ముస్లింలకు భార్యభర్తలు ఇద్దరూ ఒప్పుకుంటేనే ఈ సెక్షన్ కింద దరఖాస్తు పెట్టుకోవచ్చు.

షాబానో కేసులో సెక్షన్ 125 సి.ఆర్.పి.సి. కింద ముస్లింలకు కూడా మనోవర్తి వర్తిస్తుందని సుప్రీంకోర్టు తీర్పునిచ్చింది. కాని మతన్మాదులు దీనికి వ్యతిరేకంగా ఆందోళన చేశారు. కేంద్ర ప్రభుత్వం ముస్లింలకు వేరే చట్టం చేసింది. దీని ప్రకారం ముస్లిం భార్యభర్తలు ఇద్దరూ ఒప్పుకుంటేనే సెక్షన్ 125 వర్తిస్తుంది. అంటే భర్త ఒప్పుకోకపోతే ముస్లిం స్త్రీ మనోవర్తి కోసం దరఖాస్తు పెట్టుకోలేదు.

స్త్రీ ధ్యేయంవివాహానికి పరిమితం కాకూడదని, స్త్రీలు, నమాజం గుర్తించాలి. స్త్రీలు మానసికంగా, ఆర్థికంగా తమ కాళ్లమీద తాము నిలబడగలగాలి.

మనోహర్

ఆకలి, దారిద్ర్యం వ్యవస్థ లోపం

కూటి కోసం కోటి తివులంటారు. మనిషి భౌతిక అవసరాలలో ప్రధానమైనది ఆహారమే. గాలి, నీరు సమృద్ధిగా (?) లభిస్తున్నాయి కాబట్టి వీటిని ఎప్పుడూ మనుషుల 'అవసరాలు'గా లెక్కలోకి తీసుకోలేదు. ఆహారం తరువాత ప్రతి కూల వాతావరణం నుంచి రక్షించుకోడానికి ఒంటిని కప్పే బట్ట, తలదాచుకునే గూడు అవసరమవుతాయి. ఆ తరువాత జబ్బుల నుండి రక్షణ, బాధ నివారణ,

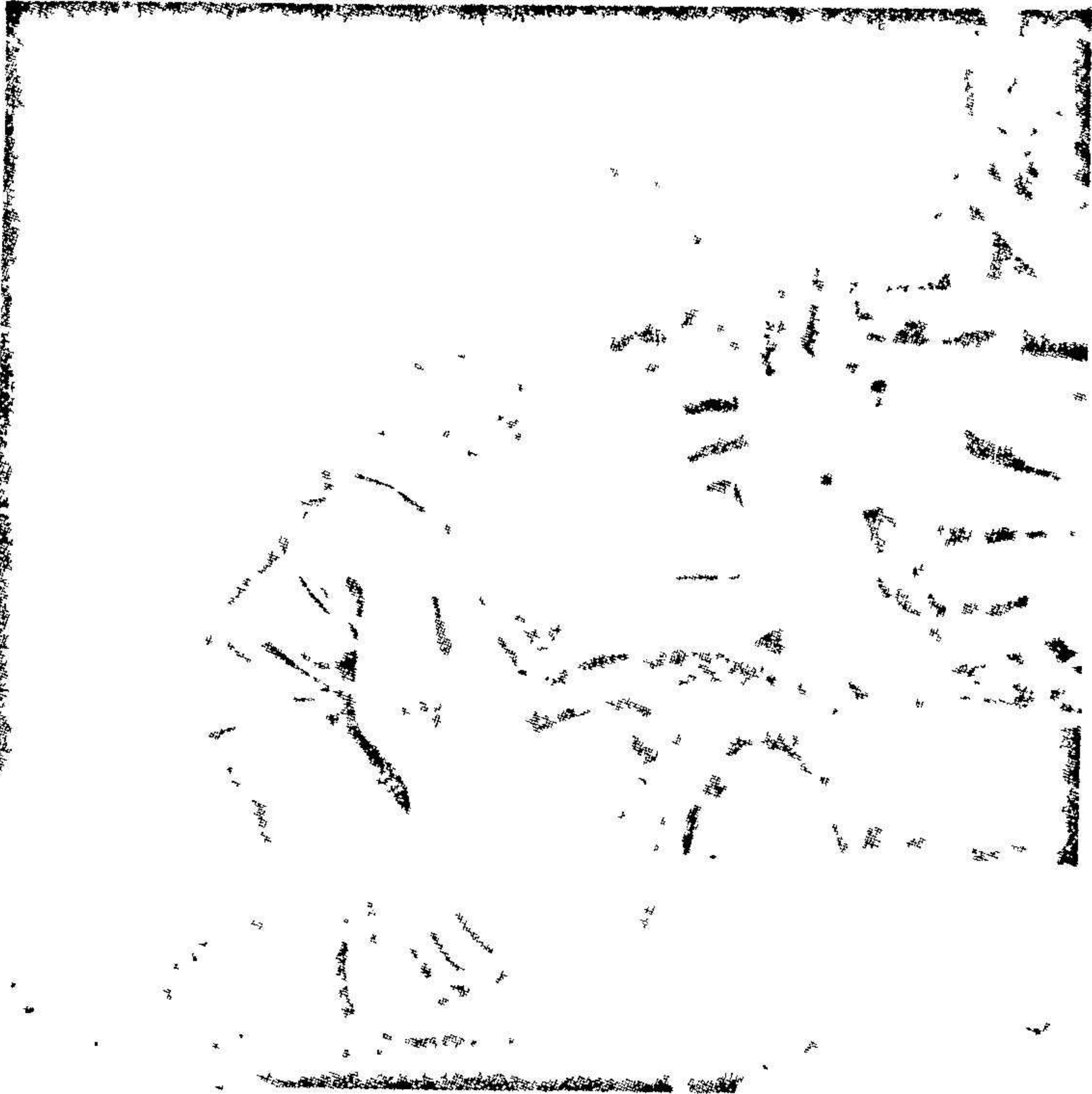
శాస్త్ర, సాంకేతిక విజ్ఞానాల అభివృద్ధి కారణంగా చాలా కొద్ది మందికి మాత్రం అన్నీ అమరాయి. ఆహారంలో చూసుకుంటే విభిన్న రుచులకు అనుగుణంగా వివిధ రకాల పదార్థాలు వీళ్ళ అందుబాటులో ఉన్నాయి. వీళ్ళు కోరుకున్నది ప్రపంచంలో ఏ మూల పండించినా అనతి కాలంలోనే వీళ్ళ ముందు వాలుతుంది. వీళ్ళుండేది చలి ప్రాంతమయితే వీళ్ళ ఇళ్ళు, ఆఫీసులు వెచ్చగా చేసుకోగల

ర్యాలు 'జీ హుకుమ్' అంటూ నిద్రంగా ఉంటాయి. వీటన్నిటి కారణంగా వీళ్ళ సగటు ఆయుష్షు పెరిగింది. ఇహ వినోదం, కాలక్షేపం రంగాలలో వీళ్ళకున్న సౌకర్యాలు అంతలేనివి. రకరకాల పరికరాలు, సాధనాలు మెరుగులు దిద్దుకుని వినోదంవచ్చేయటానికి పోటీ పడుతుంటాయి.

ప్రకృతి రహస్యాలను భేదించి సర్వ సంపదలు తన అవసరాలు, విలాసం కోసం ఉపయోగించుకుంటున్న మానవుడు నిజంగా ప్రకృతిని ఎప్పుడూ సంపూర్ణంగా అర్థం చేసుకోలేదు. ఈ మిడి మిడి జ్ఞానానికి, అహంభావం తోడయ్యి ప్రకృతి వనరులను ఇష్టం వచ్చిన తీరులో, విచక్షణరహితంగా కొల్లగొట్టటంతో ఇంతకు ముందులేని సమస్యలు మొదలయ్యాయి. జీవకోటికీ అవసరమయిన సృచ్చమైన గాలి, నీరు వలు ప్రాంతాలలో కలుషితమయ్యి ఇప్పుడు వీటి కోసం కూడా పాటు పడాల్సిన అవసరం ఏర్పడుతోంది.

తెలియనితనం కొంత వరకు సమస్యలకు కారణమైతే, తెలిసి ఉండి కూడా స్వార్థానికి పెద్ద పీట వేసి సమస్యలు తీవ్రతరమయ్యేలా చేశారు. అన్నీ నియమాలు గాలికి వదిలేసి ఎవరికి వారు వాళ్ళకు సాధ్యమైనంత దండు కోసాగారు. అడవులు విస్తృతంగా నరికి వేయడం వల్ల ఎదుర్కొంటున్న సమస్యలు; గాలి, నీరు, నేల కలుషితం కావడం; పరమాణు శక్తి రియాక్టర్లలో ప్రమాదాలు మచ్చుకు కొన్ని సమస్యలు మాత్రమే. వ్యక్తిగత జీవితాల్లో కూడా అవసరానికి మించి ఆహారం తీసుకోవటం, అంతులేని వినోదాల్లో మునిగి తేలడం వల్ల అనేక శారీరక, మానసిక రోగాలు కొని తెచ్చుకున్నారు.

ఆత్మ (ఆస్తి) రక్షణ, దేశ రక్షణ, ప్రాంత రక్షణ పేరుతో కుప్పలు తెప్పలుగా ఆయుధాలు పోగు చేసి పెట్టారు. ఈ విధంగా చూస్తే శాస్త్ర, సాంకేతిక విజ్ఞానాలను మంచికి ఉపయోగించవచ్చు, చెడుకీ ఉపయోగించవచ్చు. పేలుడు పదార్థంతో గనులు తొలచవచ్చు, మను

అంటే వైద్య సౌకర్యాలు; వినోదం ప్రధానమవుతాయి. అదీ నుంచి మానవుని పోరాటం ఈ అవసరాలను సంతృప్తి పరచటానికే. ఇందులో భాగంగానే శాస్త్ర, సాంకేతిక విజ్ఞానాలు అభివృద్ధి చెందాయి. ప్రకృతి రహస్యాలను భేదించి వాటిని మానవ సేవకు వినియోగించుకున్నారు. అయితే వీటి ఫలితాలు అందరికీ సమంగా అందలేదు.

సామర్థ్యం ఉంది. అదే వేడి ప్రాంతంలో ఉంటున్నట్లయితే చల్లగా, హాయిగా ఉండేట్లు చేసుకోగలరు. శరీర రక్షణ అవసరానికి మించిన బట్టలు వీళ్ళ దగ్గరుంటాయి. వీళ్ళ వరకు చూసుకుంటే చాలా వరకు జబ్బులు నిర్మూలించారు. మరిన్ని జబ్బులు నామమాత్రంగా ఉన్నాయి. అయినా అవసరమయినప్పుడు జబ్బులు నయం చేయడానికి ఆధునిక వైద్య సౌక

మల్ని చంపవచ్చు. అణుశక్తి విద్యుచ్ఛక్తి ఉత్పాదనకు ఉపయోగించటానికి ముందే లక్షలాది ప్రజల్ని నల్లుల్లా మాడ్చివేయటానికి ఉపయోగించారు. ఈ నాటికి వాటి దుష్ఫలితాలను ఆ తరువాత తరాల వాళ్ళు కూడా అనుభవిస్తున్నారు.

ఆహారం, వినోదాలలో అవసరానికి మించి అందుబాటులో ఉన్నట్టే ఆయుధాలలోను అదే పరిస్థితి ఉంది. వివిధ దేశాల వద్ద ఉన్న ఆయుధాలతో ఈ ప్రపంచంలోని జీవకోటిని నమూలంగా నిర్మూలించవచ్చు. అయితే మన అదృష్టవశాత్తు అతి కొద్ది ఆయుధాలు మాత్రమే వాస్తవంగా ఉపయోగిస్తారు.

ఇప్పటి వరకు ఉన్నవాళ్ళ వైభోగం చూశాం. అన్నీ అమరిన వాళ్ళు ప్రపంచ జనాభాలో అతి కొద్ది శాతమేనని మళ్ళీ నొక్కి చెప్పనవసరం లేదు. అతి కొద్ది మందికి సర్వసౌఖ్యాలు అమరిన శాస్త్ర, సాంకేతిక విజ్ఞానాలు అసంఖ్యాక ప్రజల జీవితాల అంచులను కూడ తాకలేదు. ప్రస్తుత సమాజంలో మాలిక మార్పులు రాకుండా సామాన్య ప్రజల జీవితాలు మెరుగుపరచటంలో కేవలం శాస్త్ర విజ్ఞానం ఏమీ చెయ్య లేదన్నది చేదు నిజం. అంతేకాకుండా ప్రస్తుతం అతి కొద్ది మంది అనుసరిస్తున్న భోగలాలన జీవితం అందరూ పొందాలనుకోవటం ఎంత వరకు సరయ్యింది? దీనివల్ల జీవావరణ కాలుష్య సమస్యలు పెచ్చు పెరగవా? ఇటువంటి జీవితం వల్ల మనుషుల శారీరక, మానసిక ఆరోగ్యం ఏ విధంగా ప్రభావితం అవుతుంది అన్న సమస్యలు ఉండనే ఉన్నాయి.

అపరిమిత ధన, వస్తు సంపదలో మునిగి తేలుతున్నవాళ్ళు వాటిని అవసరానికి మించి వినియోగిస్తూ లేనిపోని సమస్యలు, జబ్బులు తెచ్చుకుంటున్నారు. ఇంకో వైపు చూస్తే అశేష ప్రజానీకానికి ఆకలి తీరటానికి సరిపడా ఆహారం, వంటి నిండా కప్పుకోటానికి బట్ట, తలదాచుకోటానికి సరియైన కొంప లేవు. శుష్కించిన వీళ్ళ శరీరాలు తేలికగా రోగాల బారి పడతాయి.

చాలా మందికి కనీస అవసరాలే తీరకుండా ఉంటే కొంత మందికి మాత్రం కోరుకున్నదే తడవుగా ప్రతిదీ ఒళ్ళో వాలే పరిస్థితి ఎలా ఏర్పడింది? ఈ రెండు రకాల ప్రజల మధ్య సంబంధం ఎటువంటిది? స్థూలంగా చెప్పా

లంటే ఒక వర్గం లేమి ఇంకొక వర్గం కలిమికి కారణం. చరిత్ర పరిశీలిస్తే ఈ పరిస్థితికి దారి తీసిన ఘటనలు కొల్లులుగా కనపడతాయి.

ఒక వ్యక్తిని బానిసగా చేసుకొని ఇంకొక వ్యక్తి, ఒక గణాన్ని లొంగదీసుకుని ఇంకొక గణం దోపిడి ఆధారంగా తమ జీవితాలను మెరుగు పరచుకునే ప్రయత్నాలు మొదటి నుంచి జరుగుతూనే ఉన్నాయి. అదే విధంగా దేశాలకు దేశాలనే వలస రాజ్యంగా చేసుకొని ఆ దేశ వనరులు కొల్లగొట్టి ఇతర దేశాలు బాగుపడ్డాయి. వీటన్నిటి కారణంగా ప్రాంతీయ, వర్గ అసమానతలు ఏర్పడ్డాయి.

శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగాలలో అభివృద్ధి ఈ అసమానతలు పెంపొందించటానికి ఉపయోగపడింది. ఉదాహరణకు ఆధునిక ఆయుధాలు ఉన్న దేశం వాటిని ఇంకో దేశ ప్రజల్ని అణచి వెయ్యటానికి ఉపయోగిస్తోంది. అదే విధంగా ఆధునిక యంత్రాంగం ఉన్న దేశం దానిని ఉపయోగించి ఇతరులు తమ జీవనాధారం కోల్పోయేలా చేస్తోంది. ఈ విధంగా మానవ ప్రగతి కొంత మందికే ఉపయోగపడింది. ఆకులు, అలమలు ఏరుకుని, పశు, పక్షులను వేటాడి ఆహారం సంపాదించిన ఆటవిక దశలోనే అందరికీ సరిపడా ఆహారం దొరికేది. కాని ఈనాడు 20వ శతాబ్దం చివరిలో కూడా ఆకలికి మాడుతున్న ప్రజలున్నారంటే ఇంత కంటే ఆందోళనకరమైన విషయం మరొకటి ఉండదు.

మానవుడు భౌతిక, ఉత్పాదక రంగాల్లో సాధించిన ప్రగతి సామాజిక రంగంలో సాధించలేకపోయాడు. దీని కారణంగానే శాస్త్ర, సాంకేతిక రంగాలలో అభివృద్ధిని అందరికీ ఉపయోగపడేలా మళ్ళించలేకపోతున్నాడు. ఆకలి బాధలను రూపుమాపటానికి కనుగొన్న సాంకేతిక జ్ఞానం సామాజిక అసమానతల వల్ల ఎందుకూ కొరగాకుండా పోతోంది. ఇంకో వైపు చూస్తే అశేష ప్రజానీకం తినటానికి సరైన తిండి లేక తమ పూర్తి శారీరక, మానసిక సామర్థ్యం అందుకోలేక పోతోంది.

ఆర్థిక అసమానతలు సామాజిక వైఫల్యంలో ముఖ్యమైనప్పటికీ ఇతర అంశాలు కూడా ఉన్నాయి. జాతి, మతం, కులం పేరుతో కొనసాగే వివక్షత ఇందుకు ఉదాహరణ. చాలాజాతులు తాము ఎంతగానో ప్రేమించే తమ సంస్కృతి, విలువ

లను కాపాడుకోలేని స్థితిలో ఉన్నామని వాపోతున్నాయి. పుట్టగానే లేదా పుట్టక ముందే చంపెయ్యటానికి కూడా వెనుకాడని వివక్షతను మహిళలు ఎదుర్కొంటున్నారు.

వేల సంవత్సరాలుగా కొనసాగుతూ వస్తున్న కుటుంబ వ్యవస్థలోనూ ఎటువంటి ప్రగతి లేదు. ఉమ్మడి కుటుంబాలు విచ్ఛిన్నమవుతున్నాయి. కుటుంబ సభ్యుల మధ్య గొడవలు ఎక్కువవుతున్నాయి. వైవాహిక విభేదాలు, విడాకులు కూడా పెరుగుతున్నాయి. పిల్లలు, వృద్ధులు నిర్లక్ష్యానికి గురి అవుతున్నారు. కుటుంబంలో స్త్రీకి తీరని అన్యాయం జరుగుతోంది.

ప్రజా జీవితంలో చూసుకుంటే అందరినీ ప్రభావితం చేసే నిర్ణయాలలో అందరి అభిప్రాయం సేకరించే సక్రమ విధానమేమీ రూపుదిద్దుకోలేదు. అందరికీ ఓటు హక్కు ప్రవేశ పెట్టినప్పటికీ తమ జీవితాల్ని మెరుగుపరచగల వారిని ఎన్నుకునే అవకాశాలు ప్రజలకు లేకుండా పోయాయి. అందరికీ ఓటు హక్కు వచ్చినప్పటికీ తమ అధికారం జారిపోకుండా పాలకులు జాగ్రత్తపడ్డారు. పైగా పార్లమెంటరీ ప్రజాస్వామ్యంతో అసమానతలకు చట్టబద్ధత కలిగించారు.

ప్రజలందరి అవసరాలు తీరేలా సామాజిక అసమానతలు రూపుమాపడం మన ముందున్న ప్రధాన కర్తవ్యం. కాలుష్యం, ఇతర జీవావరణ సమస్యలకు సరియైన పరిష్కారం కనుగొనాలి. నిరాయుధీకరణకు అత్యంత ప్రాధాన్యతని వ్వాలి. జాతి, మతం, భాష, లింగ భేదంపై ఆధారపడ్డ వివక్షతను వ్యతిరేకించాలి. కుటుంబంలో పెరుగుతున్న సంక్షోభానికి పరిష్కారాలు చూపించాలి. నిర్ణయాలు తీసుకోవడంలో అందరి భాగస్వామ్యం ఉండేలా వ్యవస్థ రూపొందించాలి. మతాన్ని ఆధారంగా చేసుకుని భయ, విద్వేషాలు రెచ్చగొట్టడానికి అవకాశం లేకుండా చెయ్యాలి.

భరత్ డోగ్రా

(డక్లన్ హెరాల్డ్, మార్చి 30)

దళితులపై అగ్రకులాల దాడి

రంగారెడ్డి జిల్లా బోగరం గ్రామంలో అంబేద్కర్ జయంతి ముందు రోజు ఏప్రిల్ 12, 13 తేదీల్లో అగ్రకులాల వారు దళితులపై దాడిచేశారు. గతంలో కూడా రంగారెడ్డి జిల్లాలో అగ్రకులాల వారు దళితులపై అనేక దాడులు జరిపారు. ముందుగా వేసుకున్న పథకం ప్రకారం దాదాపు 32 మంది అగ్రకుల స్తులు గ్రామ సర్పంచ్ మామిడి పోచిరెడ్డి, డబ్బి నరసింహారెడ్డి నాయకత్వంలో దళితుల ఇళ్లపై మారణాయుధాలతో దాడి జరిపారు. ఈ దాడిలో వారు కత్తులు, గొడ్డలు, ఇనుపగిలునులు తదితర మారణాయుధాలను ఉపయోగించారు. దళితుల ఇళ్ల తలుపులు పగులగొట్టారు. ఆస్తి నష్టం కలిగించారు. స్త్రీలు, పిల్లలు అని చూడకుండా కొట్టారు. ఈ దాడిలో 16 మంది దాకా దళితులు తీవ్రంగా గాయపడ్డారు. వారు గాంధీ ఆసుపత్రిలో చికిత్స పొందుతున్నారు.

అగ్రకులాల వారు గత సంవత్సర కాలంలో దళితుల ఇళ్లపై దాడి చేయటానికి ప్రయత్నిస్తున్నారు. కాని వారికి అవకాశం దొరకలేదు.

ఈ దాడికి ముందు ఒక సంఘటన జరిగింది. కుమ్మరి అంజయ్య భార్య, నలుగురు పిల్లల తల్లి డబ్బి నరసింహారెడ్డితో కలిసి ఉంటున్నది. తన భార్యను తీసికెళ్లి నందుకు కుమ్మరి అంజయ్య డబ్బి నరసింహారెడ్డిని నిలదీశాడు. నరసింహారెడ్డి, అతని సోదరుడు పెంటిరెడ్డి కలిసి కుమ్మరి అంజయ్య కొట్టారు. అతను పారిపోయి దళితుల ఇళ్లలో దాక్కున్నాడు. గ్రామ సర్పంచ్ పోచిరెడ్డి దళితులపై దాడిచేయటానికి ఇదే సమయం అనుకున్నాడు. తన కులస్తులను 30 మందిని జమచేసుకొని దళితులపై దాడిచేశాడు. రేపన్ షాపు డీలరు నాతి నరసింహ, పంచాయతె సభ్యుడు బిక్షపతి, కో ఆపరేటివ్ సొసైటీ అధ్యక్షుడు రాములు, మరి కొంతమందిపై ఉద్దేశ్యపూర్వకంగా దాడిచేశారు. నాతి నరసింహ ఇంటి తలుపులు బద్దలుకొట్టి, అతని భార్యను జట్టుపట్టుకొని బయటకు లాగారు. ఆమె చంకలోని పసివాణ్ణి లాగి బయటకు విసిరేశారు. అదృష్టవశాత్తు ఆ అబ్బాయి గడ్డి

కుప్పమీదపడ్డాడు. నరసింహను బయటకు లాగి గొడ్డలితో తలమీద కొట్టారు. తీవ్రంగా గాయాలయ్యాయి. చనిపోయాడనుకొని, అతన్ని రక్తం మడుగులో వదిలేసి వెళ్లారు. బిక్షపతి ఇంటిమీదా ఇలాగే దాడిచేసి కొట్టారు. ఇతని వద్ద ఉన్న 2,250 రూపాయలు లాక్కొన్నారు. మల్కాజిగిరి నరసింహ ఇంటిపై కూడా దాడిచేసి, ఆయన్ని తీవ్రంగా గాయపరిచారు. ఈ దాడిలో దాదాపు 16 మంది దళితులు తీవ్రంగా గాయపడ్డారు.

ఈ దాడికి ప్రధాన కారణం దళితులపట్ల గ్రామ సర్పంచ్ పోచిరెడ్డికి, అతని కులస్తులకు ఉన్న ఈర్ష్య, ద్వేషమే. దళితులు వెట్టిచాకిరి నుంచి విముక్తి అయిన పుటినుంచి గ్రామ సర్పంచు పోచిరెడ్డి, అతని కులస్తులు దళితులంటే ఈర్ష్య, ద్వేషాలతో ఉడికిపోతున్నారు. 1987లో దళితులు వెట్టిచాకిరి నుంచి విముక్తి అయ్యారు. తమ ఆర్థికాభివృద్ధికోసం, సంక్షేమకోసం సహకార సంఘాన్ని ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. ఈ సంఘం ద్వారా ప్రభుత్వం నుంచి వీరు బంజరు భూములు పొందారు. ఆర్థిక సహాయం పొందారు. వెట్టి బానిసలుగా ఉన్న దళితులు ఒకటి, రెండు ఎకరాలు పొంది,

డీలరుపిప్సు తొలగించి నరసింహకు ఇచ్చారు. దీనితో సర్పంచ్ కు కళ్లుమందాయి. గ్రామంలో దళితులు ఒక శక్తిగా ముందుకు వస్తున్నారు. తమ పెత్తనం పోతున్నదని సర్పంచ్, అతని బలగం ఉక్రోశపడ్డారు. అందుకే దళితులపై దాడిచేశారు. ముందుగా నరసింహఇంటిని దాడికి ఎన్నుకున్నారు.

ఈదాడి జరిగిన మరునాడు గ్రామంలో పోలీసు పికెట్ను ఏర్పాటుచేశారు. పోలీసులు వచ్చేసరికి నేరస్థులు తప్పించుకోగలిగారు. ఇంతవరకు ఒక్కరిని కూడా పోలీసులు అరెస్టు చేయలేదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్ పెడ్యూల్డ్ కులాల సంక్షేమ సంఘం ఆధ్వర్యంలో ఒక నిజ నిర్ధారణ కమిటీ ఈ గ్రామానికి వెళ్లి సంఘటన పూర్వాపరాలను సేకరించింది. ఈ కమిటీ అగ్రకులాల దాడిపై తన అభిప్రాయాలను పత్రికలకు విడుదల చేసింది. నేరస్థుల్ని శిక్షించాలని కోరింది.

కుశాయిగూడ పి.ఎస్. ఈ గ్రామాన్ని సందర్శించినా ఇంతవరకు ఎవరిమీదా కేసు నమోదు చేయలేదు. దళితులే అగ్రకులాలవారిపై దాడిచేసి 16 మందిని

సన్నకారు రైతులయ్యారు. దీనికితోడు సర్పంచ్ అనుచరుడు పెంటయ్య అధీనంలో ఉన్న రేపన్ షాపు, నాతి నరసింహకు ఇచ్చారు. పెంటయ్య రేపన్ షాపును స్వకమంగా నిర్వహించడంలేదని, అతన్నుంచి

గాయ పరిచి ఉంటే ప్రభుత్వ యంత్రాంగం ఇట్లాగే చూస్తూ ఉరుకునేదా?! అస చుట్టూ గ్రామాల ప్రజలు అనుకుంటున్నారు.

ఒక సైనికుడి కథ

(జాక్ లండన్ తండ్రి జీవితంలో జరిగిన వాస్తవ సంఘటన)

అప్పటి కాలం ఎంత ఎంతగా గడిచేదో! ఇప్పటికీ తలుచుకుంటే నవ్వుస్తుంది. మేము యుద్ధ రంగంలో మాత్రమే కాదు బయట కూడా సాహస కృత్యాలు చేసే వాళ్ళం. నా కత్తికి వేలాడుతున్న ఈ పాత కోల్డ్ ఫిస్ట్ ఉంది చూసారూ ఇది నేను సైన్యంలో ఉన్న అయిదేళ్ళు నన్ను ఎన్నో ఇబ్బందుల నుండి కాపాడింది.

నేను సైన్యంలో చేరిన కొత్తలో ఓసారి ముప్పయి రోజుల సెలవుపై ఇంటికి వెళ్ళాను. అలాగే మా పూరి నుండి కొత్తగా యువకులను సైన్యంలో చేర్చించే పని కూడా నాపై పడింది. నా ప్రయత్నాలు ఫలించి ముప్పయి మంది దాకా నా వెంట రావడానికి సిద్ధ పడ్డారు. అయితే సమస్య అంతా హీరం అనే కుర్రానితోనే ఆ అబ్బాయికి రావడం ఇష్టమే. వాళ్ళ నాన్న పంపించ నన్నాడు. పంపించకపోవడానికి ప్రధాన కారణం జొన్నకంఠులు వేరడం ఇంకా పూర్తి కాకపోవడం. ఎట్టకేలకు ఆయన్ను వొప్పించాను. ఆయన ఒప్పుకోవడాని ప్రధాన కారణం సైన్యంలో చేరితే వాళ్ళిచ్చే వెయ్యి డాలర్లు పైసా పైసా లెక్క గట్టి డబ్బు మొత్తాన్ని ఇంటికి పంపస్తానని హీరం మాటిచ్చాడు. హీరం సైన్యములో చేరటానికి నాతో వస్తాడు కాని ఒక పరతు మీద. కల్లంలో వాళ్ళతోపాటు నేనూ పనిచేసి తొందరగా పని పూర్తి చేయాలి. పొలంమీద పనంతా అయిపోయిందంతా నేను హీరంను తీసుకొని వెళ్ళిపోతాను.

నా ముప్పయి రోజుల సెలవు అయి పోయింది. నా అనుభవ రాహిత్యం వల్ల, ఆలోచనా రాహిత్యం వల్ల సెలవు అయి పోయినా డ్యూటీలో చేరకుండా వుంటే వచ్చే ఇబ్బందులను గురించి అంత పెద్దగా వట్టింతుకోలేదు. అయినా, ముప్పయి మంది యుద్ధవీరులను వెంట తీసుకెళుతున్నానన్న ధీమాతో నిశ్చింతగా వున్నాను. అందరు యువకులు జొన్నకంఠుల సీజను అయిపోయే దాకా పూర్తొనే వుండాలన్న ఆపేక్షతో వున్నాను. రెండు వారాల్లో హీరం పని పూర్తయింది. అంద

రికీ టిక్కెట్లు తెప్పించి క్వీన్స్ కి వెళ్ళడానికి రాక్ ద్వీపం వద్ద రైలు ఎక్కేందుకు అంతా సిద్ధం చేసుకున్నాము. తెల్లారే సరికి అందరినీ స్టేషన్ కు చేరుకోమన్నాను.

ఈ ఉత్సాహంలో నేను ప్రావేస్ మార్షల్ సంగతి పూర్తిగా మరిచిపోయాను. సైన్యం నుండి పారిపోయే వాళ్ళను వట్టి తేవడానికి నియమింపబడ్డ వాళ్ళు ఈ మార్షల్స్. అలా పట్టి తెచ్చే ప్రతి సైనికునికీ ఇరవయ్యడు డాలర్ల చొప్పున జీతం ఇస్తారు. ఇక చూడండి వాళ్ళ శూరత్వం. ఏ అవకాశాన్ని జారవిడవరు. పండులను పట్టుకునే వారికన్నా అధ్యాన్నంగా ప్రవర్తిస్తారు. అందరికీ వారంటే అసహ్యం. నిజంగా సైన్యం నుండి పారిపోయి వచ్చే యువకులను పట్టుకునే పనిలోనే వుంటే వాళ్ళకంత చెడ్డ పేరు వచ్చి వుండేది కాదు. డబ్బు కోసం వేటలో వాళ్ళు బాధించేది, పట్టుకునే ప్రయత్నం చేసేది నాలాంటి నిజాయితీపరులైన, కొంచెం బద్ధకస్తులయిన సైనికులనే.

డేవి మెక్ గ్రెగర్ అనే వాడు మా ప్రాంతంలో మార్షల్. క్రూరత్వానికి ప్రసిద్ధి గాంచినవాడు. కొద్ది రోజుల క్రితమే నా మిత్రుడు టామీ జింగిల్స్ సెలవుమీద ఇంటికి వచ్చి, సెలవు అయి పోయిన మూడో రోజు క్వీన్స్ కి రైలు ఎక్కుతుండగా గ్రెగర్ పెద్ద గజదొంగను పట్టుకున్నట్టు టామీని అరెస్టు చేసి రిజిమెంటుకు తీసికెళ్ళాడు. పాపం మార్షల్ కిచ్చే ఇరవయ్యడు డాలర్లు, ప్రయాణ ఖర్చులు టామీ జింగిల్స్ జీతం నుండి కోసారు. చేయని నేరానికి డబ్బు పోయింది. సైన్యంలో చెడ్డ పేరూ వచ్చింది.

సరే-ఇక నా కథకు వస్తే. తెల్లారే నేను తిరిగి సైన్యంలో చేరాలి. ఆ రాత్రి కంటి మీద కునుకు లేదు. అన్నీ యుద్ధ రంగం గురించి కలలే. శత్రు శిబిరంలోకి దూసుకుపోతున్నాను-నా తుపాకి నుండి వడగళ్ళ వానలాగా గుండ్లు కురుస్తున్నాయి-శత్రు సైనికులు ఒక్కొక్కరూ నేల కొరిగిపోతున్నారు-శత్రువును నేలమట్టం చేసి వుండేవాణ్ణి-తలుపు మీద

బయటి నుండి ఎవరో బాదుతున్నాను. నిద్ర తేలిపోయింది. నన్ను బయటికి రమ్మని ఎవరో బయటి నుండి గట్టిగా అరుస్తున్నారు.

నాకర్థమయిపోయింది. అది గ్రెగర్ కంఠమే. వానిక్కావలసిందేమిటో కూడా నాకు తెలుసు. నన్ను అరెస్టు చేసి సైన్యం నుండి పారి వచ్చేస్తే పట్టి తెచ్చానని వాడు రిపోర్టు చేస్తాడు. ఇంతా చేసి సైన్యం వదిలి పెట్టి వచ్చిన వాడని పేరు తెచ్చుకోవడమూ. ఏం చెయ్యాలో నిర్ణయించుకున్నాను. వాడు తలుపులు బాదుతూ అరుస్తూనే వున్నాడు. చెల్లికి సైగ చేసాను. ఆమె వాకిలి దగ్గరకు వెళ్ళి తలుపు తెరవకుండా నేను ఇంట్లో లేనని చెబుతుంది.

నేను నిశ్శబ్దంగా లేచి బట్టలు వేసుకున్నాను. గ్రెగర్ బయట నుండి వాదిస్తూ వున్నాడు. వానికి నేను ఇంట్లోనే వున్నానని ఖచ్చితంగా తెలుసు. దొడ్డిదారి గుండా వెళ్ళిపోతానని వాని అనుమానం. నేనూ పించినట్టుగానే వాడు పిల్లలా మెల్లిగా పాకుతూ ఇంటి వెనక్కు వచ్చి వంటింటి ద్వారం దగ్గర నిలబడ్డాడని నాకు తెలుస్తూనే వుంది. అమ్మ నాన్నల దగ్గర నిశ్శబ్దంగా శెలవు తీసుకొని, చెల్లికి చెప్పేసి మెల్లిగా ముఖద్వారం దగ్గరకు వచ్చాను. శబ్దం చేయకుండా తలుపు తీసి వెన్నెల వెలుతురులో ఇంటి చుట్టూ పారాడుతున్న నీడలో ఊపిరి బిగపట్టి ఇంటెదురుగా వున్న ధాన్యం కొట్టలోకి చేరుకున్నాను.

మా నాన్నగారి నల్ల గుఱ్ఱం మీద కూర్చుని ఈ కోల్డ్ ఫిస్ట్ ను సరి చూసుకుని ఫిరంగిలోంచి దూసుకు వచ్చే తూటాలాగా బయటికి వచ్చేసాను. గ్రెగర్ బిత్తరపోయి చూచి, రోడ్డు కద్దంగా పరుగెత్తుకొచ్చాడు. చేతిలోని రివోల్వర్ ను నాపైకి యుళిపిస్తూ గుఱ్ఱాన్ని ఆపే ప్రయత్నం చేసాడు. నేనేమీ వెనక్కి తగ్గకుండా గుఱ్ఱాన్ని ముందుకే వురికించాను. వాడు పక్కకు ఒక్క గెంతు గెంతకపోతే నా గుఱ్ఱపు డెక్కల కింద ఎముకలు విరగ్గొట్టుకుని వుండేవాడే. వాడు ప్రక్కకు గెంతి రివోల్వర్ తో నా పైకి నిప్పుల వర్షం కురిపించాడు. వాడి పని

చేస్తాడని నాకు తెలుసు. అందుకే గుర్రం జాలు వట్టుకుని ఓ ప్రక్కకు ఒరిగి బాణంలా దూసుకుపోయాను. అప్పటికే చెవి మీదుగా ఓ గుండు దూసుకు పోయి చర్మం చిట్టి పోయి ఇనుప కడ్డి కాల్చి నట్టు మండి పోయింది.

రాక్ ద్వీపం అక్కణ్ణుంచి సరిగ్గా 28 మైళ్లు వుంటుంది. గుట్టాన్ని గాలిలో పరుగెత్తిస్తున్నాను. వెనక నుండి గ్రేగర్ తన గుట్టం మీద అంత వేగంతో వస్తున్నాడు. మొదట ఒకటి రెండు రౌండ్లు కాలాడు. ఆ తర్వాత కాల్పులు ఆగిపోయాయి. ఇద్దరి గుట్టాలు సమ ఉజ్జీలుగా దొడు తీస్తున్నాయి. నేను సరిగ్గా సమయానికి రైల్వే స్టేషను చేరుకుంటానన్న ధైర్యం ఉంది. కాని అనుకోకుండా దారిలో ఓ చిన్న ఆక్సిడెంట్ జరిగి క్రింద పడిపో బోయి నిలదొక్కుకున్నాను. నేనప్పటికే దట్టంగా చీకటి తెరలు అలుముకున్న అడవిలోకి ప్రవేశించాను. బయట చీకటి తెరలు మెల్లమెల్లగా విడిపోతున్నా అడవిలో మాత్రం ఇంకా చీకటి చీకటి వుంది. ఆ మట్టి దిబ్బల్లో గుట్టపు డెక్కల చప్పుడు అసలు వినిపించదు. చడి చప్పుడు లేకుండా ఎదుటి నుండి ఓ గుట్టము, రౌతు ప్రత్యక్షమయ్యారు. అనుకోని ఈ సంఘటనకు రెండు గుట్టాలు ఆగిపోయాయి. ఆ ఎదురయిన రౌతు గుట్టంతో సహా క్రిందపడిపోయాడు నేను క్రిందకు జారిపోయి నిలదొక్కుకుని మళ్ళీ గుట్టాన్ని దొడు తీయించాను. గుట్టం గట్టిది కాబట్టి సరిపోయింది. ఆ వ్యక్తికి పెద్దగా దెబ్బలేమీ తగలేదని తర్వాత తెలిసింది.

గుట్టం గట్టిదే కాని, నిలదొక్కుకోవడంలో కాలు బెణికినట్టయింది. దాని వేగం తగ్గిపోయింది. ఇంతలో డేవి నా దరిదాపుల్లోకి వచ్చేసాడు. కొంత సేపట్లోనే నా ప్రక్కనే గుట్టాన్ని పరిగెత్తించసాగాడు. రివాల్యర్ ఖాళీ అయినట్టుంది. పేలడం లేదు. నా గుట్టపు కళ్ళెం వట్టుకుని ఆపే ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. నేనూ ఏమీ తీసి పోకుండా అతను దగ్గరకు వచ్చినప్పుడల్లా ఓ తోపు తోస్తున్నాను. నిండుగా వున్న నా కోల్డ్ పిస్టోలును యుళిపిస్తున్నాను. వాడు పిసరంత కూడా భయపడడం లేదు. వాణ్ణి కాల్చాలని నాకు ఎంత మాత్రము ఇష్టం లేదు. కాని క్యాంపు నుండి పారిపోయాడన్న అపనిదను భరించడానికి నేను సిద్ధంగా లేను. కాబట్టి అవసరమయితే పిస్టోలును పేల్చడానికి కూడా సిద్ధంగానే వున్నాను. ఎంత

విచిత్రం చూడండి. నేను సైన్యం నుండి పారిపోతున్నాననే నెపం మీద నన్ను ఆ అధికారి వెన్నాడుతున్నాడు. నిజానికి నేను సైన్యంలోకి పారిపోతున్నాను. అవసరమయితే రివాల్యర్ ఉపయోగించి అయినా సరే.

ఓ వది వన్నెండు మైళ్ళు పక్క పక్కనే మా గుట్టాలు పరుగెత్తాయి. క్రమేణా నా గుట్టం బలహీన పడిపోతుంది. బాగా రొప్పుతోంది. గ్రేగర్ తన గుట్టాన్ని నా దానికంటే ముందుగా వెళ్లకుండా అదుపులో పెడుతున్నాడు. నాకు దగ్గరగా వచ్చినప్పుడు నా చేతిలో వున్న కళ్ళెన్ని లాక్కునే ప్రయత్నం చేస్తున్నాడు. వాడు చేయి చాచినప్పుడల్లా నేను రివాల్యర్ విడిచి వాని చేయి మీద కొడుతున్నాను. వాడు వెనక్కి తీసుకుంటున్నాడు. ఇక నా గుట్టం పరుగెత్తలేదని తేలిపోయింది. నేను ఏదో చెయ్యాలి. లేకపోతే ఇంత ప్రయత్నించి వృథా అయిపోతుంది. సైన్యంలోంచి పారిపోయాననే అవమానకరమైన చరిత్ర మిగులుతుంది.

నేను ఇప్పుడు, అప్పుడు, ఎప్పుడూ సాధు జీవితే. మరీ ముఖ్యంగా మూగ జీవాల వట్టు నాకు ఎనలేని సానుభూతి వుంది. కాని నా అవసరం నన్ను అలా నిర్ణయణ్ణి చేసింది. నేను పశ్చిమ దేశాల్లో వున్నప్పుడు తెలుసుకున్న ఓ కిటుకు ప్రయోగించాను. బరితెగించిన గుట్టాలపై ఉపయోగించే ఈ కిటుకును 'క్రీజింగ్' అంటారు. అదుపు తప్పిన గుట్టాలపై రివాల్యర్ పేలుస్తారు. అయితే దాన్ని గాయ పరిచే ఉద్దేశ్యంతో కాదు. దాని మెడ పక్కగా చెవుల దగ్గర భూమీదకు తూటా పేల్చితే, అది స్థాణువుల నిలబడి పోతుంది. మళ్ళీ కొన్ని నిమిషాల్లో మామూలుగై పోతుందనుకోండి. అది వేరే సంగతి.

ఆ కిటుకును ఇష్టం లేకున్న ఇప్పుడు ప్రయోగించాల్సి వచ్చింది. రివాల్యర్ పేల్చగానే ఆ గుట్టానికి దిక్కు తోచక ఒక విదిలింపుతో డేవిని క్రిందకు త్రోసేసి అలాగే నిలబడి పోయింది. అయినా వాడు నిలదొక్కుకున్నాడు. పట్టువదలని ఏక మార్కుడిలాగా నా గుట్టం వెంట పడ్డాడు పరుగెత్తుతూ.

వాచి చూసుకున్నాను. గుట్టం సరిగ్గా పరుగెత్తితే రైలు అందుకోగలను. రాక్ ద్వీపం రైల్వే స్టేషన్ ఇంకా అయిదు మైళ్ళ దూరం వుంది. కాని నా గుట్టం ఇక పరుగెత్తలేదని నృష్టంగా తెలుస్తోంది.

ఏం చెయ్యాలి తోచని పరిస్థితిలో అటు వేపే వెళుతున్న ఓ గుర్రాలతో లాగబడే ఓ వాగన్ కన్పించింది. ఇక డేవి గ్రేగర్ మార్గం చూపించాడు. దానికి తన గుట్టాన్ని కట్టేసి, బండితో పాటు తన గుట్టాన్ని పరుగెత్తించడం ప్రారంభించాడు. అనుకోకుండా ఇంకో వాగన్ అటు వేపే వచ్చింది. దాన్ని ఓ స్త్రీ నడుపుతూంది. ఆమెకు పరిస్థితి అంతా వివరించి చెప్పాను. ఆమెకూ ఈ మార్షల్స్ సంగతి తెలుసు. వాళ్ళను బాగా అసహ్యించుకొనేవాళ్ళలో ఆమె ఒకరి. వెంటనే తన బగ్గీకి నా గుట్టాన్ని కట్టుకునేందుకు వచ్చుకుంది. ఇంకేం ఒకరి వెంట ఒకరం ఇద్దరమూ-ఆ మార్షల్, నేనూ రాక్ అయిలెండ్ చేరుకున్నాం. ఆ వూరు చేరుకునే సరికి నేనే ఎన్నో గజాల దూరం ముందున్నాను. రైల్వే స్టేషన్ దాకా పరుగో పరుగో. క్రిక్కిరిసిన ఏధులన్నీ మొదట ఆశ్చర్యంగా చూశాయి మా వైపు. తలపైన టోపీ లేకుండా రివాల్యర్తో దొడు తీస్తున్న సైనికుడు-వెనుక ప్రోవెస్ట్ మార్షల్-ఇంకేం ప్రజలకు అంతా అర్థం అయిపోయింది. నాకేమో ప్రక్కకు తొలగి త్రోవనిస్తున్నారు. వానికేమో అడ్డొస్తున్నారు. ఒకడు కాలు లాగితే, ఒకడు చేయి లాగాడు. చివరికి గుట్టం దిగి నేను రైలు ప్లాట్ ఫాం మీదకు పరుగెత్తాను. అక్కడ సిద్ధంగా రైలు నిలబడి వుంది. నా వెనుక గ్రేగర్ పరుగెత్తుకొస్తుంటే కోటును వట్టుకుని లాగే వాళ్ళు-వాని కాళ్ళు తొక్కి వాళ్ళు-ప్రజల్లో మార్షల్స్ పట్ల వుండే చిన్న చూపు బాగా తెలిసాచింది. డబ్బు కోసం అమాయకులైన నాలాంటి వాళ్ళను బాధలకు గురి చేస్తే జనం బాగా బుద్ధి చెప్తారనడానికి ఇదో నిదర్శనం!

నేను కంపార్ట్మెంట్ చువ్వను పట్టుకోగానే గార్డ్ విజిల్ వూది రైలుకు పచ్చజెండా ఊపాడు. సెకండ్లో రైలు వేగాన్నిండుకుంది. ఎలాగైతేనేం నా కొత్త సైనికులతో బాటు క్వీన్స్లో నేను సగౌరవంగానే హాజరయ్యాను. జరిగిందంతా విని మా కల్నల్ "ఈ సాహస కృత్యానికి ప్రతిఫలంగా రెండేసారి సెలవు కూడా మంజూరు" అని గట్టిగా నవ్వాడు.

జాక్ లండన్

సమ సమాజ నిర్మాణం కోసం సైన్సు వ్యాసాలు

కొడవటిగంటి

కుటుంబరావు ఆయా సమయాల్లో వెలుగు లోకి వచ్చిన ముఖ్యమైన విజ్ఞాన శాస్త్ర పరిశోధనలు, వాటి ప్రభావాలగురించి, ముఖ్యంగా భౌతిక, రసాయన, జీవ, ఖగోళ, వైద్యశాస్త్రాల గురించి, అంతరిక్షయానాల గురించి సరళంగా, అందరికీ అర్థమయ్యేటట్లు వ్యాసాలు రాశారు. అంతేగాక మానవునికి శాస్త్రవిజ్ఞానానికి మధ్య అవినాభావ సంబంధం ఉన్నదనీ, పరిణామ క్రమంలో మానవులు తమ శ్రమైక జీవనం ద్వారా మాట, భాషను అభివృద్ధి చేసుకొన్నారని, తమ సృజనాత్మకతతో శాస్త్ర విజ్ఞానాన్ని అవిష్కరిస్తూ ప్రకృతి శక్తులను లోబరచుకుని, మిగతా జీవరాశులపై అధిక్యత సంపాదిస్తూ అభివృద్ధి సాధించారనీ ఈ వ్యాసాలన్నిటిలో అంతస్సూత్రంగా పేర్కొన్నారు. ఇదే విజ్ఞానాన్ని ముందుగా తెలుసుకున్న మానవుడు లేదా మానవజాతి దాన్ను వయోగించుకుని స్వలాభాపేక్షతో ఇతర జాతులపై, మానవులపై అధిపత్యం చెలాయించడంవల్లే మానవ సమాజం వర్గాలుగా చీలిపోయిందని స్పష్టం చేశారు.

ఈ వ్యాసాల్లో కొ.కు. పెట్టుబడిదారీ సమాజం సృష్టించిన యుద్ధాలే మానవ జాతికి అపారనష్టాన్ని కల్పించాయని స్పష్టం చేశారు. అయితే కొందరు భావిస్తున్నట్లు విజ్ఞానశాస్త్రం వినాశనానికి కాదనీ, దానిని గుప్పిట్లో పెట్టుకున్నవారి లాభాపేక్షే దీనికి కారణమని ఆయన నిర్ణయంగా ప్రకటించారు.

ఈరోజు మానవునికి అందుబాటులో ఉన్న శాస్త్రజ్ఞానంతో ఈ ప్రపంచంలోని ప్రజలందరికీ తిండి, గుడ్డ, ఆరోగ్యం, ఇల్లు-అన్నీ కల్పించవచ్చనీ, కానీ దీనికి అనేక ప్రతిబంధకాలున్నాయనీ ఆయన తేల్చిచెప్పారు.

ఈనాడున్న వర్గ వ్యవస్థవల్ల, మన సమాజంలో రాతియుగం మొదలుకొని పెట్టుబడిదారీ, సోవలెస్టు యుగాలవరకు

భిన్న అభివృద్ధి దశల్లో ఉన్న మానవ సమాజాలు ఈ భూమిపై వసిస్తున్నాయని, మానవజాతి సిగ్గుపడాల్సిన విషయమని ఆయన గుర్తుచేశారు.

"కళ, కళకోసమనే వారు ఉన్నట్టుగానే శాస్త్రం, శాస్త్రంకోసం అనేవారు ఉన్నారని. కాని, ఉపయోగం ద్వారానే జ్ఞానం దక్కుతుందని, అది మానవాభివృద్ధికి ఉపయోగపడుతుందని కొ.కు. నిశ్చితాభిప్రాయం.

కొ.కు. మతం-శాస్త్రజ్ఞానం గురించి రాస్తూ, మతానికి-శాస్త్రజ్ఞానానికి గల వైరుధ్యంలో విజ్ఞాన శాస్త్రానిదే విజయమని ప్రకటించారు. మతవాదులు శాస్త్ర వేత్తలను వేటాడారని, మతానికి-విజ్ఞానానికి మధ్య శత్రుత్వం ఉందన్నారు. మత విశ్వాసాలతో ప్రమేయం లేకుండా జీవించడం సాధ్యమేనని, కాని మతవాదులు శాస్త్రజ్ఞానాన్ని ఉపయోగించుకోకుండా జీవించలేరని స్పష్టంచేశారు.

కొడవటిగంటి కుటుంబరావు ప్రత్యేకత ఏమిటంటే ఆయన శాస్త్రవిజ్ఞానాన్ని వివరించడానికి, సామాజిక శాస్త్రాలను ఆసరాగా తీసుకోవడమేగాక ఒకదానికొకటి అన్వయించి చెబుతారు. జీవపరిణామాన్ని చెప్పడానికి ఆయన మానవ సామాజిక పరిణామాన్ని జోడిస్తారు. ఉదాహరణకు:- 'వేడిప్రభావం' ఆవిరి యంత్రం గురించి రాస్తూ-"తెరిచిన గిన్నెలో ఆవిరి అయ్యే నీరులో రైళ్లను కదిలించే శక్తి ఉందని మనం ఈపాంచగలమా? కాని ఉన్నది. అలాగే సాధారణ ప్రజలలో కూడా అంతులేని నిర్మాణ శక్తులున్నాయి. వాటిని బాయిలర్లో ఆవిరిలాగే కేంద్రీకరించి వాటికొక గమ్యం ఏర్పరిస్తే అద్భుతమైన సాంఘిక పరిణామాలు వస్తాయి."

కొడవటిగంటి ఏ విజ్ఞానశాస్త్ర విషయంపైన రాసినా, దాని చారిత్రక పరిణామం, చరిత్రలో అది నిర్వహించిన పాత్రను పేర్కొనడం ఎప్పుడూ మరువరు. కొ.కు. చైతన్యవంతుడైన కవి కూడా కావడంవల్ల బొగ్గు గురించి అన్ని విషయాలు చెబుతూ బొగ్గుగని కార్మికులు ఎదుర్కొంటున్న కష్టాల్ని, 'ఈనాటికి

వారికి సరైన భద్రతా ఏర్పాట్లు లేవని చెప్పడం మరువరు. రాజుల కిరీటాల్లోని వజ్రాలు బొగ్గు (రూపాంతరం) అని తేలిక పరుస్తారు. పెట్రోలు గురించి రాస్తూ మధ్యప్రాచ్యరాజకీయాలు పెట్రోలుతో రచించినవని చెబుతారు. జీవపరిణామాన్ని అర్థంచేసుకోటానికి శిలాజాలు (ఫాజిల్స్) ఉపయోగపడినట్టే సాంఘిక పరిణామాన్ని తెలుసుకోవడంలో ఆచారాలు శిలాజాలలాంటివి అంటారు.

ఈ వ్యాసాలన్నీ ఒకేసారి రాసినవి కావు కాబట్టి కొన్ని విషయాలు పునరావృతంకాక తప్పలేదు. ఉదా: పదార్థ, పరమాణువుల నిర్మాణం, ప్లవావ్ పరిశోధనలు, రేడియోయాక్టివ్ మొదలైనవి.

కొ.కు. తన సమకాలీన రష్యన్ శాస్త్రజ్ఞుల కృషి గురించి కూడా చాలా రాశారు.

ముందుమాటలో బాలగోపాల్ సైన్స్ జీవలక్షణాలను, మానవ పరిణామంతో పాటు సైన్స్ ఎదిగిన తీరును, దోపిడీదారీ వర్గం సైన్స్ను వివిధంగా ఏకీకరించే విధానాన్ని విడదీసి నిర్ణీతంగా, చరిత్ర హీనంగా చేసి, దాన్ని సాంకేతిక ప్రయోజనానికి పరిమితం చేసి బోధించడంలోని అంతర్యాన్ని వివరించారు. భారతదేశంలో సైన్స్ విజ్ఞానంలో, శాస్త్రజ్ఞుల్లో వ్యక్తమవుతున్న బ్రాహ్మణ సంప్రదాయం తీరును విశ్లేషించారు. పాపులర్ సైన్స్ కృషిని, దాని పరిమితుల్ని వివరించారు. పాలకులు వివిధంగా సైన్సునే ఒక భావజాలంగా మారుస్తూ, పాత మతాలను పునరుద్ధరిస్తూ, పాశ్చాత్య మతాలను దిగుమతి చేసుకుంటున్నదీ ఎత్తిచూపారు.

కొ.కు. పుస్తకాన్ని ప్రతి ఒక్కరూ ముఖ్యంగా సైన్సు విద్యార్థులు, ఉపాధ్యాయులు, రచయితలు తప్పక చదివినేర్పుకోవాల్సింది అపారం.

- నర్సాగౌడ్.

(కొడవటిగంటి కుటుంబరావు సైన్సు వ్యాసాలు ప్రచురణ విరసం పుస్తకం వెల: 60 రూ.లు

ప్రతులకు: పి.ఎస్.ఆర్.ప్రసాద్, పి'132, ఎస్.వి.ఎస్.కాలనీ, గుంటూరు-6, విశాలాంధ్ర బుక్ హౌస్.)

BU

For

- **Tower Line Parts,**
- **LPG Cylinder Components,**
- **Structural Fabrication.**

Contact :

HYDERABAD GENERAL ENGINEERING WORKS

Plot No. B-65, A.P.I.E. Balanagar, Hyderabad-500 037

మనము ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	KLVA102M287
పుస్తకం పేరు	నలుపు
తారీఖు	07 February 2025
ముందు అర్జీ	48 49
వెనుక అర్జీ	41
మొత్తం పేజీలు	౧౦౦
నిర్దేశిత పేజీలు	౧౦౦
భాష పేజీలు	౧౦౦
రేట్ పేజీలు	౧౦౦
తయారు చేసినది	HEMA
పేజీలు విడుదలైనవి	Prayana
ప్రింట్ చేసినది	HEMA
పేజీలు పంపించినది	
ప్రింట్ చేసినది	
ప్రింట్ చేసినది	
పంపిణీ	Good